

Per 1395/2003

10029765, 16

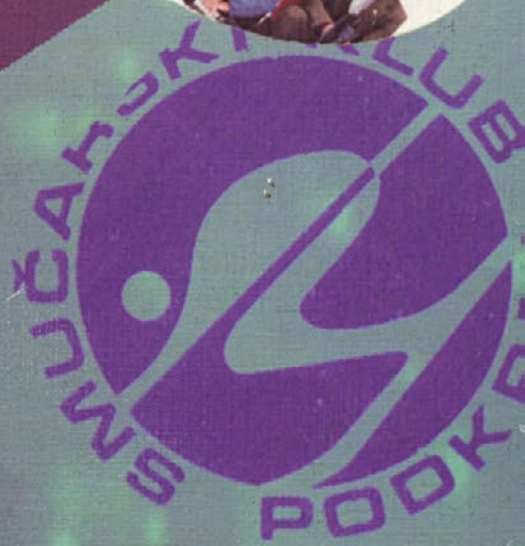
CORISS

GORIŠKA KNJARNICA

SKI ČASNIK

1974

december 2003

S COLSKIM ČASNIKOM SKOZI LETO 2003

Počasi in potihoma nam skozi zadnja vrata uhaja leto 2003.

Kaj nam je prineslo? Koliko načrtov in želja iz prejšnjega leta se je uresničilo?

Koliko smo k uresničitvi, oziroma neuresničitvi, prispevali sami?

Del odgovorov na to, kaj smo uresničili, boste našli v 16. številki Colskega časnika.

Ena želja, zapisana v lanskoletni 15. številki, se je uresničila:

Miklavž, oziroma uredniški odbor, je pripravil tudi 16. številko. Za začetek je že nekaj.

Kaj pa ostale želje, izrečene na glas, ali pa samo v mislih izražene?

Nekaj teh uresničenih želja v obliki prispevkov prinaša tudi letošnji Colski časnik.

Šola je, z dokončanjem telovadnice, dokončno dograjena. In ker smo, vsaj nekateri, telovadnico komaj dočakali, je dogajanje v njej, oziroma športu na Colu skozi čas, namenjena osrednja vloga. Športne panoge, pa tudi posamezniki, ki so zaznamovali športno življenje na Colu, so podrobno predstavljeni.

Povsem možno je tudi, da smo kakšnega dobrega športnika izpustili. Nenamerno!

Gradnja vodovoda Gora je tudi tema, ki je v iztekajočem letu zaznamovala Col. Tudi v fizičnem smislu, saj tako razrite vasi že dolgo ni bilo. Pa kaj bi to. Ovire, ki so nas po raznih delih Cola, spremljale od začetka pomladi, so odstranjene, ostale pa so cevi pod zemljo, in po njih nam bo pritekala, ponekod v svetu vedno bolj pogrešana dobrina Voda.

Veliko je tudi prispevkov iz življenja društev, intervjujev; vsega pomalo, kar pač v tak časopis sodi.

Na žalost, pa smo morali letos v časopis spet uvstiti obrat Alpine. Dogodki v zvezi z zapiranjem obrata na Colu so tako aktualni, da smo jim namenili veliko prostora. Skozi časnik so spregovorili tisti, ki se s tem »vročim kostanjem« največ ukvarjajo. Vsi priznavajo, da zadeve niso rožnate.

Lansko leto smo zapisali, da je Alpinin obrat na Colu zelo pozitivno vplival na razvoj vasi. Obrat že, obrat.

Vodstvo Alpine z letošnjo odločitvijo o zapiranju obrata pa zagotovo ne.

In če bi še podeljevali Colski trn, bi si ga s svojo letošnjo odločitvijo zagotovo zaslužilo vodstvo Alpine.

Pa ne samo enega. Celu butaro trnov bi lahko odnesli s sabo v Žiri!

Toda tako pač je, in tudi s tem se bo treba sprijazniti.

Za konec pa še nekaj o našem delu. Najprej moramo popraviti napako iz lanskoletne številke.

S pomočjo tiskarskega škrata je namreč izpadel del zapisa o volitvah v letu 2002. Del zapisa z avtorico vred. Prispevek je napisala Alenka Benčina.

Tudi letos pa bodo pazljivejši bralci tu pa tam opazili kakšno slovnično napako. Navkljub dejstvu, da se naš lektor trudi na vse kriplje, čudežev še ne zna delati. Čas je še vedno tisti, ki na koncu reče zadnjo besedo.

Zato je lektoriranje opravljeno samo enkrat in zaradi tega omenjene napake.

Sicer pa, ostanite zdravi, naj vas dobra volja ne mine, in ko boste začutili potrebo, vzemite v roke Colski časnik. Včasih pomaga!

Člani uredništva Colskega časnika vam želimo

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO TER ZDRAVO TUDI V LETU 2004 !!!

Slike na naslovni strani:

Na levi fotografiji je ekipa RK Col na pripravah v Seči leta 1977. Stojijo (od leve proti desni) Ivan Repič, Lucijan Trošt, Alojz Kovšca, Ivo Rušt, Boris Samec, Anton Podobnik, Anton Praček; sedijo: Anton Tratnik, Silvo Tratnik, Franko Petrovčič, Branko Leban in Srečko Praček.

V sredini je ekipa Veteranov, ki je igrala nogomet na Turnirju generacij leta 1993. Stojijo (od leve proti desni): Jože Česnik, Milan Pirc, Ivan Trošt, Franc Bajc in Slavko Krapež. Sedi Metod Tratnik

Na sliki desno je skupina članov Smučarskega kluba Podkraj, slikana na Lokvah. Stojijo (od leve proti desni): Stano Čuk, Vojko Velikonja, Ivan Rupnik, Dušan Plesničar, Franc Trošt, Silvo Hladnik, čepijo pa: Magda Rupnik, Ana Plesničar, Aleksander Plesničar, Srečko Rudolf, Marko Plesničar in Marjan Čuk.

Slika na zadnji strani: Komentar si lahko zamisli vsak sam. Predvsem delavke Alpine. (Foto: Arhiv Lucijan Trošt, Franc Bajc in SK Podkraj)

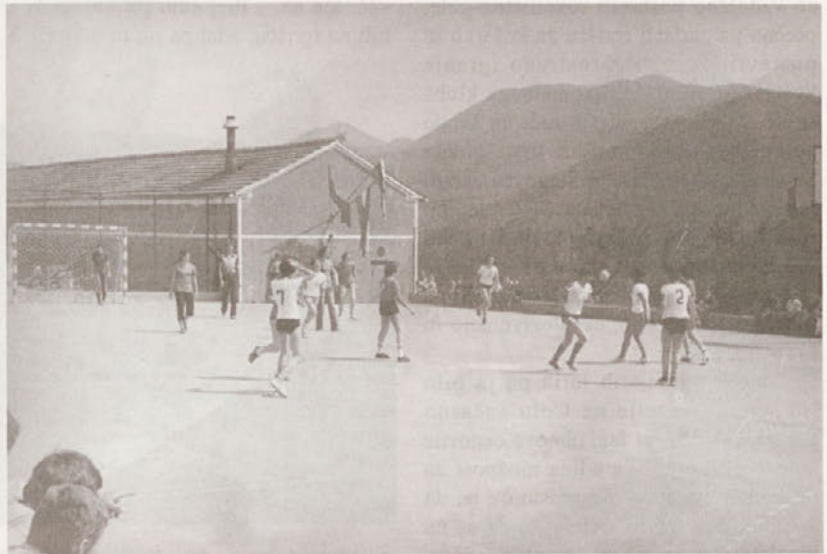
KO JE TREBA NA NJIVO, JIH NI.. , ...SO NA IGRIŠČU!

*Pogovor z Vojkom Stegovcem, dolgoletnim učiteljem in
ravnateljem na Osnovni šoli Col*

Tanja Hladnik, Franka Koren

Leta 1966 se je Vojko Stegovec zaposlil na Osnovni šoli Col kot učitelj fizike in tehnične vzgoje. To je bila njegova prva služba po končanem tolminskem učiteljskišču. Zaradi velike kadrovske stiske je nadobudne osnovnošolce začel učiti še telesno vzgojo, biologijo in celo glasbo. 1975. leta je na pobudo kolegov prevzel mesto ravnatelja in colsko osnovno šolo uspešno vodil naslednjih deset let. Če odštejemo leto, v katerem je učiteljevanje začasno prekinil zaradi služenja vojaškega roka, je na colski šoli preživel celih 18 let. Od takrat naprej je zaposlen na Osnovni šoli Danila Lokarja v Ajdovščini, kjer uči fiziko in tehnično vzgojo.

Po njegovih besedah, se še zelo živo spomni stanja šole, na katero je prišel leta 1966. Pod stavbo je bil zapuščen in zaraščen položen klanec, ki so ga sosedje uporabljali za dostop do hiš. V času prihoda na Col je bil Stegovec aktiven športnik, saj je igral roketni za ekipo Dobravelj, še pred tem pa na učiteljskišču košarko in odbojko. Mladostna zagnanost je botrovala ideji, da bi na športno zelo nerazvitem Colu poskušali urediti nekakšno večnamensko igrišče. Okoli

Tudi ženske so se "udarile" na starem igrišču pod šolo. (Foto: Arhiv Rokometni klub Col)

leta 1970 so tako uspeli očistiti in nekoliko poravnati klanec pod šolo in nastala je makadamska površina, na kateri so začrtali roketni igrišče, postavili gola in koše za košarko. Na sicer nekoliko

Janez Kovšca je takole "paradiral" neznanemu fotografu. Igrišče pod šolo je bilo priljubljeno zbirališče mladih. (Foto: Arhiv Janez Kovšca)

visečem igrišču, kar pa ni motilo navdušenih otrok in mladine, je potekal pouk telesne vzgoje in treningi novoustanovljenega Šolskega športnega društva Javornik. Prostor pod šolo ni ostajal prazen niti ob popoldnevih, saj je postal priljubljeno zbirališče colskih otrok, česar so bili vsi, ki so ga pomagali urediti, zelo veseli. V zvezi s tem je Stegovec povedal anekdoto o tem, kako so starši sprejeli nove aktivnosti svojih otrok. Kot učitelj in ravnatelj je vsakodnevno prihajal v stik s starši, ki so se na roditeljskih sestankih in drugih srečanjih pogosto pritoževali: »Poslušajte,« so mu rekli, »prej so naši otroci vsaj nekaj malega doma naredili, zdaj so stalno na igrišču! Kadar je treba kaj narediti, kadar je treba iti na njivo, jih ni nikjer! So na igrišču!« To pa ni veljalo samo za fante, ampak so se na igrišču rada zadrževala tudi dekleta. Stegovec je precej svojega športnega navdušenja uspel prenesti na učence in nastala je najprej šolska roketna ekipa, nekaj let zatem pa na njegovo pobudo še Rokometni klub Col. Šolski roketni ekipi, dekliška in fantovska, sta pod Stegovčevim vodstvom uspešno nastopali na raznih tekmovanjih in ob

tem ugotovili, da tudi Col potrebuje asfaltirano igrišče. Med tehtanjem različnih možnosti, se je za najboljšo rešitev izkazalo asfaltiranje že obstoječega makadamskega igrišča, ki je bilo zelo blizu šole. Gradbena dela je opravilo ajdovsko Primorje, pri načrtovanju pa so skušali izrabiti vsak prost kvadratni centimeter, saj je bil ta prostor omejen s Prosvetnim domom in vrtovi sosedov. Kljub vsemu je bila asfaltirana površina nekoliko krajša od standardne dolžine rokometnega igrišča (40 metrov), njena širina pa je z 20 metri ustrezala normativom. Na novem igrišču so vzdolžno postavili rokometne gole, prečno pa zarisali igrišče za košarko in postavili koša. Rekreativno igranje košarke in treningi rokometnega kluba so se nadaljevali, včasih tudi na škodo zelenjave v sosednjem vrtu gospe Severske, ki je učitelja Stegovca zaradi tega vedno znova oštevala. Med mladimi rokometasi je po Stegovčevih besedah daleč izstopal Branko Leban, ki je navduševal z izjemno nadarjenostjo za športno igro z žogo, eksplozivnostjo in hitrostjo.

Po slabih petnajstih letih pa je bilo rokometno veselje na Colu začasno prekinjeno. V prvi fazi obnove osnovne šole 1983/84 je bila edina možnost za pridobitev novih učnih prostorov ta, da se obstoječa stavba dvigne in da se na njeni južni strani, na asfaltiranem igrišču, dozida novi objekt. Za Stegovca, ki je bil

tokrat še ravnatelj, je bila to precej huda žrtev, saj se je zelo čustveno navezal v to igrišče. Alternativno možnost za igrišče so našli v Dragah, kjer je bil 1986. leta odprt športni center Lipov gaj. Med gradbenimi deli se je pouk selili v Zadržni dom in tam so uredili tudi zasilno telovadnico. Stegovec ob tem pripoveduje o še eni zanimivi reakciji staršev: ko je bila šola dozidana in ni bilo več igrišča, so otroci izgubili priljubljeno zbirališče in se ob popoldnevih razpršili po vasi. Tokrat je starše zanimalo, kdaj bo zagrajeno novo igrišče: »Prej smo vsaj vedeli, kje so naš otroci, zdaj ne vemo več, kje so... Prej smo jih klicali in so bili na igrišču, zdaj pa jih ni nikjer...«.

Stegovec se je udeležil odprtja nove colske šole in telovadnice. Ob tem se je srečal s sedaj že odraslimi fanti in dekleti, ki jih je on navdušil za roketni in šport nasploh, in skupaj so obujali prijetne spomine. Ob koncu pogovora je dolgoletni učitelj in ravnatelj na colski osnovni šoli izrazil veselje, da so se učni in športni pogoji na Colu tako izboljšali. Kot rokometni sodnik in delegat je videl ogromno dvoran v Sloveniji in po njegovem mnenju nova colska telovadnica s kakovostnim ogrevanjem, razsvetljavo in parketom nudi zelo dobre pogoje za rekreacijo in, kljub neustreznim dimenzijam, tudi za rokometne treninge.

Vojko Stegovec se je udeležil svečanega odprtja nove telovadnice na Colu. Kot je v pogovoru priznal, mu ni bilo vseeno, ko je padla odločitev, da se bo igrišče pod šolo rušilo. (Foto: Arhiv OŠ Col in Rokometni klub Col)

ROKOMETNI KLUB COL? KUP MLADIH ZAGNANCEV...

Pogovor s prvim predsednikom Rokometnega kluba Col

Lucijan Trošt

Silvo Tratnik. Prvi predsednik Rokometnega kluba Col. Nič kaj navdušen ni bil nad idejo, da bi naredila pogovor za Colski časnik. »Saj nimam kaj povedati, saj tako veš ti bolje od mene«, je dodal.

Pa smo se na koncu vseeno dogovorili. »Mislim, da je bil glavni pobudnik ustanovitve kluba Vojko Stegovec, ne vem pa, kako so mene privabili zraven. V spominu mi je ostalo, da sta me prišla vprašat Franko Petrovčič in Darko Bajc. Saj sem dolgo kolebal. Šele po večkratnem prigovarjanju sem dokončno privolil. In kaj je bil takrat Rokometni klub Col? Kup mladih zagnancev, pred katerimi ni bilo ovir. Ampak vseeno si nikoli nisem predstavljal, da bo klub kdaj doživel tridesetletnico.

Kaj sem takrat delal v klubu? Ja, predvsem so bili problem prevozi in plačevanje sodnikov. Prevozi v Cerkno, Dornberk, kasneje pa še v Tolmin, Ilirsko Bistrico, so zahtevali najmanj dva avtomobila. In to v drugačnih časih, kot so sedaj, ko ima avto že vsak. Za plačilo sodnikov smo na tekmah pobirali vstopnino. Sandi (Škvarč, op. pisca) je bil zadolžen za to nehvaležno opravilo, velikokrat pa sem tudi sam kaj primaknil. Z opremo je bilo malo bolje, saj nam jo je v začetku posodila šola. Šele kasneje smo dobili nekaj dotacij tudi iz občinske TKS.

To delo sem opravljal, če se ne motim, dva mandata, in prav vesel sem bil, ko je bil izvoljen drug predsednik. Veliko sem sodeloval tudi z Ivanom Ruštom. Po moje je on tudi legenda colskega kluba, bil je vsestranski funkcionar, kakršnega rabi vsako takšno društvo.

Mene je ta funkcija obremenjevala, zato sem bil predsednik bolj v navednicah. Je bilo pa vseeno lepo. Samo kasneje, ko ste na tekme vozili že sami, sem se pa večkrat bal. Saj veš, mladi vozniki, polni energije«.

Silvota naj dopolnim v toliko, da je pobudo za njegovo predsednikovanje dal Branko Leban na enem od pripravljanih sestankov, na katerih smo ustanavljali klub.

Silvo Tratnik podeljuje priznanja na turnirju ob prvi obletnici RK Col leta 1977. Na spodnji siki pa je legendarni "spaček" Ivana Rušta, s katerim smo se rokometiški vozili na tekme širom po Primorski. (Foto: Arhiv Rokometni klub Col)

KJE JE NA COLU NEKOČ RASLO NAJBOLJŠE ZELJE

Gradnja igrišča Lipov gaj

Ana Tratnik

Igrišče je pomemben prostor za vse Colčane. Eni se tja odpravimo, ko si zaželimo, da bi nam srce hitreje poskočilo in bi se malo nadihali, drugi na ogled kakšne tekme ali le na prijeten klepet s »klapo«. Večina pa se nas tam zbere na gasilski ali kakšni drugi vaški veselici. Igrišče v Lipovem gaju imamo že tako dolgo, da ga jemljemo kot danost, nekaj samo po sebi umevnega. Predvsem mladi, ki ga največ uporabljamo, le redko pomislimo, kdaj, kako in zakaj je sploh nastalo. Mogoče je sedaj, ko smo dobili še telovadnico, pravi čas, da poiščemo odgovore na ta vprašanja.

O tem sem se pozanimala kar doma. (Odgovarjal je Tone Tratnik)

Mlajši velikokrat slišimo razne dogodivščine okrog gradnje športnega igrišča Lipov gaj. Kako in zakaj je do gradnje prišlo?

Gradnja na novi lokacije je bila posledica uničenja igrišča pod šolo, zaradi dozidave takratne osnovne šole na južno stran prvotne še italijanske šole.

Na vsem lepem smo ostali brez igrišča. Zagnanosti s strani občine, da bi zgradili nadomestno igrišče, pa ni bilo. Zavedati se namreč moramo, da so takrat bili časi »stabilizacije« in da se je varčevalo za našo domovino na vsakem koraku. Tako se bodo starejši spominjali, da ni bilo denarja za dve vrsti »modularja« na prizidku osnovne šole, s katerima bi pridobili dostojne učilnice v nadstropju. Torej je bilo na nas, Colčanih, da si pomagamo sami. Z aktivnostmi smo začeli že junija leta 1984.

Kako se je gradnja načrtovala in kako je potekala?

Takratnemu času in razmeram primerno. Danes se velikokrat vprašam, kako nam je pravzaprav uspelo, kako smo si sploh upali začeti. Dejstvo je namreč, da pripravljenosti in verjetno možnosti za vodenje investicije, tudi s strani šole ni bilo, morda šele kasneje, v zaključni fazi. Tako je vse skupaj steklo »po domače«. Vodstvo, in predvsem delo, je prevzela takratna generacija mladih, ki se je s športom, kot prva na Colu, organizirano ukvarjala. To so bili letniki od 1957 do 1963. Mlajši so pomagali. V ozadju je bil Rokometni klub, katerega dejavnost je bila takrat v razmahu. Prav rokometiši so igrišče najbolj pogrešali. Danes imam občutek, da so nam pomagali vsi, ki smo

jih za pomoč prosili. Morda prav zato, ker smo zadevo tako naivno in zagnano vodili. Verjamem celo, da smo jim bili morda na nek način celo simpatični.

Vsako zadevo je nekje treba začeti, kako ste se lotili vi?

Že samo načrtovanje in urejanje dokumentacije nam je pobralo ogromno truda. Z vsemi močmi in poznanstvi so se vse strukture na Colu borile, da prepričamo pristojne o primernosti lokacije v Dragah in neprimernosti v dolinici pod Danilom Lenčknim, na Skoku. Po slabem letu prepričevanja vse skupaj presekala takratni predsednik IS občine Stane Bačar. Za to mu je ob odprtju tudi pripadla čast prvega strela na gol.

Formalno je investicijo vodil OTKS (Občinska telesno-kulturna skupnost). Z veliko moralno, strokovno in tudi finančno pomočjo nam je ob strani stala Osnovna šola. Težko bi se odločil, kateri takratni ravnatelj (Vojko Stegovec, Meri Uršič – v.d. ravnatelja ali sedanji Ivan Irgl) je bil bolj »za stvar«. Krajevna skupnost nas je vsestransko podpirala. Preko nje, kot pravne osebe, so šla vsa izplačila pogodbe, nekateri dopisi... Pri Ulinovih so se rojevale zamisli in kombiniralo se je, kako iz »dreka narediti

pišev«. Ob vseh zapletih nam je iz težav pomagal celo župnijski svet. Krivično bi bilo naštevati zasluzne in koga pozabiti, toda resnično, ves kraj smo nekako povezali in niti razpredli tudi izven kraja in celo občine. Ko danes pogledaš in bereš, kdo vse je pomagal, se ti »stoži« po časih, ko smo bili pripravljeni marsikaj narediti za skupnost.

Morda bi povedal nekaj zanimivosti ali podatkov o gradnji...

Kakšnih sedem metrov pod sedanjim igriščem je namreč bila vrtača z manjšo njivo, kjer je po besedah takratne najemnice uspevalo najboljše zelje na Colu. Reakcijo si lahko zamišljate....

Osnovi nasip je bil narejen iz izkopenega materiala ob gradnji šole. Seveda smo 'izposlovali' tudi razgrnitev in valjanje tega materiala. To je bil tudi osnovni način, pravzaprav model, kako od vsakega podjetja, ki je delalo na Colu, iztržiti tudi nekaj za igrišče. Tako so naše igrišče delali gozdarji - SGG, cestarji CP, telefonisti - Tegrad, električisti - Elektrovod in tudi ajdovski električisti, ki smo jih, kot sem takrat zapisal, klicali 30 krat, da so prestavili elektriko !!!!

Potrebni so bili večji izkopi v kamnit in poraščen svet, predvsem na obeh zgornjih vogalih. Še danes imam pred očmi

Pogled na bodoče igrišče s ceste, ki pelje proti Predmeji. Od daleč je gradbišče res izgledalo kot kamnolom. Da je kamnolom tudi v resnici bilo, pa vedo povedati tisti, ki so se v njem potili s krampi, macolami, ... (Foto. Arhiv Rokometni klub Col)

Ena redkih fotografij, ki prikazuje začetek podiranja starega šolskega poslopja l. 1984. Z odločitvijo o adaptaciji stare šolske stavbe je bilo igrišče pod šolo obsojeno na uničenje. (Foto: Arhiv Rokometni klub Col)

'osmico', velik buldožer, in Jureta Rušta, ki se je majal na gladki pečini pod lipo, ko smo vsi smo čakali, ali se bo prevrnil. K sreči je celotna gradnja minila brez nesreč.

Kako je pa bilo takrat, ko ste menda imeli dogovore z vojsko?

Ko smo že porabili skoraj vse 'adute', kdo bi še lahko pomagal, smo se spomnili še na takratno JNA (Jugoslovansko ljudsko vojsko).

Pogumno smo po nekih vezah klicali takratnega komandanta vipavske garnizije, mislim, da general-polkovnika Gorjanca, in se dogovorili za razgovor. Res je prišel na Col nekega deževnega večera in bil nemalo presenečen, ko je pred sabo zagledal dva mladeniča. Morda je prav zato že naslednji dan na igrišče poslal 'fape' (kamione) in valjar.

Ali so bile potrebne tudi delovne akcije, oziroma udarniške akcije, kot se je takrat reklo?

Pravzaprav so bile take akcije vsak dan. Vedno je bilo kaj za postoriti, pripraviti, zakoličiti. Udeležba je bila zelo različna, včasih sila skromna, toda s tem se nismo obremenjevali. Verjetno pa sem to »pozabil«. Cilj nam je bil jasen in zanašati se na druge bi pomenilo, da projekt zastane. Spomnim se, da igrišče nikakor ni »hotelo« biti dovolj široko in dolgo. Seveda, ker so bili vogali v živi skali, mi pa smo se z njimi trudili s krampi in 'štango'. Delovišče smo imenovali kar kamnolom. Najhujše pa je sotrpinom 'padlo' to, da sem jim, ko smo dosegli zadostne mere, povedal, da je treba v to skalo po zunanji strani vsekati še grapo za drenažno cev. Kot zanimivost - samo za ta izkop bilo postavljenih kakih

sto min. Celih štirinajst dni smo vsako popoldne dodatno ročno kopali in urejali to 'grapo'. Z drenažo smo delali pravo znanost. Po vseh predpisih, kot piše v knjigah, smo jo uvozili iz Kranč. Tako lahko v šali rečemo, da je igrišče plod domačega znanja, dela in narejeno iz domačih (naših) materialov. Pravzaprav ga za našega (igrišče) tudi imamo. To se vidi predvsem po spoštovanju in skrbi naše generacije, da ostane vzdrževan kraj na vasi.

Kaj pa finančna plat?

Tu so bili problemi včasih in so podobni še danes, le da smo takrat imeli zneske v milijonih (dinarjev). Lobirali in dobesedno prosjačili smo povsod, kjer se je komu posvetilo. Kot zanimivost naj povem, da smo v zaključni akciji nabiranja sredstev med drugimi za denar

prosili Gasilsko zvezo z obrazložitvijo, da bomo uredili gasilski poligon, zavarovalnico Triglav - za ureditev prostora za vaje v cestnem prometu, in celo Zvezo borcev (Trošt, Kovšca), kot 'konkretno' pomoč mladim. Bolj konkretno res ni moglo biti - v zameno naj bi postavili spominsko obeležje na šolo. Ne vem pa, zakaj ga nikoli nismo....

Pa odprtje igrišča, ste težko dočakali?

Za to misel ni bilo časa. Datum, določen za odprtje, nas je priganjal, da smo vsaj najbolj nujne stvari morali postoriti. Zaključevali smo dela na ograji, postavitvi košev, barvanju črt. Tudi tu je bilo veliko zapletov, pravzaprav smo le uro pred obćim zborom, v soboto, dne 30. 8. 1986, zapustili igrišče. Menim, da je bil takratni 10. občni zbor RK Col eden najbolj doživetih dogodkov, poln pristne radosti in ponosa, z mnogo čustvenega naboja. Tudi odprtje, naslednji dan, je bilo lepo pripravljeno. Slavje smo zaključili z rokometnim turnirjem.

Igrišče je po svoji legi izjemno. Ali ste si takrat predstavljali, da bo postalo zelo priljubljen kraj mladih, posebej poleti?

Ne, tega niti slutili nismo. Na izjemno lego v prijetnem zavetju so nas opozarjali tujci in športniki, ki so pri nas gostovali. Na svojem pomenu je igrišče bistveno pridobilo z izgradnjo balinišča in seveda z ureditvijo znamenite Colske jame. Žal je obdobje, ko je bilo veselo pogledati na igrišče in opazovati številno mladež, začasno mimo. Vsaj upam tako. Menim, da je to primeren kraj, kjer se lahko nemoteče zbira mladina. Morda bo še kakšna generacija začutila močnejšo potrebo po zdravem športnem druženju in ponovno 'vzljubila' ta kraj. Ne vem le, če bodo imeli dovolj priložnosti, da bodo v ta objekt vložili del svojega truda in dela. Časi so se resda spremenili, še vedno pa ostaja resnica, da človek ceni le tisto, za kar se osebno trudi.

Popoldanske udarniške ure s krampom in lopato so bile v času gradnje igrišča skoraj obvezne. Vsaj za rokometnaše. Seveda pa so ogromno prispevali tudi ostali prebivalci Cola. Vsak po svojih zmožnostih. (Foto: Arhiv Rokometni klub Col)

ROKOMET KOT NAČIN ŽIVLJENJA

Pogovor z Brankotom Lebanom in Darkom Bajcem o colskem rokometu v preteklosti

Simon Škvarč

Branko Leban je prav gotovo odigral eno najpomembnejših vlog pri razvoju colskega rokometu in sploh popularizaciji športa na Colu. Ko je pred dobrimi tridesetimi leti začel trenirati rokomet, je bil šport na Colu še v povojih, colska javnost pa je bila športu nenaklonjena, če ne celo sovražna. Poglejmo, kaj sam pravi o svojih začetkih.

Kdaj si se prvič srečal z rokometom?

Bilo je v petem razredu osnovne šole, v šolskem letu 1971/72. Prva pravila nam je posredovala takratna razredničarka Majda Bičič. V razred je prinesla knjigo s pravili rokometne igre. Še sedaj se spomnim, da je bil na naslovnici rokometna v čudovitem »skokšutu«. Ta risba je napravila name močan vtis. Potem smo ta pravila preizkusili še v praksi. Pred šolo smo uredili zasilno igrišče, kjer smo si malo podajali žogo in streljali na gol. To pa je bilo tudi vse. Takrat je sicer že delovala občinska šolska liga, v kateri je sodelovala tudi colska šola, vendar so ekipo sestavljali v glavnem učenci sedmega in osmega razreda.

Kdaj pa si se ti pridružil šolski ekipi?

Že takoj naslednje leto, v šestem razredu. Takrat smo igrali proti rokometno mnogo bolj razvitim ekipam iz Ajdovščine, Vipave in Dobravelj. Temu primerni so bili tudi izidi, na primer 40:5 ali 35:4. Vendar smo bili prva generacija, ki je premagala eno izmed teh ekip. Ko sem bil v sedmem razredu, smo premagali ekipo Vipave.

V tem obdobju me je opazil Pavel Pičinini, eden boljših igralcev takratnega RK Mlinotest iz Ajdovščine. Kot nekakšen oglednik si je ogledoval tekme občinske šolske lige in iskal talente. Povabil me je v RK Mlinotest in povabilo sem z veseljem sprejel. Po štirinajstih dneh treninga so me po mojem prvem turnirskem nastopu povabili v pionirsko reprezentanco Slovenije. Z njo sem se udeležil tudi državnega rokometnega prvenstva v Tjentištu na Sutjeski, kjer smo osvojili tretje mesto.

Branko Leban na turnirju na Colu ob 1. obletnici Rokometnega kluba Col. (Foto: Arhiv Rokometni klub Col)

Kako so vse te hitre in velike spremembe vplivale na tvoje življenje?

Hja, nenadoma sem postal znan, ne samo na Colu, ampak tudi v Ajdovščini, tega pa nikakor nisem bil vajen. Pa tudi drugače se mi je življenje obrnilo na glavo. Časa za otroške sanje in igre ni bilo več, še za šolo ga je komaj kaj ostalo. Vsak dan je bilo treba v Ajdovščino na trening. Najprej sem nekaj časa hodil na avtoštop, pozneje pa z očetovim motorjem. Takoj sem začel igrati tudi v mladinski in članski ekipi, kar je pomenilo tekmo vsako soboto in nedeljo. In kot da to še ni bilo dovolj, smo še vse nedeljske popoldneve igrali nogomet na Colu.

Rokomet in šport ti je torej postal način življenja. Kako so to sprejeli tvoji starši in kako Colčani?

Starši so bili nevtralni; niso bili ravno navdušeni, pa tudi branili mi niso. Okolica pa je takrat rokomet, in sploh šport, smatrala za nepotrebno, če ne celo škodljivo stvar. To mnenje se je le počasi spreminjalo in velike zasluge za to, ima prav gotovo Vojko Stegovec. Vseeno pa moram poudariti, da čeprav okolica ni

bila naklonjena športu, so mene, kot športnika, sprejemali kot pozitivno osebnost.

Kako pa je bilo z ustanavljanjem RK Col?

Dobro se spominjam prvih pogovorov. Potekali so na vodnem zbiralniku v Orešju. Tam smo sedeli Janko Severski, Lučo Troštov in jaz. Ugotavljali smo, ali je na Colu dovolj igralcev za ustanovitev kluba. Ko smo ugotovili, da nas je dovolj, smo k sodelovanju povabili še nekatere druge in si razdelili delo. Jaz sem postal trener.

Trenerskih izkušenj takrat še nisi imel. Kako ste torej trenirali in s katerimi problemi ste se ubadali?

No, trenerskih izkušenj res še nisem imel, vendar sem že kar nekaj let aktivno igral rokomet, vsako leto pa sem se udeležil tudi šole za vaditelje rokometu v Seči pri Portorožu.

Takrat smo trenirali trikrat tedensko, v nedeljah pa so bile tekme. Glavne probleme smo imeli z opremo in s prevozi na tekme. Osnove rokometu pa so igralci, po zaslugi Vojka Stegovca, dobili že v osnovni šoli, tako da je bilo delo lažje. Postopoma so prišle tudi izkušnje in prve zmage. Rokomet je postajal na Colu šport št.1. S prvimi uspehi je postajal odziv mladine vedno večji, in kar je najvažnejše, začel se je spreminjati odnos do rokometu in športa.

Za konec lahko rečemo, da je rokomet močno zaznamoval tvoje življenje, kakor tudi življenja poznejših generacij na Colu. Spremenil se je utrip in značaj kraja, z rokometom pa smo postali znani tudi širši slovenski javnosti.

Nekaj drobcev iz spominov na začetke rokometu na Colu nam je zaupal tudi dolgoletni, že kar legendarni zapisnikar in pozneje tudi tajnik RK Col, Božidar Bajc. Kolikor daleč mi sega spomin, je za zapisnikarsko mizo sedel on, največkrat v družbi z Ivanom Ruštom, katerega je pozneje zamenjal tudi na mestu tajnika kluba. Takole pravi:

»Z rokometom v RK Col sem se srečal najprej kot navijač. V nedeljah po drugi maši, so bile tekme in smo šli navijat.

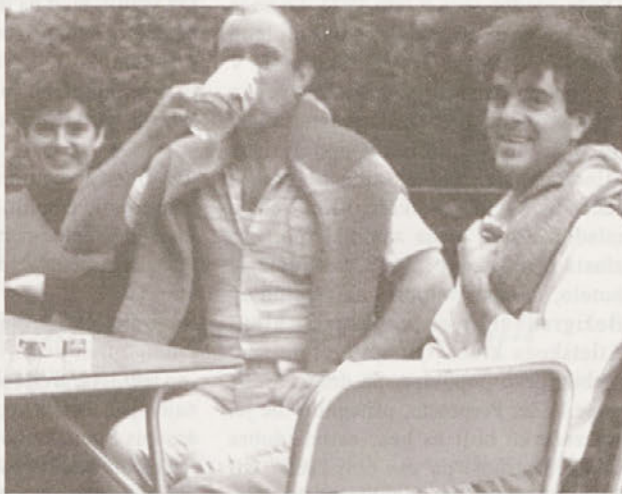
Takrat se je igrala primorska conska rokometna liga in kakšne posebne organizacije ni bilo. Časomerilca in zapisnikarja se je dobilo kar po potrebi, izmed publike. In tako sem neke nedelje za zapisnikarsko mizo pristal tudi jaz. Potem sem to delo redno opravljal.

Sčasoma se je navdušenje za rokomet na Colu zelo povečalo. Tekme so bile vedno bolj obiskane in spominjam se, da se je nekajkrat pobirala tudi vstopnina. Takrat še ni bilo nobenih dotacij in nekako je bilo treba priti do denarja za potne in druge stroške.

Z nastopi kluba v republiški mladinski rokometni ligi pa so prišle tudi dotacije, organizacija pa je morala biti na višjem nivoju. Še več dela pa je bilo, ko je članska ekipa napredovala v drugo republiško ligo. Takrat na Colu tudi ni bilo igrišča in se je domače tekme igralo v Ajdovščini in Vipavi, kar je terjalo še boljšo organizacijo.

Ko sem prevzel vlogo tajnika, sem delo v klubu že dobro poznal, tako da kakšnih večjih problemov nisem imel.«

Tako sta nam Branko in Božidar na kratko opisala svoje spomine na začetke rokometna na Colu. Hvala lepa obema. Sicer pa se je skozi delovanje kluba nabralo ogromno spominov, uspehov in dogodivščin, pa tudi zajeten arhiv, in vse to kar kliče po objavi. Upam, da se bo to v eni izmed naslednjih številc Colskega časnika tudi zgodilo.

Darko Bajc je dolgo let vestno pisal zapisnike vseh rokometnih tekem, ki so se odigrale na Colu. Tajniške posle kluba pa je prevzel od prav tako legendarnega Ivana Rušta. Na spodnji sliki pa je ekipa dečkov RK Col, pod vodstvom Brankota Leban (Foto: Arhiv Rokometni klub Col in Arhiv: Branko Leban.)

Poročilo o delovanju Rokometnega kluba Col v letu 2003

Branko Leban

V sezoni 2003/04 RK Col igra z dvema ekipama v tekmovanjih mlajših kategorij. Eno ekipo predstavljajo igralci letnik 1992 in mlajši – kategorija mlajših dečkov B, v drugi ekipi pa so igralci, rojeni 1.1987, in mlajši – kategorija kadetov.

Omeniti velja, da imajo vsi igralci, ki letos nastopajo v svojih kategorijah, pravico nastopa v isti kategoriji tudi naslednje leto. Prav zato prave rezultate pričakujemo šele naslednje leto.

Šolska ekipa je na občinskem prvenstvu v Dobravljah že drugo leto zapored osvojila prvo mesto in se tako uvrstila v nadaljnje tekmovanje.

V mlajši kategoriji, kjer igrajo t.i. mini rokomet, se je tekmovanje šele začelo, prav tako pa upamo, da bomo tudi tu pokazali dobro igro in dosegli temu primerne rezultate.

Za colski rokomet je izredna pridobitev nova telovadnica, saj smo prej v zimskem času (zimski čas pa je na Colu skoraj skozi vso tekmovalno sezono) trenirali v nemogočih razmerah. In navkljub takim pogojem za trening, smo se dobro upirali konkurentom.

Sedaj se je stanje normaliziralo in temu primerni so tudi rezultati naših ekip.

Z odprtjem nove telovadnice se je povečalo tudi zanimanje otrok za rokomet, in v zadnjem času se je ekipam pridružilo veliko novih igralcev, s katerimi delata Anej Leban in Aleš Krapež.

V organizacijskem smislu pa nam je veliko v pomoč vodstvo OŠ Col, ki nam omogoča prevoze s kombijem, pomaga pa tudi pri nabavi potrebne opreme.

Finančna sredstva, ki jih dobimo iz proračuna občine Ajdovščina, pa komaj zadoščajo za pokritje stroškov tekmovanja, tako da celo razmišljamo o pobiranju nekakšne simbolične članarine, s katero bi pokrili grozečo finančno luknjo.

Za konec pa bi povabil vse mlade fante, da se nam pridružijo in tako prispevajo svoj delež k promociji našega kraja.

Kot predsednik RK Col želim vsem prebivalcem KS Col srečno in zdravo prihajajoče leto ter obilo užitkov ob

spremljanju športnih dogodkov.

Pa še najbolj sveža novica.

Šolska rokometna ekipa je včeraj (17.12.) osvojila prvo mesto na Področnem prvenstvu. Čestitamo

KORENINE VRHUNSKEGA ŠPORTA

Predstavitev atletinje Marije Kovšca

Smučarsko društvo Gozd

Naša zgodba sega v leto 1973, ko se je naša krajanka pri svojih petnajstih letih podala na novo življenjsko pot, v Ljubljano. Njen športni duh jo je z veliko željo po treningu in tekmovanju kmalu po prihodu v Ljubljano popeljal na atletske prizorišče. Sama se svojih začetkov spominja takole: »Kot večino mladih je tudi mene zanimal šport, še zlasti igre z žogo. Toda naključje je hotelo, da sem vstopila na stadion za Bežigradom, kjer so trenirali atleti Atletskega kluba Olimpija. Tam sem prebila prvo popoldne, pa drugo, tretje in še in še. Preprosto, pritegnilo me je. Na začetku bolj za hec, zaradi dobre družbe, kasneje pa vse bolj zares. Od številnih disciplin, ki jih atletika ima, sem se najbolj nagibala k tehničnim disciplinam. K mojemu rojstnemu znaku iz horoskopa se je kar podal met kopja, ki je postal moja paradna disciplina. Tedaj jo je vodil trener Vito Pertot, vendar le dobri dve leti, kasneje pa je trenerstvo prevzel prof. Ludvik Toplak (že pokojni). Ker sem prišla v ekipo kot starejša mladinka, se mi je mladinski staž hitro iztekkel, in že sem nastopala med člani, kjer je bila konkurenca veliko močnejša.« Ja, da je šlo zares, smo se lahko kaj kmalu prepričali tudi vsi tisti, ki smo napeto spremljali njeno športno kariero. Njeno ime smo vse pogosteje prebirali v športnih rubrikah časopisov in njen met smo vse pogosteje spremljali tudi na televizijskih ekranih. Zgodba o uspehu je zgodba Marije Kovšca iz Gozda. Z odličnimi rezultati, ki jih je dosegla v klubu Olimpija, je kmalu začela tekmovati tudi preko naših meja. Njena forma se je stopnjevala. Iz državnega prvenstva Jugoslavije, ki je bilo 13.10.1974 v Osijeku, je časopis Delo objavil članek z naslovom – Ekipa obetajočih deklet in v njem so zapisali: » Mlade atletinje ljubljanske Olimpije so letos najuspešnejše v Jugoslaviji. Potem ko so se že lani nekatere precej presenetljivo uvrstile v zvezni finale, ki je bil v Splitu, in zavzele zelo dobro tretje mesto, so letos v Osijeku stopile še na najvišjo stopnico. V ekipi državnih prvakinj je 14 mladenk.« Pod njihovimi fotografijami najdemo

zapisana vsa njihova imena. Med njimi, verjeli ali ne, je tudi Kovšca.

Njeni uspehi so se po osvojitvi naslova mladinskih državnih prvakinj Jugoslavije kar vrstili, tako na domačem kot tudi na mednarodnem prizorišču. Med najboljše rezultate, ko je, kot sama meni, šlo za prelom magične meje, in ki ji v vsej športni karieri pomenijo največ, uvršča še:

-osvojitve prvega mesta na mednarodnem tekmovanju v Italiji, Bolzano, 24.9.1978;

-osvojitve četrtega mesta na tekmovanju atletskega pokala Jugoslavije, Subotica, 10.6.1979;

-osvojitve petega mesta na mednarodnem mitingu treh dežel, Trbiž, 14.8.1976;

-po letu 1977 uvrščena na lestvici desetih najboljših metalk kopja v Jugoslaviji (Vir: časopis Sportske novosti);

-na tekmovanjih v Sloveniji osvojitve več prvih, drugih in tretjih mest, med 1974 in 1980: kot starejša mladinka v letih 1974-75 dve tretji mesti, kot članica na Kvalifikacijah za ekipno atletske prvenstvo Jugoslavije v Ljubljani (prvo mesto), na Posamičnem članskem atletske prvenstvu Slovenije v Novi Gorici (prvo mesto), na Pokalnem atletske finalu Slovenije v Celju (drugo mesto), Članskem atletske prvenstvu Slovenije v Celju (prvo mesto), Republiškem članskem finalu za atletske pokal Slovenije v Ljubljani (prvo mesto) in še štiri tretja mesta. (Vir: članki Dela) Njena športna kariera se je zaključila v sezoni 1982/83. Spominja se je z veseljem

in radostjo, pa čeprav so zagotovo tudi njo, kot vsakega športnika, spremljali tudi težki trenutki, veliki napori in ogromno odpovedovanja. Svoje športne kariere se danes spominja takole:

»Čas, ki sem ga prebila na stadionu, je bil zame hkrati prosti čas, čas zabave in čas treninga. Rana ura, zlata ura, pravi star pregovor, in tudi meni se je dan začel zelo zgodaj, saj je bilo treba priti na delo do 6.00 ure zjutraj. Po osmih urah dela ni bilo časa za počitek, temveč je bil čas za trening, ki je trajal najmanj 2 uri. Po končanem treningu pa bi se človeku že prilegel udoben fotelj, da bi lahko spočil svoje utrujeno telo, vendar ne, treba je bilo pogledati tudi v knjige in oditi v večerno šolo. Dan se je tako končal pozno v noč. Vsaka noč je hitro minila in že se je začel nov svež dan. V takem tempu sem vztrajala kar nekaj let in ves čas sem morala kombinirati troje pomembnih stvari, če sem hotela, da nekako zvozim. Ko se je bližal čas izpitov v šoli, sem morala malo popustiti pri treningu, in obratno, kar je bilo seveda najbolj vidno prav na rezultatih tekmovanj.

Zelo smo pogrešali dvorano, v kateri bi lahko nemoteno trenirali tudi v slabem vremenu, še posebej v zimskem času. Sneg, mraz in vse, kar ta letni čas prinaša, so nas dodobra utrdili, toda marsikdo je prav na treningu staknil tudi poškodbo in ves trud je bil zaman. Pod slavno Plečnikovo tribuno smo imeli le majhen prostor za orodja, uteži in blazine, v katerem smo izvajali treninge za moč.

Sami smo se morali organizirati tako, da nas istočasno v prostoru ni bilo preveč, da ni

Marija Kovšca na tekmovanju v Bolzanu, kjer je osvojila 1. mesto. Pisalo se je leto 1978. (Foto: Arhiv SD Gozd)

zmanjkalo orodja, sicer je bilo treba čakati, da je nekdo pred tabo zaključil z vadbo. Nad vse smo se veselili zimskih priprav, ki so bile v bolj primernih krajih, kjer ni bilo snega. Vsake take priprave so bile za nas prekratke, saj smo se zavedali, da se zopet vračamo v kruto realnost. Šele kasneje, ko sama nisem več aktivno trenirala, so na drugem stadionu v Šiški postavili dvorano z atletsko stezo in s tem končno rešili problem treninga tudi v neugodnih vremenskih razmerah.

Če se z mislijo vrnem v tiste čase, se pravzaprav sprašujem, od kod mi je bilo dane toliko energije in volje za vse to. Odgovorov je več, pa bodo ostali nezapisani, saj si lahko vsak najde

svojega. Že res, da se mi v življenju niso uresničile vse želje, pa znam tiste, ki so se, toliko bolj ceniti. Med njimi bi se poleg dobrih rezultatov v športu našel tudi zelo dober uspeh v šoli z zaključkom študija na Fakulteti za upravo.

Še vedno pa rada spremljam šport in se veselim vsakega uspeha naših športnikov, četudi to ni prvo mesto, ker vem, koliko truda je bilo v to vložena. Upam, da bo prišel čas, ko bom lahko navijala za dobre športnike tudi iz lepega domačega kraja.

In kaj k vsemu temu lahko sploh še dodamo? Podatki so dovolj zgovorni, zato

ji lahko v imenu Smučarskega društva Gozd in vseh krajanov Gozda le še iskreno in iz srca čestitamo in zapišemo: »Veselim se tvojih uspehov. Ponosni smo nate. Radi te imamo.«

Pa še nekaj velja bralcu omeniti. Če boste kdaj slišali ali videli, da je ženska skočila iz aviona s padalom z višine 3500 metrov, nikar ne mislite, da so tega zmožni le akrobati. To zmore tudi naša atletinja, in to je dokazala že večkrat, tudi pred kratkim.

POČAKAJ SKUPINO ALI PA STOPI S KOLESA!

Pogovor s Francetom Troštom o njegovih kolesarskih dogodivščinah

Lucijan Trošt

Franceta Trošta je v kolesarjenju privlekla gola radovednost. Kot zidarski vajenec je delal na Primorju in nekoč, predvideva, da je bil star 16 let (okrog leta 1965), je pri Fotoliku v Ajdovščini (nasproti Pilonove galerije) opazil sliko kolesarjev. Stvar ga je zanimala, zato je pri sodelavcih povprašal, kje je v Ajdovščini kolesarski klub. Nاپotili so ga k Bajcu, kjer je povedal, da bi rad kolesaril. Trener Bajc ga je poslušal, dal mu je tudi dirkalno kolo, a brez gum, tako da ga je moral iz Ajdovščine prinesiti na rami domov. Ko se danes spominja te prigode, jo razume kot preizkus, če je bilo v njem dovolj volje.

Preizkus je dobro prestal, dobil tudi »tabularje« - zračnice za dirkalno kolo, in treningi so se začeli. V nedeljo skupni treningi, med tednom pa vsak po svoje. Glede na to, da je bila cesta proti Ajdovščini takrat še makadamska, je bilo tudi veliko krpanja zračnic, šivanja notranjih delov zračnic, lepljenja. Zračnice so bile takrat zelo drage, saj si z vajenško plačo ni mogel kupiti niti ene zračnice.

Prva dirka, ki jo je vozil, je bil kriterij po ulicah Ajdovščine. To je bila krožna dirka s startom pri ajdovski cerkvi. Pot je nato vodila do sedanjega bifeja Na vogalu, kjer je zavila proti glavni cesti Ajdovščina – N. Gorica. Na križišču so zavili proti Vipavi in pri sedanji lekarni nazaj proti ajdovski cerkvi. To ni bila

klasična dirka, pač pa se je točkoval vsak peti krog, enako kot se sedaj odvijajo nekatere kolesarske tekme na hipodromih. Zmagovalec je bil tisti, ki je na koncu zbral največ točk. To je bil mladinski kriterij, prve uvrstitve pa se ne spominja.

Leto po začetku treninga se je udeležil republiškega mladinskega prvenstva, ki se je odvijalo na progi Ljubljana – Kokrea – Ljubljana. Tu je osvojil drugo mesto. Isto leto je bil tudi na državnem prvenstvu mladincev v Skopju. Dirke, ki je potekala na progi Skopje – Titov Veles – Skopje se spominja tudi po tem, da je bila temperatura blizu 40°C, vozil pa je brez rezervne gume, »pumpe« - zračne tlačilke in celo vode, saj se je takoj po startu pokvarilo njegovo spremljevalno vozilo. Takoj po startu so skupaj z njim pobegnili še trije tekmovalci. Dva od njih nista hotela »sodelovati« v pobegu, zato jih je glavnina pred ciljem ujela. Ostali trije so bili na repu razvrstitve, sam pa je osvojil četrto mesto. Ob gledanju sedanjih posnetkov kolesarskih dirk se spominja, da so takrat sami menjavali počene zračnice. Le te so vozili s seboj pod sedlom. Zračnico se je dalo zamenjati že v dobri minuti.

Z ekipo Slovenije je sodeloval tudi na dirki Friuli Venezia Julija, ki je takrat veljala za Giro amaterskih kolesarjev. Prva etapa se je končala v Udinah in po prihodu v cilj se je pojavil problem, ker kolesarji niso vedeli, kje bodo prenočili. Vodstvo ekipe se je nekje zgubilo, tako

da so prenočišče našli šele pod večer. Ker se je zadeva ponovila tudi naslednji dan, ko so prikolesarili v Trst, se je celotna ekipa odločila, da dirko zapusti. Sedli so vsak na svoje kolo in se odpeljali proti svojemu domu.

Na večdnevni dirki Alpe – Adrija, ki je bila mednarodna, je nastopal celo za reprezentanco Bosne in Hercegovine. Klubi iz Slovenije so namreč imeli polne ekipe. Ker klub Primorje, za katerega je takrat vozil, ni imel drugih, dovolj pripravljenih kolesarjev, mu je trener Bajc uredil, da je vozil za reprezentanco BiH. Startalo je okrog 120 kolesarjev, tudi Italijanov, Madžarov, Avstrijcev, na cilj pa jih je prišlo okrog 70. Sam je, kot mladinec med člani, osvojil 29. mesto, kar smatra za svoj največji uspeh v svoji kratki kolesarski karieri.

Dirka se je začela v Zagrebu in se preko Plitvic, Bovca končala v Ljubljani. Cilj je bil na stadionu za Bežigradom, kamor je prikolesaril skoraj nag. Na spustu z Vršiča je namreč precej nerodno padel, povsem raztrgal hlače in majico, tako da so ga po prihodu v cilj ovili z brisačo. Če bi danes razvrščali vrednost dirke Alpe – Adrija, bi jo lahko postavili ob bok sedanji dirki Po Sloveniji.

Posebej mu je ostala v spominu zadnja etapa njegove prve dirke Po Jadranski magistrali. Etapa je peljala iz Zadra na Pag. Vsi kolesarji so bili v skupini in obetal se je le ciljni sprint. Naenkrat pa se je pred skupino na cesti postavil osel. Spremljevalna vozila z glasbo so ga

namreč splašila, in »odločil se je, da temu naredi konec«. »Vkopal« se je na sredino ceste in se ni premaknil. Nekaj prednjih kolesarjev se mu je še uspelo izogniti, ostali pa so se zapletli med sabo in sledil je množičen padec praktično celotne skupine. Nekateri so se pošteno potokli. Kako se je dirka končala, ne ve, pripomni pa rad, da je takrat: ... »en osel zrušil sedemdeset oslov«.

Druge dirke Po Jadranski magistrali se spominja po tem, da je med Senjem in Karlobagom snežilo. En del dirke pa so v skupini kolesarjev imeli tudi nenavadnega gosta. Konj, ki ga je enako kot osla, preplašila glasba spremljevalnih vozil, se je odločil, da del proge preteče skupaj s kolesarji. In to ne kjer koli, pač pa v sredini skupine. Kakšen kilometer je trajal ta galop, nato pa so si kolesarji lahko oddahnil.

Kot mnogim perspektivnim športnikom, jo je tudi njemu zagodel poziv v JLA. Vojsko je služil najprej v Kranju, nato pa v Ljubljani. Bil je kandidat za športno četo v Beogradu, a ga komandir ni pustil. Kasneje, v Ljubljani, je bila situacija mnogo boljša, saj si je v kasarno lahko pripeljal tudi kolo. Po malem je lahko treniral, včasih tudi po hodnikih kasarne na Roški, saj so bili dolgi okrog 50 m. Seveda le do tedaj, ko je to izvedel njegov nadrejeni, ki pa je imel posluš za njegove želje.

Še kot vojak je podpisal pristopnico k KK Rog. Skupaj z ekipo Rogovcev je tudi po malem treniral v telovadnici na Kodeljevem.

Do konca vojnega roka, ki ga je končal v februarju, se je znebil odvečnih kilogramov. Po kakšnem tednu »počitnica«

pa je že šel na skupne priprave v Savudrijo. Kmalu zatem pa so se začele tudi dirke.

Druga dirka Po Jadranski magistrali je bila, poleg snega in konja, pomembna tudi zato, ker so, po etapnem cilju v Karlobagu, določili sestavo reprezentance, ki naj bi se udeležila Dirke miru Varšava – Berlin – Praga. To je bila takrat največja dirka amaterjev, dolga cca.2800 km, trajala pa je dva tedna. V reprezentanco je bil izbran tudi sam. Vendar pa so jim starejši kolegi pripovedovali, da se tudi na tej dirki dogajajo podobne stvari z namestitvijo, kot so se dogajale v Udinah in Trstu.. Ker niso imeli zagotovila, da bo tokrat bolje, so se udeležbi na dirki odpovedali.

Zadnja dirka, ki jo je vozil, je bila V spomin padlih borcev kolesarjev Ljubljana – Kočevje – Ljubljana. (okrog 130 km). Kmalu po startu je pobegnila skupina šestih kolesarjev, med njimi je bil tudi on. Pet je bilo članov njegove ekipe, šesti pa je bil Evgen Pleško iz Zagreba, odlični sprinter.

Ubežniki so dobro sodelovali, vračali so se že nazaj proti Ljubljani. Ko je bil sam na vrsti, da »vleče« (kolesar na čelu kolone), se je ravno začel vzpon proti Turjaku. Ker ga nobeden ni zamenjal, se je ozrl nazaj in videl, da je ostala peterica kolesarjev daleč zadaj. Počutil se je dovolj močnega, zato je dodal še malo »plina« in brez večjih težav peljal proti Ljubljani. Zavedal se je namreč, da je Pleško v končnem sprintu tako močan, da mu nobeden iz skupine ne bi bil kos. Ravninski del mimo Škofljice je bil hitro mimo, treba je bilo zaviti še na Ig, in nato v Ljubljano.

Malo pred Igom pa ga je dohitel vodja ekipe Zvone Zanoškar in mu rekel, naj počaka skupino.

Na vprašanje: »Zakaj?«, mu je odgovoril: »Počakaj skupino ali pa stopi s kolesa!« Nato je nadaljeval s »turistično« vožnjo, a skupina zasledovalcev ga je ujela šele pri Karlovškem mostu, dober kilometer pred ciljem, ki je bil na trgu pred Univerzo.

V cilj je pripeljal kot šesti, zmagal pa je seveda Pleško.

Trener Zanoškar ga je po dirki nadrl, zakaj ni tudi on sprintal, a mu je odgovoril: »Če prej nisem smel zmagati, ne vem, zakaj bi sedaj!«.

Naslednji dan je naložil vso kolesarsko »šaro«, sedel na kolo in vse skupaj peljal v Ljubljano. V klubu, kjer je vse skupaj pustil, mu je trener Zanoškar še rekel, da lahko išče drug klub, a izpisnice ne bo dobil dve leti.

To pa bi pomenilo praktično konec kariere. Kasneje so ga snubili, da se priključi k KK Odred (pozneje Astra), pa tudi kasnejši politik Vitomir Gros ga je vabil v klub na Bled, ki ga je ustanavljal. Ostal je zvest svoji odločitvi in prvič po prekinitvi kariere je sedel na kolo šele leta 1998.

Pred leti, ko se je Giro ustavil v Ljubljani, mu je Kolesarska zveza Slovenije poslala vabilo. Srečal se je s starimi prijatelji, Zvone Zanoškar pa mu je navrgel: »Ti si pa tudi prezgodaj končal.« Odgovor: »Vi že veste zakaj, Zvone«, je ostal brez komentarja.

France se je nato čez leta vrnil k svoji prvi športni ljubezni; smučarskim skokom. Toda to je tema za naslednje strani.

Kolesarji sedanjega časa

Matjaž Bajec

Tema na katero lahko pišemo še in še, bi lahko dejali. Nekašne na hitro opazene razlike ni, kolesa imajo še vedno pedala in še vedno jih mora poganjati človek. Velika razlika pa je v kvaliteti celotne opreme. Scott, Lee coughan, Willer, to so sodobne in najbolj cenjene znamke koles. Tudi v našem okolišju so se tega, lahko rečemo adrenalinskega športa, lotili nekateri krajanji (beri kolesarji sedanjega časa). Med tiste, ki so tovrsten šport sprejeli kot izziv in se v njem merijo z ostalimi tekmovalci, so:

David Tratnik, cestni kolesar ; član klubov KK Yoviland, KK Hit Nova Gorica, KK Radenska Rog Ljubljana; -pričetek kolesarjenja 1994; -član mladinske reprezentance Slovenije do 23 let.

-Pomembne uvrstitve: 2 kratni vice prvak Slovenije pri mladincih, 3. mesto na mednarodnem tekmovanju v Italiji, 7. mesto v svetovnem pokalu do 23 let leta 2001;

-konec kolesarjenja 2002.

Dominik Curk, gorski kolesar ; 2 leti brez kluba, nato član kluba Stop team Črni Vrh;

-pričetek kolesarjenja leta 1993;

-član slovenske članske reprezentance v gorskem kolesarstvu.

-Pomembne uvrstitve: svetovni prvak med amaterji leta 1995, 51. mesto na evropskem prvenstvu na Portugalskem, 59. mesto na evropskem prvenstvu na Nizozenskem, 3. mesto v generalni razvrstitvi v slovenskem pokalu, 3. mesto v pokalu Alpe Adria leta 2000, 2. mesto v pokalu Alpe Adria leta 2001; , zaradi poškodb končal kariero leta 2002.

Benjamin Curk, gorski kolesar ; član kluba Stop Team Črni Vrh, cestni kolesar KK Yoviland, z letošnjih letom pa nazaj v gorsko kolesarstvo (klub Merida team Črni Vrh)

Pričetek kolesarjenja 1997.

Tekmovanje pričel v kategoriji dečki, nato prešel k starejšim mladincem, sedaj pa tekmuje v kategoriji članov do 23 let.- Pomembne uvrstitve: naslov svetovnega prvaka v kategoriji dečkov v gorskem kolesarstvu leta 1999, dvakrat drugi v državnem prvenstvu v kategoriji mlajših mladincev, zmaga na evropskem pokalu v kategoriji mlajših mladincev v letih 2000 in 2001, deveto mesto na državnem prvenstvu v cestnem kolesarstvu v kategoriji starejših mladincev leta 2002; Z letom 2003 pa je ponovno prešel na gorsko kolesarstvo.

Ana Tratnik, gorsko kolesarstvo; članica kluba Merida team Črni Vrh.

Silvo Tratnik, aktiven rekreativni kolesar; brez kluba.

Kar nekaj vidnih rezultatov so si izborili naši krajani v kolesarskem športu. Povedati je treba, da je kolesarjenje eden najnapornejših športov. Potrebno je veliko odrekovanja in vloženega truda, vendar ko pride uspeh, ja, takrat je vse pozabljeno. Zanimanja za te vrste šport je v današnjem času vedno več, ne

govorimo samo o tekmovalnosti, temveč o ljudeh, ki jim služi kolo za razne vsakdanje vožnje v naravo ipd... Ali lahko tudi v kratkem pričakujemo, da se bo kdo od Colčanov s kolesom podal okrog sveta? Nikoli se ne ve, vsekakor pa so za tak način tekmoovanja potrebne drugačne fizične priprave in nenazadnje tudi velika psihološka teža, res da je svet okrogel, vendar majhen pa le ni. Že velikokrat sem zasledil, da kolesarje, v šali rečeno, primerjajo s kačami. Zakaj? Odgovor je

preprost: Ob prvem sončnem žarku se podajo na plano. Sedaj, ko se nahajamo v zimskem času, so se morali tudi tisti najbolj zagreti kolesarji sprijazniti, da kolo ni za sneg in da je najbolje, če ga za nekaj časa pospravijo. V hladnih zimskih dneh pa tovrstni športniki kondicijo vzdržujejo v raznih fitness centrih. Pa naj bo dovolj o kolesarjenju, saj bo kmalu tu ponovno pomlad in tovrsten užitek. Še prej pa SREČNO 2004.

Kolesarja Dominik Curk in David Tratnik sta ob izteku tisočletja dosegala najboljše rezultate v svojih disciplinah. (Foto: Arhiv D. Curk in D. Tratnik)

KDAJ SE JE IGRALO "PRAVI" NOGOMET

Franc Bajc pripoveduje o začetkih nogometa na Colu

Lucijan Trošt

Nogomet.

Marsikomu ob tej besedi zadrhti srce. Najbolj razširjena postranska zadeva na svetu, skoraj vsak ga zna igrati, v zadnjem času za njim vse bolj »norijo« tudi ženske.

Ampak včasih, včasih pa igranje nogometa ni bilo tako samoumevna stvar. Moral si imeti žogo, in to ne tako, kot jo lahko kupiš danes v vsaki trgovini. Takrat, v tistih začetnih časih, so se za žogo podili fantje, kakih 10, 15 let starejši od nas. Eden med njimi, pravzaprav skoraj prvi, ki se je podil za nogometno žogo na Colu, je bil Franc

Bajc – Bezenčkov. Pa naj on nadaljuje zgodbo o začetkih nogometa na Colu.

»Ja, dokler sem še hodil v šolo na Col, smo pretežno igrali med dvema ognjema. Nekaj časa smo imeli tudi učitelja telovadbe, Marko se je klical, priimka ne vem. Ta nas je učil nekaj malega rokometna na zgornjem dvorišču, nad šolo. A je po par mesecih odšel k vojakom, in rokometna je bilo konec.

V 6. razred pa sem moral hoditi v Ajdovščino, saj takrat na Colu ni bilo male gimnazije. Enako tudi Jurij Bizjak – Tomažev, sedaj koprski škof. V Ajdovščini sva se prvič spoznala z nogometom, veliko smo ga z Ajdovci preigrali skupaj, saj sva midva hodila z

avtobusom, in pred poukom je bilo dovolj časa za »en nogomet«. Tako sva to igro prinesla tudi na Col. Se mi zdi, da sva bila prva, no mogoče je kaj nogometa igral tudi Ivan Rudolf – Maksev. Ne vem, se ne spomnim.

Igrali smo, kjer je nanoslo. Lebanova gmajna, na Vrhovcovem na Vrhu Drag, na Malem Polju, Medetove Drage. Vendar je bilo treba čakati, da so ta »igrišča« prej pokosili, pa še takrat se je bilo treba kdaj spustiti v dir. Lastniki niso bili nič kaj zadovoljni, da smo jim mečkali otavo.

Zaradi prej omenjenih razlogov smo začeli iskati prostor, kjer bi si uredili igrišče. Našli smo ga za Zadružnim

šport na Colu skozi čas

domom, tam, kjer ima sedaj Silvan Štefančič hišo. Tam je bilo smetišče, polno žagovine. Uredili smo ta prostor, a je kmalu tam postavil žago Ivan Trošt iz Orešja, tako da smo bili spet prisiljeni »gostovati« na že prej omenjenih senožetih.

Šele z ureditvijo lešnatga igrišča pod šolo smo končno dobili nogometno igrišče.

Ja, žoga je bila pa res problem. Težko si jo dobil, pa še draga je bila. Zbrali smo denar in jo kupili, usnjeno, šivano na roke, za zavezat, kot čevlje. Duša (notranji, gumijasti del žoge) se je vstavila v usnjeni vrhnji del, se kar z usti dobro napihnila in, kot sedaj baloni za otroke, zavezala. Žogo si nato na zunanem delu »zašniral« - zavezal enako, kot se to danes dela s čevlji. Seveda je žoga po zraku malo »poplesavala«, ampak kdo je pa gledal na to. Zelo boleče pa je bilo, če te je v gola stegna ali hrbet zadel del žoge, kjer je bila vezalka. Odtis se je poznal včasih še nekaj dni. Prave male čarovnije pa smo delali, ko je žoga postala starejša in je začela pokati po šivih. »Flikanje« duše, vstavljanje podlog, ponovno šivanje popokanih šivov, mazanje žoge s smolo so bile nekatere aktivnosti, s katerimi smo poizkušali žogi podaljšati »življenje«. Enako je bilo s čevlji. Doma so bili »strašno veseli«, če se je čevlje raztrgalo pri nogometu. Ampak navkljub vsemu, smo »cebali« - brcali.

Janko Žejn – Brjaški kot vratar, kot igralci pa Ivan Trošt – Hišnik, Franc Bajc – Bezenčkov, Jože Česnik – Andrejčkov, Jurij Bizjak – Tonmažev, Rado Krapež – Nemcev, Jože Deotto, Franc Pregelj – Jurčkov, kasneje France Trošt – Troštov. In še kakšnega sem mogoče pozabil.

Hodili smo tudi na gostovanja, Budanje, Črni Vrh, Otlica; To so bila prizorišča »velikih« obračunov. Seveda smo šli peš, kdo je takrat pa sploh imel avto. In četudi ga je imel, kaj bo vozil okoli mulce, ki se podijo za žogo?

Ampak vseeno je bilo lepo.

Zadnjič pa smo nogomet odigrali skupaj na turnirju generacij na Colu, leta 1993.

Eden prvih posnetkov, na katerih so colski nogometaši. Na zgornji sliki je ekipa, ki jo sestavljajo. Janko Žejn, Jurij Bizjak, Rado Krapež, France Bajc, Jože Česnik, Franc Pregelj in Ivan Trošt.

Na spodnji sliki pa sta Jurij Bizjak in Franc Bajc. Obe fotografiji sta bili posneta na Lebanovi gmajni, kdo je avtor pa ni znano. (Foto: Arhiv Franc Bajc)

KDAJ SO BILE ZIME DALJŠE, HUJŠE IN BOLJ MRZLE ?

Smučarska "oprema" pa je bila prava "revščina"

Ivan Rudolf

Obujati spomine na naše zgodnje smučanje pomeni dolg sprehod v preteklost, 50, 60 let nazaj v naše otroštvo in najstniška leta.

Zime so bile takrat hujše, daljše, bolj mrzle, z izobiljem snega. Ali pa se nam zdaj samo tako zdi. Nekaj je gotovo, snega je bilo več in dlje časa se je obdržal. Da je bilo bolj mrz, pa se nam je morda samo zdelo, ker smo bili spričo revščine slabše oblečeni in obuti. O smučarski opremi ni da bi govoril.

Prve, za tiste čase imenitne smuči, so bile zapuščina italijanske vojske. Bile so lesene, dolge, za nas otroke skoraj nemogoče. Pa še te so bile redke, saj jih na Colu Italijani, če se prav spomnim, niso prav veliko pustili. Še te so do takrat, ko smo malo zrasli, skoraj izginile. Zatekali smo se k »lastni proizvodnji«. Nekateri mojstri so znali narediti prav imenitne. Eden takšnih je bil stric Grlevičev, mizar in pol.

Smuči so delali iz jesenovega lesa in oblikovali so jih po italijanskih zgledih. Špice so dolgo kuhali, da so jih potem previdno upognili ter jih pustili več ur, da je krivina obstala.

Vezi so bile prava revščina. Čeljusti smo ponavadi pobrali iz starih dotrajanih smuči ali pa jih je kdo skoval, pogosto pa je bil to samo usnjen jermen. Tudi stremena so bila preprost usnjen jermen. Da je bilo s takšnimi vezmi in povrh še v nesteptanem snegu skoraj nemogoče zavijati, je jasno.

Spomnim se, da je prišla neke nedelje na smučanje truma Tržačanov. Imeli so imenitne smuči, bambusove palice s krplicami (mi smo imeli gole leskove palice), vezi pa za nas pravo čudo: čeljusti, ki si jih lahko priredil širini čevlja, stremena, ki si jih napel s spiralnimi vzmetmi. Za nas reveže s Cola pravi tehnični čudež. Oči so nam izstopale, ko smo jih z neznanskim poželenjem občudovali. Videli smo, da se da s takšnimi smučmi zavijati, kar ti je duša dala. Posnemali smo Tržačane kljub slabim smučem, in to

Na fotografiji neznanega avtorja so naslednji smučarji: Franc Trošt, Ivan Trošt, Jože Česnik in Franc Bajc. (Foto: Arhiv Franc Bajc)

so bili naši prvi slalomi. Med najbolj spretnimi in drznimi so bili Mario Balantinov, Viko Skunčarjev in Ferdo Smunčkov. Pa verjetno še kdo, ki se ga ne spomnim. Naš glavni smučarski poligon je bil v Ogradi, lep, gladki in dolgi senožeti tam za vasjo, kjer nismo bili na očeh staršev, da bi nas silili domov. Pridige so sledile na večer, ko smo se plaho vračali, pripravljeni na mamino jezo, običajno mokri do kože od številnih padcev in spričo slabe obleke.

Tam nekje v začetku petdesetih let prejšnjega stoletja smo začeli tudi skakati. Če se nam je posrečil skok čez 10 metrov, je bil to pravcati trijumf in smo se že skoraj

videli v Planici. Sam sem enega takšnih »dolgih« poletov plačal s polomljenimi rebri. Doma si nisem upal povedati, da sem padel, pa sem dejal, da me že nekaj dni zbada v prsih in da sem najbrž staknil pljučnico. No, kot običajno, je imela tudi to pot laž kratke noge.

Vsem nevšečnostim in slabi opremi navkljub smo naprej smučali, prihajali do boljših smuči in neizmerno uživali v zimah.

Prišle so prve »elanke«, lesene sicer, a že z jeklenimi robniki in pravimi vezmi. A to je že skoraj sedanost in ne sodi več v spomine o smučanju v prvih povojnih letih.

Še nekaj spominov iz časov, ko so se smučke delale doma

Silvan Praček - Max

Zime na Colu so bile včasih bolj snežene kot pa so zadnja leta, s povojnimi generacijami pa je tudi smučanje postajalo bolj množičen šport. V takratni generaciji so bili: Janko Žejn- Brjaški, Rafo Žejn – Brjaški, France Bajc-Šuštarjev, Jože Česnik –Andrejčkov, Jože Furlan- Šenkov, Ivan Trošt- Hišnik, Ivan Koren – Korenov.

Smučke, oziroma ški, so bile narejene večinoma doma ali pa v mizarski delavnici, ki je bila v sedanjem gasilskem domu. Delal jih je Lenart Škvarč – Gerljevičev. Smučke so bile seveda lesene, brez kovinskih robnikov in okovja. Najbolj primeren les pa je bil jesen. Janko Brjaški se spominja, kako sta z Francetom Šuštarjevim prišla do lesa za smučke. Pri Škvarčih je rasel ravno pravi jesen, problem pa je bil, ker je bil na senožeti in je bil iz hiše dobro viden. Kljub temu sta se odločila za akcijo, jesen sredi belega dneva požagala in ga z vozičkom pripeljala domov. Čez čas sta imela nove smučke.

Za okovje je služil kar usnjen pas, ki so ga pribili na smučke. No, so pa takem smučke imele eno veliko prednost, saj za servisiranje in bil potreben velik strokovnjak. Brusili ali bolje gladili so jih kar s kosom stekla, mazali pa s svečo, vendar taka maža ni imela vedno zelenega učinka.

Takratna paradna disciplina so bili skoki, pa tudi smuk. O kakem vijuganju se niti ni govorilo, saj takratna oprema za to ni bila ravno primerna. Skakalo se je takrat

v Dragah, za klasično smučanje pa je bil poligon v Ogradah. Ker se je večinoma skakalo, palic niso rabili, če pa so jih že, je bila dovolj velika izbira v prvem grmu. No, včasih so si naredili tudi malo bolj spodobne palice, seveda lesene, s paskom na vrhu in obročkom na dnu. Obroček so spletli kar iz beke, na palico pa so ga pritrdili z dratom ali špago. Tudi ostala smučarska oprema je bila bolj vsakdanja obleka kot kaj drugega. Seveda bi najbolj prav prišli gozderji. Pa jih ni bilo. Za pancernje so tako služili kar navadni čišmi, ki pa so se na žalost hitro premočili. Namesto bunde ali kombinezona je bila dobra kar fanela (suknjič) ali suknja, volnene rokavice so bile skoraj luksuz.

Janko Brjaški se spominja tekme v Črnem Vrhu, natančneje v Trebčah. Bilo je še v osnovni šoli. Vozili so med vratci. Janko je nastopil med zadnjimi. Delal se je že mrak, na progi so bile že luknje in začelo je zmrzovati. Smučke brez robnikov so bolj malo ubogale in so šle po svoje. Janko je do cilja prišel kar skozi grmovje, nekaj vratc pa je zadel bolj po naključju. Mogoče bi ga lahko šteli za začetnika turnega smučanja na Colu.

Z odhodom k vojakom je smučanje v tej generaciji zamrlo.

Veliko željo do smučanja je med vojno imel tudi Feliks Leban-Šuničarjev. Pri Makselnu so bili Nemci in v veži so imeli smuč. Feleta so tako mikale, da je ene zvečer kar vzel. Imele so kovinsko okovje na šponar; takrat najboljše kar se je dobilo. Tisti večer jih je skrtil v Dragah,

potem pa jih je nesel za Križno Goro, kjer so živeli.

Če bi ga dobili Nemci, verjetno ne bi bilo lahko.

Smučke je imel tudi župnik Boris Čibej. Za skoke v Dragah si jih je od njega sposodil Stojan Križaj- Koko (ni v sorodu z Bojanom Križajem). V skokih je bila borba za zmago, Koko se je previsoko odrinil, repi smučk so se zapičili v sneg, padec je bil neizbežen, smučke pa so bile za v peč. Kakšno pokoro je za zlomljene smučke dobil Koko, pa ni znano.

Prve tovarniške smučke s plastično maso naj bi na Colu imel Joško Deotto leta 1962. Leta 1969 ali 70 pa je več parov smučil nabavila osnovna šola. Takrat je bil ravnatelj Miro Bičič. Z Ivanom Troštom –Hišnikom sta jih kupila v Črnem Vrhu.. Smučil so potem tudi posojali učencem.

Po letu 1970 tovarniške smučil niso bile več redkost.

Tri Fotografije, dva različna sloga. Da so bili prvi skakalci na Colu pravi "šarmerji" v zraku, ni treba posebej poudarjati. Slike govorijo vse. Kasneje pa je šlo, z novo, boljše opremo, vse bolj na "moč". Na fotografijah sta Franc Bajc (manjši fotografiji) in Janez Kovšca. (Foto: Arhiv Franc Bajc in Janez Kovšca)

SMUČARSKI KLUB PODKRAJ

O časih, ko se je v Hrušico hodilo gledat smučarske skoke

Lucijan Trošt

Kje so začetki smučarstva na Colu in Podkrajju?

Skoraj vsak naš sogovornik je kaj povedal tudi o tem, kako je sam začel smučati. Vsi so sprva smučali na lesenih, največkrat kar doma narejenih smučeh. Franc Trošt si jih je, ko je imel 11 let, naredil kar sam.

Anton Bizjak pripoveduje, da so nekateri imeli italijanske vojaške smučiče. »Železa« so bila pritjena na les kar z odrezanimi žebli, saj vijakov ni bilo. Zato so med spustom pogosto smučiči tudi izgubili. ...

... »Hladni časi« za smučanje so nastopili, če se je kdo poškodoval. Tudi zlomi in pretresi možganov. Takrat so peči požirale smučiče in sani. Le redkim jih je uspelo skriti pred »razkurjenimi« starši.

Tekmovanje, kakršna so današnja, niso poznali. Največ smeha je požel tisti, ki je najbolj nerodno padel. Skakalnice so si delali kar iz snega, ponoči pa so jih pogosto polivali z vodo, da so zmrznile. Merili so le dolžino skokov.

Anton Bizjak se spominja prvega tekmovanja v smučarskih skokih v Črnem Vrhu okrog leta 1955...

...Tudi Franc Trošt se spominja skokov v Črnem Vrhu leta 1963. Takrat so skakali tudi nekateri Colčani... Franc je še dodal, da so vsi vrstniki, po

odsluženem vojaškem roku, smučanje opustili, sam pa je s skoki nadaljeval tudi pozneje. Ker so težili k čim daljšim skokom, so pozneje delali odskočne mize tudi iz vej in kamenja. (Seveda v veliko veselje lastnika zemljišča, ki je moral na pomlad tisto šaro spravljati. Op. pisca) Ko se je Franc Trošt preselil v Podkraj je s skoki nadaljeval v tamkajšnjem klubu.

Kako je nastala skakalnica v Hrušici? Skupaj s somišljeniki (Ivan Rupnik, Silvo Hladnik, Miro Kožman, Ivan Kožman, Roman Velikonja, Vojko Velikonja, Branko Kobal, Silvester Kette, Miro Srebot, Bogomir Čebokelj, Stano Čuk) so razmišljali, kje bi zgradili malo večjo skakalnico. Iskali so prostor in ga našli v jami Globočica na Farmancah. Kasneje se je izkazalo, da Globočica, zaradi slabega izteka, ni primeren prosto. Niso odnehali, in kot primeren kraj za gradnjo skakalnice se je pokazal prostor v Svislih v Hrušici.

Tone Tratnik dodaja: »Do mene so prišli pobudniki ustanovitve kluba, ker so potrebovali informacije, kako se klub sploh ustanovi. Klub so ustanovili leta 1978. Istočasno pa so začeli tudi s pripravljalnimi deli na bodoči skakalnici. Projekte za skakalnico je, na predlog Smučarske zveze, naredil Vladimir Braz. Istočasno pa so skozi Hrušico gradili plinovod. V zameno za zemljo s Strlic,

ki so jo plinarji rabili za zasipanje cevi, so domačinom s stroji uredili groba zemeljska dela na skakalnici. Zemeljska dela sta nato dokončala Primorje in GG Postojna. Obe skakalnici sta bili dokončani čez dve leti. Opraviti je bilo potrebno tudi ogromno ročnega dela (več kot 3500 ur). Največ zaslug za izgradnjo skakalnic ima Ivan Rupnik«, še dodaja Tone.

Ivan Rupnik se je tudi prvi spustil čez večjo skakalnico. Prizna, da ga je bilo malo strah. Pristal je pri 30. metrih. Nekaj časa je bil tudi predsednik kluba. SK Podkraj je nekaj časa sodeloval tudi s SK Vipa iz Predmeje. Danilo Pudgar je nekaj časa vodil delo v obeh klubih, a je bilo to sodelovanje zelo kratko. Z odhodom Pudgarja pa je delo v obeh klubih celo zamrlo.

V času največjega razcveta kluba, pa so se preko hrbišč skakalnic pogabnjali tudi številni Colčani.

Pričujoči zapis je kratek povzetek članka O smučarskih športih na Colu in v Podkrajju, ki je bil objavljen v »Javorniku«, Biltenu Šolskega športnega društva OŠ Col, v šolskem letu 1984/85.

Smučarski klub Podkraj tudi danes miruje, skakalnice v Hrušici zaraščene samevajo. Premalo dobre volje in zime brez snega so naredile svoje.

Upajmo, da bomo v Hrušico še kdaj šli gledat smučarske skoke.

S ŠOLSKO TELOVADBO V PRETEKLOST

Ne preveč strokoven pogled na šolsko telovadbo

Trošt Lucijan

Čas nezadržno hiti in kmalu bo tu novo leto, ko boste v rokah držali nov izvod Colskega časnika. Časnika, ki bo, tako kot vsako leto, prinesel celo prgišče zapisov o dogodkih, ki so se dogodili v iztekajočem se letu.

Eden od bolj odmevnih v tem letu je bila tudi dograditev nove telovadnice. Prostor

za vadbo »telesa in duha« se je že tako vključil v prostor in med ljudi, da si težko predstavljamo, da pred dobrim letom ni bilo še niti sledu o njem.

Učencem se že zdi samoumevno, da jo iz šole skozi podhod mahnejo k telovadbi, prižgane luči v popoldanskem času pa pričajo, da dvorano uporabljajo tudi starejši.

Šolska telovadba, danes športna vzgoja imenovana, spada po vseh anketah med

najbolj priljubljene šolske predmete. Učenci se je veselijo in jo z nestrpnostjo čakajo, pa naj se odvija v za to primernih prostorih ali pa gredo samo na sprehod. Velikokrat je bila ura »telovadbe« tudi »pomoč« za umiritev učencev (upam, da ne več), saj so, predvsem učiteljice iz nižjih razredov, z besedami: »Če ne boste pridni, ne bomo imeli telovadbe!«

dosegle potreben mir v razredu pri ostalih predmetih.

In kakšna je bila ta telovadba? Kako so se »razmigali« učenci nekoč, ko še ni bilo »telovadnice« v Prosvetnem domu, igrišča?

O tem bi vam rad napisal nekaj vrstic. Kako so telovadili pod Italijo, takoj po 2. svetovni vojni, v času izgradnje prvega igrišča pod šolo, in kako se je improvizirano poučevanje športne vzgoje z letošnjim odprtjem nove telovadnice končalo. Podatki do leta 1970 so zbrani predvsem iz pripovedovanj, po letu 1980 pa sem sam poučeval »telovadbo« na Colu, tako da mi je veliko stvari znanih, iz tistega časa pa se je ohranilo tudi nekaj arhivskega gradiva (navkljub večkratni selitvi).

Na žalost ni med živimi več nikogar, ki bi lahko povedal, kako so telovadili v času, ko so naši kraji spadali pod avstrijsko krono. Vendar lahko predvidevamo, da so imeli učenci, če so sploh imeli, predvsem gimnastične vaje, saj so bili v tistih časih zelo popularni masovni »zletki«, na katerih so velike skupine ljudi istočasno izvajale telesne vaje.

S prihodom Italije se je spremenila oblast, gimnastične vaje pa so po vsej verjetnosti ostale. Poleg vaj pa so si učenci krajšali čas med odmori tudi z lovljenjem (»toč«), »kradenjem sveta«, črnim možem. Dekleta so na zgornjem dvorišču (pod cesto skozi vas) skakala z vrvjo in »tancale«, fantje pa so: »...predvsem divjali pod šolok«. Metanje kamenja, ciljanje ptičev in »lončkov« na električnih drogovih pa je tako ali tako spadalo med obvezne veščine »pobičev«. Plezanja po drogu in vrvi (danes precej osvoježene telesne vaje) ni bilo potrebno učiti, saj je vsak fant, pa tudi večina deklet, kot za šalo splezal na drevo ali skalo. Tudi treniranje vztrajnostnega teka ni bilo potrebno, za to vrsto rekreacije so poskrbele krave na paši, pri velikem številu učencev, pa tudi vsakodnevni prihodi v šolo.

V času slabega vremena pa se je pouk telovadbe odvijal v razredu ali pa ga je nadomestil kakšen drug predmet.

Zora Trošt se spominja tudi tega, da so imeli nekoč neke vrste športni dan, saj so šli peš s Cola do Bukovja in nazaj.

Takoj po drugi svetovni vojni se je pouk odvijal na različnih lokacijah, saj je bilo šolsko poslopje razrušeno. Ivan Pregelj se spominja, da o kakšni telovadbi niso niti razmišljali. Šele kasneje, ko se je pouk začel odvijati v šolskem posloplju, so imeli tudi ure telovadbe. Franc Bajc se spominja, da so se predvsem lovili »ujetnike«, »kradli svet«, tu pa tam so odigrali tudi »med dvema ognjema«. Velikokrat pa so namesto ure telovadbe

spravljali drva v drvarnico, ali opravljali drugo, za nemoteno delovanje šole potrebno delo. Franc se prav tako spominja, da jih je nekaj časa učitelj Marko učil tudi rokomet na prostoru za šolo (pod cesto skozi vas). Žal pa je po kakih šestih mesecih učitelj odšel k vojakom in učenci so bili spet prepuščeni sami sebi. (O izvenšolskih dejavnostih tiste generacije pišemo v posebnem prispevku.)

Pri kasnejših generacijah je bil šport št. ena igra »med dvema ognjema«.

Na prav poseben način pa so takrat skrbeli za higieno. Sam se spomnim, da sem, kot majhen »mulo«, na studencu v Orešju večkrat gledal, ko so se prišli, pod vodstvom učitelja, h koritu umivat učenci..

Ne vem, kdaj točno se je začelo razmišljati o možnosti, da bi na Bolkovi njivi pod šolo (drugače zapuščen prostor, poln smeti) zgradili igrišče. Prostor, ki je bil takrat pod šolo namenjen učencem, je namreč na zgornji strani omejevalo šolsko poslopje, spodaj pa zid, ki je potekal vzporedno s potjo na pokopališče. Sama Bolkova njiva je bila urejena terasasto. Na zgornji terasi, ki je bila na višini poti na pokopališče, je bilo že prej omenjeno smetišče, na spodnji terasi pa je bila betonska plošča, ostanek italijanske vojaške barake. Do ceste Col – Podkraj pa je bilo spet smetišče.

Vojko Stegovec je v pogovoru za Colski časnik povedal, da so začeli razmišljati o ureditvi smetišča v igrišče okrog leta 1970. Sam se spomnim, da so s kamionom pripeljali »leš«, ki so ga nato razgrnili po bodočem igrišču. Kako so uredili podlogo, se ne spomnim, verjetno pa so za spodnjo plast uporabili kamenje, ki smo ga kasneje, ko je prikukalo skozi vrhno plast, pulili ven. Takrat je nastal tudi znameniti »valjar« (salonitna cev, napolnjena z betonom, opremljena z ročajem za vleko), na kateri smo se »mulci« učili loviti ravnotežje.

Na spodnji terasi, na betonski plošči, je hišnik kasneje postavil, danes bi temu lahko rekli, skulpturo, kombinacijo bradlje, droga in lestve. Tu je mladina lahko vsaj delno nadomeščala tisto, kar so njihovi vrstniki nekoč prej delali na paši.

V letu 1970, ko je Jugoslavija v dvorani Tivoli osvojila naslov svetovnega prvaka v košarki, je »domovinsko« pravico na Colu dobila tudi košarka in hišnik je na Bolkovo hruško, ki je stala med igriščem in potjo na pokopališče, (le par metrov stran od delavnice Jankota Žejna) pritrtil prvo tablo (doma narejeno) s košem na Colu. Kasneje so se mu pridružili še koši v Žagoliču (pri Matajčkovih), pri Robarju v Robu, na Studencu v Orešju in še kje.

Kot zanimivost naj povem, da smo imeli pri Troštovih v Orešju prvi koš v »dvorani« (na seniku), ki pa je imel to pomanjkljivost, da tla (lesen pod) niso zdržala preveč trdih pristankov. To je najbolje izkusil Branko Leban, saj se mu je pri enem od doskokov udrlo in pristal je nadstropje niže, tik ob kravi. Po tej nezgodi so bile tekme v tej »dvorani« prepovedane.

Na novem šolskem igrišču so se nato odvijale neusmiljene bitke, najprej v nogometu, kasneje pa sta se mu je pridružila tudi rokomet in košarka.

Telovadnica v Prosvetnem domu je služila svojemu namenu do leta 1972, ko je v njej dobilčasne prostore obrat Alpine. Za potrebe šolske telovadbe se je takrat uredilo prostore v Zadrudnem domu (v teh prostorih je sedaj vrtec).

Na lešnato igrišče so bili postavljeni goli, zvarjeni iz železnih cevi, za tistim na vzhodni strani pa je bila tudi jama, napolnjena z žagovino. V to jamo smo pristajali pri skoku v daljino in višino. Najbolj korajžni pa so s pomočjo leskove palice kot za šalo preskočili tudi rokometni gol (2 m višine).

Na tem igrišču se je začela tudi zgodba o colskem rokometu. Tu smo zavzeto trenirali in se učili osnov rokometu. Prvo tekmo pa smo odigrali v Dobravljah in jo gladko izgubili s 1 : 16. Edini gol je dal Ivan Mikuž – Lukenški, in to z mesta. Kot je bil pač navajen metati pri »med dvema ognjema«.

Ampak seme je bilo posejano, tekme so se pozneje igrane tudi doma, vedno več je bilo danih zadetkov, in le še vprašanje časa je bilo, kdaj bo katera od colskih ekip zmagala.

V okviru šolskih dejavnosti smo igrali tudi veliki nogomet. Ilija Blanuša, kasnejši dolgoletni tajnik OTKS, je združil ekipo z Otlice in Cola, a navkljub treningom v Ogradah, smo bili lahek plen za dolinske ekipe.

V skladu z razvpitimi »Portoroškimi sklepi« je bilo l. 1974 na Colu ustanovljeno Šolsko športno društvo Javornik. Skupaj z asfaltiranim igriščem je predstavljalo še eno stopnico v napredku športa na Colu. Brez prevelikega pretiravanja lahko rečemo, da je prav ustanovitev Šolskega športnega društva pripomogla k kasnejši ustanovitvi Rokometnega kluba Col pa tudi Smučarskega kluba Podkraj.

Igrišče pod šolo je zdržalo do leta 1984, telovadnica v Zadrudnem domu dve leti manj. Ko se je Alpina preselila v nove prostore, smo krajani, večinoma s prostovoljnimi delom, preuredili Prosvetni dom nazaj v telovadnico in prostor za kulturne dejavnosti. Telovadnica je služila svojemu namenu vse do njene zrušitve leta 2001.

Igrišče pod šolo je doživelo največje uspehe colskega športa. Šolska rokometna ekipa je večkrat postala občinski prvak, mladinci RK Col so tu doživljali najlepše trenutke ob zmagah in rednih uvrstitvah v drugi krog tekmovanja, članska ekipa se je uvrstila v II. Republiško ligo...

In vsega tega je bilo naenkrat konec, ko je padla odločitev o adaptaciji šolskega poslopja.

Šolska rokometna ekipa je iskala možnost treniranja povsod in nekaj časa smo trenirali tudi na prostoru pred Cestno bazo Col. Prav zanimivo bi bilo videti posnetke, če bi jih seveda naredili, kako učenci ob cesti nosijo rokometne gole k Cestni bazi.

Šolska telesna vzgoja se je od tedaj naprej odvijala predvsem v telovadnici, veliko pa so učenci pripomogli tudi k dograditvi igrišča Lipov gaj. Še danes se kateri od staršev takratnih učencev verjetno spominja, da so prihajali otroci večkrat umazani domov. Razlog je bil seveda preprost. Delo na bodočem igrišču. Krivec pa jaz. Če je možno, naj mi bo oproščeno.

Z dograditvijo igrišča Lipov gaj so se razmere za pouk telesne vzgoje spet nekoliko normalizirale, ampak želja po pravi telovadnici je vedno tlela v nas.

Seveda pa niso bile športne igre edino, kjer so colski učenci blesteli. Predvsem atletske panoge v teku in metih so »ležale« učencem colske šole. V času, ko

sem jaz poučeval telovadbo, se je Romana Hladnik prva uvrstila na republiško prvenstvo. Sledil ji je Niko Puc in leto zatem še Matej Čebokelj. Mogoče smo tu kakega starejšega tekmovalca izpustili, toda arhiv ŠSD Javornik je z dokumenti, ki segajo pred leto 1980, zelo skop. Kasnejši dosežki učencev colske šole pa so vsako leto objavljeni v šolskem glasilu Mi delamo tako.

Z zrušitvijo Prosvetnega doma so bili učenci dve leti prikrajšani za normalen pouk telesne vzgoje. Nekateri se bodo spomnili, da so telovadili v Dobravljah, drugi se bodo spomnili telovadbe v razredu. Vsi, ki sedaj telovadijo v novi telovadnici, pa se kmalu ne bodo več spomnili, da je bil Col do leta 2003 brez primernih prostorov za vadbo »telesa in

Stane Bačar je s prvim metom odprl novo igrišče Lipov gaj. (Foto: Arhiv Rokometni klub Col in Lucijan Trošt)

Par utrinkov s slovesnosti ob odprtju nove telovadnice

KDO BO DAL "KUGLO" BLIŽE BALINČKU?

Nekaj besed o športu, ki je včasih cvetel

Mitja Benčina

Med športne aktivnosti, ki so se »prijele« na Colu, spada prav gotovo tudi balinanje.

Nihče se točno ne spomni, kdaj je ta igra prišla na Col; balinalo, balincalo se je od zmeraj. Pri Pepetu, za Zadrudnim, za Tratnikom, Pri Lokvarju in še kje so možje ob kozarcu vina tekmovali, kdo bo »kuglo« prikotalil bližje balinčku. Takrat so bile krogle še lesene, kasneje so začeli igrati s kovinskimi. Iz tega več ali manj »gostilniškega« športa se je 29. januarja 1993 rodil Balinarski klub Col. Včlanjenih je bilo 14 igralcev, ki so resno zagrabili, in istega leta zgradili tudi dvostezno balinišče zraven igrišča v Lipovem gaju. Ideja o izgraditvi svojega igrišča se je rodila iz potrebe, kajti do tedaj so bili prisiljeni hoditi igrati in trenirati v Vrhpolje.

Pri tem naj omenim tudi to, da se je pri izkopavanju terena odprla manjša jama, ki ima tudi svojo vlogo pri delovanju kluba – predvsem pri hlajenju pijače.

Zagnanost colskih balinarjev je bila res velika, pa tudi ostali Colčani so tako ali drugače priskočili na pomoč; npr. kar 74 ljudi je prispevalo kak tolar za klub oz. igrišče.

Tako je Lipov gaj res cvetel, ob kričanju nogometašev in košarkarjev se je tudi iz »zgornje etaže« zaslišal kakšen vzklik jeze ali veselja.

»Tista leta smo delali sto na uro,« pravi Silvo Tratnik – Buba, ki je bil nesporno prvi mož in gonilna sila kluba. Sodelovali so na 10-12 turnirjih na leto, organizirali tradicionalni poletni turnir, trenirali, urejali igrišče. Naročeni so bili na Balinarja, glasilo balinarske zveze Slovenije. In ob vsej vloženi energiji in času tudi uspehi niso izostali.

Po dveh letih nastopanja v občinski ligi so zaigrali v 1. ligi območne balinarske zveze Nova Gorica. Leta '98 so osvojili prvo mesto v rednem delu, prišli med štiri najboljše in tudi tam zmagali. V Sežani so se nato borili za vstop v 2. državno ligo, ki pa ni uspel. Slabi pogoji za treniranje (zima) in pomanjkanje sredstev so prevesili tehtnico na nasprotnikovo stran.

Največji uspeh pa je bil preboj na državno prvenstvo v Ljubljani, kjer so sicer

izgubili že prvo tekmo z Velenjem, a 12. mesto je velik uspeh za klub in cel kraj. Čeprav je zadnja štiri leta klub v krizi, je več kot 50 pokalov in priznanj pokazatelj, da se z močno voljo da veliko doseči.

Ker je balinanje tudi druženje, so bili ravno v tej disciplini colski balinarji prvi. S harmoniko in štiriglasnim petjem so v ligo prinesli vzdušje, ki ga prej ni bilo. Posebna so bila srečanja s postojnskim klubom na Ravbarkomandi, kjer so celo prespali in dobili lepe nagrade. Pa tekma v Vipavi, ki se je zavlekla pozno v noč, tako da so gledalci osvetlili igrišče z

baterijskimi svetilkami, in Colčani so zmagali. Pa ko so z vojaškimi odejami osušili igrišče na Colu, ko se je tik pred turnirjem z neba močno ulil dež. Pa kako sta Stanko in Silvo vedno imela s seboj v tovornjaku »kugle« in sta zabalinala, kjer je le bila priložnost. Pa kako se je Stanko zbedel, ko je reševal ježa izpod pedala za plin, kamor sta ga nastavila Silvo in Stano Bizjak. Ja, lepih spominov še in še. Škoda, da trenutno klub »ne dela«.

Balinarskemu Klubu Col želimo, da bi spet polno zaživel, seveda tudi ob podpori mlajših.

Dve fotografiji iz časov, ko je bilo balinanje na "vrhu". V izložbeni vitrini Pri Tratniku so se pokali kar "množili". Ko je bilo potrebno, pa je znal vsak prijeti za delo. Rezultati, delovni in športni, niso izostali. Žal pa je volja do dela prekmalu začela plahneti. Žal. (Foto: Silvo Tratnik)

ČASI SE SPREMINJAJO IN MI Z NJIMI

Razmišljanje predsednika Krajevne skupnosti Col

Dr. Franc Koren

Kar hitro se mi je obrnilo prvo leto mandata v vlogi predsednika krajevne skupnosti. Nov svet se je oblikoval 19. novembra 2002 in po vseh zahtevah in zadolžitvah, ki jih je bilo treba razrešiti v odnosu z ajdovsko občino, smo začeli z delom. Že takoj januarja letos smo morali napraviti štiriletni načrt investicij v krajevni skupnosti in ga poslati v vednost občinskim službam. Na občino smo prenesli tudi finančno poslovanje krajevne skupnosti in s tem razbremenili dolgoletno blagajničarko Marjetko Kobal. Na tem mestu se ji iskreno zahvaljujem za skrbno delo v vseh letih, ko je vodila poslovanje KS Col.

V vsa gospodinjstva smo na začetku mandata poslali anketo o potrebah v našem kraju, ki jih vidijo ljudje sami, in prejeli smo cel kup pobud. Na osnovi tega smo potem oblikovali načrt dela do leta 2006.

V teh letih bi radi asfaltirali okrog 1500 metrov cest, postavili vsaj osem javnih luči, uredili parkirišče in v sodelovanju z občino tudi vodnjak v Dragah, ob cerkvi. Čaka nas izgradnja pokopališke vežice. Že vrsto let čaka primerne ureditve tudi studenec v Grahovniku. Želeli bi urediti tudi pohodno učno pot z možnostjo jahanja na relaciji Col – Gozd – Križna Gora – Strmec – Robar – Lazar – Škvarči – Col. V sodelovanju z OŠ Col bi bilo treba obnoviti arheološko pot Col z okolico, v malo bolj oddaljenih krajih pa bi lahko pomagali posameznikom pri ureditvi prostorov za piknike in podobno. Zavedamo se tudi, da je potreben temeljite prenove, sedaj že kar postarani, Zadržni dom.

Zadržni dom na Colu je nastal po drugi svetovni vojni s prostovoljnimi delom in je bil po svoji vsebini razvojno naravnani. Z leti je njegova osrednja vloga v vasi precej zamrla. Stavba je v večjem delu sedaj v lasti ajdovske občine, nekateri deli pa so prodani. Na južni strani stavbe so si svoj prostor uredili delavni gasilci PGD Col, ki sedaj načrtujejo dozidavo gasilskega doma do višine, kot jo ima ostali Zadržni dom. Svet krajevne skupnosti je dal pobudo, da se tudi preostali del Zadržnega doma preuredi

v večnamenski objekt s poenoteno zunanjo podobo. Ponuja se enkratna priložnost za širitev vrtca v nadstropju, kjer bi se dalo urediti prostore za oddelek ene mešane skupine in jaslični oddelek. V mansardi bi bil prostor rezerviran za MPZ Razpotje, pritličje pa bi bilo rezervirano za lokale - trgovino, gostinstvo, frizerski salon, picerijo in podobno. Firma Castrum d.o. o iz Ajdovščine je na skupno pobudo otroškega vrtca, PGD Col in krajevne skupnosti Col že izdelala idejno skico in verjamem, da se bo podana zasnova postopno tudi uresničila; glavna težava pri vsem bo denar. Pogovarjamo se z občinskimi službami in v prvi fazi bo treba poskrbeti vsaj za primerno rešitev inštalacij in priklop kanalizacije na mrežo, ki se bo gradila v prihodnjem letu. Nekatere od zastavljenih ciljev smo letos že uresničili. Asfaltirana je cesta do Dolarja in na Hrastovi gorici do odcepa proti Antonu Pračku, v izvedbi sta dve javni luči, ena v Žagoliču in ena v Gozdu, še pred novim letom bomo imeli v rokah projekt za ureditev vodnjaka v Dragah, pod »staro cesto«. Vodnjak bo tudi spomenik vodi, ker se bo v naslednjem

letu zaključila gradnja vodovoda Gora. Posvetilo na spomeniku bo namenjeno Evropski skupnosti, kamor bomo naslednje leto vstopili, občini Ajdovščina in Colu, kjer se vodovod zaključuje. Dokončni zaključek gradnje bo dejansko pomaknjen nekoliko naprej, kajti izdelane so že idejne zasnove za glavni vod proti Malemu Polju in v načrtu je tudi odsek Avžlak.

Gotovo ste opazili, da nam je sedaj pošta dostopna tudi v sredo popoldne, in tudi ta pobuda je bila naša.

Ob vsem naštetem se je svet krajevne skupnosti prebijal tudi skozi druge bolj ali manj pomembne malenkosti, ki k tej službi sodijo.

Trenutno je Col eno samo gradbišče in tudi v naslednjih letih bo, saj bomo dobili moderno kanalizacijo in čistilno napravo v Orešju. Še se bomo kaj jezili, ker bodo ceste razkopane in blatne, po drugi strani pa smo lahko ponosni, ker se kraj razvija in »raste iz globokih korenin«. Zato se tudi veselim vsake novogradnje, ki za vas pomeni napredek in sodobnejše življenje. Ob zaključku razmišljanja želim vsem članom krajevne skupnosti blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto 2004! Pa zdravi bodite!

Dela na vodovodu gredo počasi h koncu. Deponija v Dragah pa še čaka, da bo postala lep in uporaben prostor. (Foto: Arhiv Lucijan Trošt)

LETO GOSPODOVO 2003 NA COLU

Kronika župnije Col

Lojze Šinkovec, župnik

Ker je bilo potrebno pričujoči spis oddati v tisk 4. decembra 2003, bodo morda nekateri podatki netočni, saj je pred nami še skoraj ves december. Bolj točna kronika za leto 2003 bo objavljena v novoletnem oznanilu. Številke pri statističnih podatkih v oklepaju se nanašajo na leto 2002 in služijo kot primerjava.

V letu 2003 je bilo krščenih 9 (9) otrok: Larisa, patricija, Aleks, Tilen, Sandra, Karmen, Gašper, Sara in Matjaž. Štirje (4) dečki in pet (5) deklc. Naj otroke in njihove starše spremlja božji blagoslov. Prvo sveto obhajilo je bilo 28.5.2003 na 6. velikonočno nedeljo. Prvikrat je prejelo v svoje srce Jezusa osemnajst (17) otrok, od tega pet (9) dečkov in trinajst (8) deklc. Erik, Maruša, Uroš, Mitja, Lucija, Tamara, Urška, Petra, Mitja, Andrej, Eva, Maja, Nives, Peter, Anja, Lara, Katja in Dominik Kar dvanajst prvoobhajancev je tudi strežnikov. Naj bi vse življenje ohranili enako dobro voljo in zavzetost. En krst je bil v Sanaboru, prvi štirje pa zaradi zime v veroučni učilnici. Vseh strežnikov in strežnic, skupaj z pobiralcil miloščine, je v župniji 64.

Nekoliko manj je pevčkov v otroško – mladinskem pevskem zboru, ki ga vodi gdč. Erika Leban. Lepo so prepevali za prvo sveto obhajilo, lepo so sodelovali tudi pri tedenskih veroučnih mašah. Strežniki in pevčki so imeli kot običajno počitniški teden, deloma skupaj s Podkrajci, od 6. do 12. 7. v piranskem župnišču pri rojaku g. Zorku Bajcu. Udeležba je bila bolj skromna. Hvala vsem gospodinjam v Piranu.

V letu 2003 se je začelo pripravljati na birmo 27 birmancev. Poleg rednega verouka tedensko sodelujejo tudi v štirih malih birmanskih skupinah, katere vodi devet mladincev, večinoma srednješolcev, pod vodstvom katehistinje s. Rebeke Kenda. Priprava je skupna tudi za podkrajске birmance. Za birmance in animatorje sta decembra 2003 predvidena dva duhovna vikenda v Kanjem dolu.

V letu 2003 je bila samo ena (4) poroka: Tatjana in Miro. Naj bi Bog dal našim mladim več volje za sklenitev zakonske zveze. V Sanaboru ni bilo nobene poroke. V letu 2003 smo se s pogrebom poslovili od osmih (14) faranov: Jože Česnik,

Vladimir Peljhan, Jordan Ivan Faganel, Frančiška Bajec, Aleksander Drole, Alojzij Kobal, Frančiška Krapež in Emil Tratnik. Od tega je bilo 6 (7) moških in dve (7) ženski. Vsi, razen enega (-), so umrli prevedeni z zakramenti. Naj počivajo v miru. V Sanaboru ni bilo pogreba.

Štetje nedeljnikov je bilo 16.3.2003 (3.3.2002). Navzočih je bilo 176 (216) moških, 212 (232) žensk in 104 (124) otrok, skupno 492 (572) obiskovalcev nedeljske maše. Jesaeni smo šteli 9.11.2003 (24.11.2003). Navzočih je bilo 243 (190) moških, 260 (243) žensk in 147 (137) otrok, skupno 650 (561) ljudi. Konec januarja je končal civilno služenje vojaškega roka v naši župniji vojak in rojak Jurij Pregelj iz Žagoliča. Pomagal je tudi v osnovni šoli in pri karitas.

V letu 2003 je bilo kar nekaj koncertov. Otroško mladinski zbor je sodeloval 12.1. na božičnici otroško-mladinskih zborov vipavske dekanije v cerkvi v Logu pri Vipavi. Dobrodelni božični koncert družinskega tria Novina je bil pri župnijski maši 19.1. V soboto, 19.5. zvečer sta v župnijski cerkvi na Colu skupaj nastopila moški zbor Razpotje s Cola in cerkveni mešani pevski zbor iz Vrhpolja. Moški zbor Srečko Kosovel iz Ajdovščine je v prvem tednu junija v župnijski cerkvi pod vodstvom g. Matjaža Ščeka posnel »Mašo za pokojne« skladatelja g. Štefana Mavrija, ki je bil navzoč. Snemala je koprška RTV. V načrtu je še nekaj nastopov: v nedeljo, 7.12. pri župnijski maši poje 18 članska skupina mladih iz Batuj »Projekt Babilon«, na sv. Štefana zvečer pa je

načrtovan v župnijski cerkvi skupen božični koncert moškega pevskega zbora Razpotje in otroško-mladinskega pevskega zbora iz Podkrajja.

Imeli smo tudi nekaj procesij. Velikonočno procesijo je pripravil Novi Col. 30.5. pa je bila na drugi prošnji dan procesija iz Orešja v Sanabor po stari kolovozni poti, ki so jo zavzeti domači prostovoljci očistili prav v ta namen. Med procesijo, ki se jo je udeležilo okrog 130 ljudi, smo v urejeni procesiji peli litanije vseh svetnikov in zmolili rožni venec.

Bilo je tudi nekaj romanj. Od 26.2. do 2.3. smo z enim avtobusom in nekaj romarji tudi od drugod poromali v Rim. Tja nas je povabil rojak g. Bogdan Vidmar, ki je prav takrat zaključil podiplomski magisterijski študij pedagogike. Ves čas je bil z nami in nam razkazoval cerkve in znamenitosti večnega mesta. Romanje je pripravila agencija Marko Polo, z nami pa je bil tudi vodič g. Darko Lokar. Vozil pa nas je rojak s Cola, g. Boris Koren. Na praznik, 25.3. smo se zbrali vsi romarji in si ogledali diapozitive z romanja ter si pokazali fotografije. Zahvalili smo se g. Bogdanu. Drugo župnijsko romanje je bilo skupaj s Podkrajem 21.6. v Prekmurje. Mašo smo imeli v Turnišču, pred kosilom pa smo si ogledali še Plečnikovo cerkev v Bogojini. Po kosilu je sledil še ogled lončarske obrti v Filovcih, rotunde v Selu ter mlina na Muri in splava čez Muro na otoku ljubezni pri Ižakovcih. Med letom je bilo tudi nekaj drugih romanj: peš romanje

Romarji na obisku pri g. Bogdanu Vidmarju v Rimu. (Foto: Arhiv župnišče Col)

spomladi na Sveto Goro (jesensko romanje je odpadlo), z avtobusom pa 1.6. v Kočevski Rog in 5.10. v Teharje.

Gasilci s Cola so imeli 4. 5., na dan sv. Florjana, mašo v Podkraju. Škof dr. Jurij Bizjak pa je v nedeljo, 13.7. popoldne na Colu blagoslovil novo gasilsko vozilo. Škof Jurij je v tem letu dobro okreval po kar resnem opozorilu srca.

Duhovniki vipavske dekanije so imeli mesečno konferenco in duhovno obnovo 7.5. na Colu. Na začetku je bilo skupno somaševanje v župnijski cerkvi.

Bogoslovec 5. letnika g. Primož Erjavec iz Godoviča je bil pri nas na pastoralnem vikendu od 9. do 11.5.

Novo kapelico sv. Štefana in nov podporni zid v Orešju je na Dan državnosti, po večerni maši za domovino, blagoslovil škof dr. Jurij Bizjak. Žal, zaradi slabega vremena ni bilo slovesnega spreveda v Orešje. Litanije vseh svetnikov smo zato zapeli kar v cerkvi. Po slovesnosti je bila pogostitev na Tomaževi štali. Za nov zid ima največ zaslug, posebno finančnih in gospodinjstkih, g. Štefan Pregelj, ob pomoči g. Petra Vidmarja in ostalih vaščanov iz Orešja. Nov kip sv. Štefana je ročno tirolsko rezbarsko delo iz Otiseia v Val Gardeni.. Kapelica je ponoči razsvetljena iz javne razsvetljave.

Novomašnik g. Damijan Bajec, sedaj kaplan v Tolminu, je imel v nedeljo, 3.8., slovesno ponovitev nove maše. Pri maši nas je sam nagovoril. Moške so pred cerkev postavili dva mlaja z napisom. Sedaj že pokojni oče g. novomašnika je bil namreč doma iz Malega Polja.

Colska cerkev, okrašena v čast g. Damjanu Bajcu. (Foto: Arhiv župnišče Col)

Misionar g. Pavle Bajec je bil čez poletje na rednem trimesečnem dopustu. Žal si je pri delu doma poškodoval nogo, tako da je bila potrebna operacija in mavčna obloga. Zaradi okrevanja je dopust

podaljšal do 4.9. Izročili smo mu mašne namene za izven. Hvaležni smo mu za mnoga bogoslužna srečanja v domači cerkvi, pa tudi v Kanjem Dolu. Zaradi operacije noge bo verjetno prišel domov v letu 2004, ko bo na rednem dopustu g. Ivan Bajec. Sedaj so vsi naši misionarji že na novih misijskih postajah in imajo že ločene naslove. Naslov g. Ivana Bajca in g. Janka Kosmača je. Mission catholique Gabiiadij, B.P. 2016 SAN PEDRO 01, Cote d'Ivoire, Afrique. Nov naslov g. Pavleta Bajca in g. Sandija Skapina pa je. Mission catholique Lac, B.P. 2015 SAN PEDRO 01, Cote d'Ivoire, Afrique.

Peš romarji iz Litve, bilo jih je 33, so bili naši gostje 2. in 3. 9. Ob 25. letnici papeške službe Janeza Pavla II so na njegovo povabilo romali peš iz Vilne v Rim. Pretresla nas je njihova pobožnost in skromnost. S seboj so nosili 60 kg težak križ. Ob prihodu in odhodu so jih sprejeli naši mladinci, s toplo večerjo in zajtrkom pa žene iz skupine karitas in domače gospodinje. Romarji so prenočili v župnijskem domu. Podobno je kasneje, v oktobru, romal peš v Rim še en romar iz Poljske ter prenočil v župnišču.

Vseslovesno misijonsko srečanje je bilo na misijonsko nedeljo, 19. 10. ob 15.00 na Colu. Po enournem čaščenju pred Najsvetejšim je škof msgr. Metod Pirih med mašo izročil misijonski križ novi Laični misijonarki g. Barbari Sterle, ki 14. 12. odhaja v Brazilijo. Med mašo so sodelovali domači pevci, bralci z uvodi, mladina s prošnjami ter mladi iz skupine LAMIS – Sled. Po maši so nastopili mladi iz Polhovega Gradca s pantomimo, misijonar msgr. Tone Pačnik pa je spregovoril o Misijonski molitveni zavezi. Po slovesnosti je bila pogostitev za vse pred cerkvijo, pripravile so jo gospodinje in dekleta. Gosti in duhovniki, Bilo jih je precej (misionarji v domovini, msgr. Kopainik s Koroške, dekanjski duhovniki in duhovni rojaki) pa so bili povabljeni na večerjo v gostilno Tratnik.

Novo telovadnico na Colu je 22.10. blagoslovil škof dr. Jurij Bizjak. V okviru gradnje nove šole je to že tretji škofov obisk osnovne šole in blagoslov (temeljni kamen, odprtje šole in odprtje telovadnice).

Ob Vseh svetih, od 31.10. do 2.11. je imel duhovno obnovo p. Tomaž Podobnik DJ. Naslov tridnevnic je bil »Posvetimo oskrunjena družinska svetišča«. Namenjena je bila predvsem zakoncem in družinam v obeh župnijah, da bi zaustavili plaz ločitev in razvez, ter mlade opogumili za sklenitev zakonske zveze. Ob duhovni obnovi se je med molitve za duhovno prenovo naših družin priglasilo kar sto prostovoljcev. Vsako

sredo imamo v cerkvi v ta namen pol ure pred sveto mašo izpostavljeno Najsvetejše. Obisk obnove je bil zadovoljiv. Žal sta se ob tej priliki za zakonsko skupino v župniji prijavila samo dva para srednjih let.

15.10. je bil v Vipavskem Križu Dekanijski pastoralni dan. Udeležili so se ga tudi predstavniki naše župnije.

Materialna dela v letu 2003.

Deponija na Colu, ki je last župnije, se pridno zasipa, uporablja pa se tudi v druge namene. Ker se je vanjo vozilo tudi mnogo spornega odpadnega materiala, je bila 26.6. skupna seja predstavnikov Krajevne skupnosti in župnije glede urejanja in uporabe prostora. Zemljo iz doline je pred zasipanjem z odpadnim materialom rešilo Cestno podjetje Nova Gorica. V zameno lahko uporabljamo deponijo kot skladišče. Kar precej te zemlje se je žal uporabilo za urejanje zelenic okrog šole in telovadnice. V poletnih mesecih so bile ceste okrog župnišča in cerkve dolgo razkopane zaradi gradnje vodovoda, električne napeljave in kanalizacije. Bilo je veliko hrupa, prahu in blata na cesti, v župnišču in v cerkvi. Na deponiji je bil brez soglasja lastnika postavljen velik dvojezični pano za omenjena dela. Tudi cesta do Župnijskega doma je bila zaradi vodovoda popolnoma razkopana, potrebno pa je bilo posekati tudi nekaj dreves ob poti. Končno je Cestno podjetje na svoje stroške tik pred škofovim obiskom v oktobru omenjeno cesto asfaltiralo. Komunala Ajdovščina je postavila tudi nov vodovodni priključek za Župnijski dom in cerkev skupaj, g. Berto Vidmar pa je skupaj z župnikom tik pred prvim snegom zabetoniral jašek za vodomer. V avgustu sta g. Matija

V avgustu je cesta skozi vas izgledala takole. (Foto: Arhiv župnišče Col)

Ukmar in g. Zdravko Rovtar očistila staro malto izmed kamnov v podpornem zidu in stopnišču pred župnijsko cerkvijo. Domači gasilci so nato z novim avtom zid oprali, zidarja pa sta ga nato solidno na novo zadugirala. Dokončan in z grobimi granitnimi ploščami pokrit je tudi pločnik s stopniščem na spodnji strani pred župniščem. Delo je temeljito opravil g. Stano Lemut. Novo stopnišče omogoča lahek vstop v župnišče tudi invalidom in starejšim.

V letu 2003 smo po zaslugi fotografa, g. Cirila Velkovrha, dobili novo razglednico s sliko križa nad Colom, ki so ga v letu papeževega obiska Slovenije postavili colski Lovci. Fotograf je uokvirjeno in povečano sliko poklonil lovцем z njihovo sobo.

Leto 2003 je bilo bogato in razgibano. Lahko bi našli še veliko več duhovnih in manj otipljivih in vidnih dogodkov: lepih bogoslužij, katehez za otroke in

mladino, srečanj za starše, za birmance in animatorje, pevskih vaj, sej Župnijskega pastoralnrga in Župnijskega gospodarskega sveta, srečanj zavzete skupine karitas, ki ima tudi poročilo o svojem delu. Za vse hvala Bogu, dobrim župljanom, strežnikom, pevčkom in pevcem vseh zborov, bralcem. Hvala posebej sestri Rebeki Kenda za njeno katehetsko delo v župniji, saj poučuje verouk štiri višje razrede devetletke iz obeh župnij, skrbi za mladino in pripravo na birmo v okviru redne kateheze in malih birmanskih skupin. Bogu in njej hvala za Dom duhovnosti v Kanjem Dolu, ki ga vse premalo cenimo, obiskujemo in priporočamo mladim.

Posebna zahvala za skrbno delo v župnišču gre gospodinjini Dorici Curk.

Več in bolj točne podatke o kroniki, o duhovnem utripu župnije, o pohvalah in kritikah bomo lahko prebrali v ponovoletnih Oznanilih.

Novi križ na Križni Gori (Foto: Arhiv župnišče Col)

PREKVASIMO SVET Z LJUBEZNIJO

Medžupnijska karitas Col - Podkraj se predstavi

Ivanka Bizjak

V ta svet nismo prišli po naključju. Smo zaželeni, ljubljeni, ustvarjeni, da nekaj naredimo iz svojega življenja v okolju, kjer živimo in delamo. Krščeni smo, zato imamo možnost, da svet prekvasimo z ljubeznijo, da smo luč, ki sveti drugim, jih greje, ustvarja ozračje ljubezni in dobrote.

Karitativno delo, ki ga je Cerkev na Slovenskem opravljala med obema vojnama, je leta 1945 popolnoma zamrlo. Dobrodelnost je bila prepovedana; slabo si smel delati, dobrega ne. Leto 1990 je prineslo možnost za normalizacijo tudi na tem področju. V župnijah so se začele oblikovati skupine Karitas, ki so dobile potrditev v ustanovitvi Slovenske Karitas. Kot samostojno cerkvenopravno ustanovo jo je ustanovila Slovenska škofovska konferenca 1. maja leta 1990. Slovenska Karitas je članica Caritas Internationalis, ki je največja nevladna organizacija na svetu in ima svojega predstavnika v OZN. V okviru Slovenske Karitas delujejo tri škofijske karitas (Ljubljana, Maribor in Koper). ŠK Koper

je bila ustanovljena šestega septembra leta 1990, Župnijska Karitas Col pa jeseni leta 1994, na pobudo tedanjega župnika Stanka Ipavca, ki je bil njen prvi predsednik. Vključevala je sedem sodelavcev. V letu 1998 se je razširila v Medžupnijsko Karitas Col - Podkraj, ki teritorialno pokriva obe župniji in združuje petnajst prostovoljcev (devet s Cola in šest iz Podkrajja). Seveda smo veseli vsakega novega člana, tudi mlajših, ki bi našo Karitas napolnili z novo energijo in novimi idejami.

Naše delo načrtujemo in usklajujemo na rednih mesečnih srečanjih, ki so namenjena tudi duhovnemu oblikovanju samih sodelavcev in vključevanju v programe, ki potekajo na dekanijski in škofijski ravni. Sinodalno zasedanje in dokumenti so prinesli veliko novost in dobrodošlo usmeritev tudi za karitativno dejavnost v župniji. Plenarni zbor nalaga župniji, da ustanovi komisijo karitativnih dejavnosti z nalogo odkrivati oblike uboštve, z njimi seznanjati nadrejene ustanove in jih po svojih močeh

odpravljati. Tako je naša prvenstvena naloga ozaveščanje javnosti, spodbujanje kristjanov, da živijo dejavno ljubezen do bližnjega in se vsi skupaj, kot krščansko občestvo, soočajo s stiskami v svoji župniji, pa tudi zunaj nje in v tujini.

Največ prostega časa namenjamo bolnim, ostarelim, osamljenim... Z njimi se srečujemo dvakrat letno v vsaki župniji pri sveti maši. Teh srečanj se radi udeležujejo, saj so v prvi vrsti namenjena duhovnemu zdravljenju; po sveti maši pa se zadržijo na prijateljskem klepetu. Mnogi od njih se srečajo le ob tej priložnosti in lepo nam je ob njih, ko si imajo ob pogrnjeni mizi toliko zanimivega povedati. Veseli so tudi naših obiskov na domu ob praznikih - božič, velika noč, ko vsakokrat z voščilom in skromnim darilcem obiščemo okrog 120 ljudi v obeh župnijah. Če komu od sodelavcev dopušča čas, so ti obiski pogostejši, nudi se tudi konkretna pomoč (prevoz k zdravniku, v bolnico, urejanje zadev na uradih, nakup v trgovini, hišna opravila...). Prav tako ob praznikih, pa

tudi izven prazničnih dni, obiskujemo naše župljane in druge stanovalce v domovih za ostarele. Prav je, da začutijo, da so še vedno del našega župnijskega občestva. Radi si vzamemo čas za pogovor z njimi, čas za poslušanje njihovih težav, in prav tu velja poudariti, da nas taki obiski bogatijo, saj čutimo, da smo veliko več prejeli kot dali.

Materialna pomoč se v naši Medžupnijski karitas (MŽK) ne deli. Skladišče hrane in oblačil je za celotno Vipavsko dekanijo v prostorih Dekanijske karitas v Ajdovščini. Tja napotimo družine ali posameznike, ki so se znašli v stiski. Za te potrebe so namenjene nabirke po župnijah na nedeljo Karitas. Del sredstev za nabavo hrane primakne tudi država, zato se zaradi njene kontrole in transparentnosti vodijo kartoteke posameznih prejemnikov pomoči ter evidence o prejeti in razdeljeni pomoči. Le-ta pa se deli na podlagi Pravilnika o kriterijih za pomoč socialno ogroženim družinam in posameznikom, s polno mero odgovornosti do tistih, ki pomoč dajejo in prejemajo.

Pri razdeljevanju pomoči otrokom se tudi vključujemo v programe Dekanijske in Škofijske karitas. Tudi otroci iz naših župnij so deležni pomoči pri nabavi šolskih potrebščin, plačilu prehrane v šoli, udeležujejo se počitnic v Portorožu ali v Soči ali so vključeni v projekt 'posvojitve na razdaljo'. To je denarna oblika pomoči otroku v višini 5.000,00 SIT, ki jo mesečno namenja zanj dobrotnik - posvojitelj. Letos novembra se je v škofijski gimnaziji v Vipavi pričel tečaj za pomoč na domu. Karitas je ponudila možnost brezplačnega opravljanja tega tečaja delavkam obrata Alpine in kar nekaj se jih je odzvalo. Karitas se namreč vključuje v mrežo izvajalcev pomoči na domu in je ta tečaj namenjen tistim, ki si morajo pridobiti

poklicno kvalifikacijo socialnega oskrbovanca na domu.

Poleti so na Colu prenočili romarji iz Litve, ki so peš romali k papežu v Rim. Duhovno okrepitev so prejeli v župnijski cerkvi, za telesno pa smo poskrbeli sodelavci Karitas. Ob tej priložnosti se iskreno zahvalimo gospe Mirjam, ki nam je pri pogostitvi priskočila na pomoč.

Z veseljem ugotavljamo, da v zavest naših ljudi vse bolj prihaja potreba, da se mora vsak na nek način vključevati v karitativno dejavnost. Eni imajo to potrebo v družini, kjer živijo s starejšimi, bolnimi, invalidi; drugi se vključujejo v svoji soseski; tretji zaradi zaposlenosti denarno uresničuje svoj delež. Tako imamo kar nekaj dobrotnikov iz naših župnij, ki so vključeni med 'posvojitelje na razdaljo', mesečne darovalce namenske pomoči, v postne akcije, klic dobrote...

Na dobrodelnost želimo navajati tudi otroke in mladino. Že tretje leto so veroučenci s Cola in iz Podkrajja v postni akciji zbirali sredstva za pomoč sovrstnikoma iz Stratsinske in Jajca; Osnovna šola Col se je, na pobudo Karitas, pridružila ostalim šolam na Vipavskem in Goriškem v akciji zbiranja šolskih potrebščin, igrač in sladkarij za

otroke iz misijona Danila Lisjaka v Kongu. Pohvalno je, da v letošnjem adventnem času birmanske skupine s svojimi animatorji izdelujejo voščilnice in darila za obiske bolnih in ostarelih v božičnem času, ki jih bodo tudi osebno izročili. Pa tudi sicer so nam mladi pri tem delu že večkrat prisluhili in priskočili na pomoč. Za vsakršno pomoč smo jim iz srca hvaležni.

Še veliko drugih področij dela v domači župniji in v okviru DK je, v katere se Karitas vključuje po svojih močeh in poskuša animirati vso župnijo. Od zbiranja rabljenega pohištva, odeje, starih gospodinjskih aparatov, do pomoči pri izvedbi likovne kolonije na Sinjem Vrhu, osrednje proslave ob tednu Karitas na dvorcu Zemono; oblikovanju svete maše v obeh župnijah na nedeljo Karitas... Ne štejemo ne ur ne kilometrov, saj vse to radi delamo z namenom, da vernike vedno znova opozarjamo, da so med nami revni bili, so in bodo vedno. Bog nam jih pošilja naproti prav zato, da lahko živimo svoje krščansko poslanstvo.

V imenu sodelavcev Karitas vam v prazničnih dneh in v prihajajočem letu želim božjega miru in zvrhano mero optimizma.

Slika na desni: Srečanje z župnikom g. Stankom Ipavcem, na Colu. (Foto: Arhiv Ivanka Bizjak)

PROŠNJE PROCESIJE

Oživljena Prošnja procesija v Sanabor

Ivan Pregelj

Nekoč je imela Cerkev veliko zunanjih slovesnosti. Ljudje so tudi na zunaj izražali svojo vero. Med te zunanje znake krščanske vernosti so spadale tudi procesije, za razliko od časov sekularizacije, ko naj bi bila vera ločena od države in od vsakdanjega življenja in ko naj bi bilo versko življenje predvsem zasebna zadeva vernikov. Vera se je umaknila v zakristije in za cerkvene zidove. Od raznih procesij, ki smo jih imeli, se je najbolj ohranila vstajenska procesija na Veliko noč in procesija svetega Rešnjega telesa.

Procesija sv. Rešnjega telesa je bila bolj slovesna, saj smo ulice, po katerih se je vila, okrasili z zelenjem. Dokler še ni bilo asfalta, smo ob poti postavili veje. Najbolj imenitne so bile jesenove veje, ki so v tem času običajno tudi cvetele, prav pa so prišle tudi lipove, leskove ali druge.

Prošnje procesije, ki se slavijo tri dni pred Gospodovim vnebohodom, so bile dolgo časa pozabljene.

Svoj čas smo imeli ob teh dneh tri procesije. Ena od teh procesij je bila od župnijske cerkve do cerkve v Sanaboru. Ta procesija se je opustila med prvimi. Druga procesija se je vila skozi vas do Korena in se vrnila v cerkev. Pozneje je bila ta procesija speljana po travnikih v Rupe in nazaj. Še najdalj se je ohranila najkrajša, ki je šla po cesti do Žagoliča in nazaj, pozneje pa tudi za to procesijo ni bilo več zanimanja in se je opustila.

Prošnje procesije so bile predvsem prošnje za dobro letino, danes pa pri teh procesijah ne molimo več samo za blagoslov na polju, ampak tudi za blagoslov drugega človeškega dela, za odvrnitev naravnih nesreč, povodenj, vojske, za lepo vreme in za razne druge stiske.

V nekaterih krajih še poznajo Markovo procesijo, na god sv. Marka, ki ga praznujemo 25. aprila. Tudi Markova procesija gre med njivami in polji v prvem pomladanskem zelenju. Tudi pri tej procesiji prosimo za varstvo pred naravnimi nesrečami, za lepo vreme, za dobro letino. Te procesije so bile svoj čas velik praznik upanja. Ta procesija je šla iz župnijske cerkve v sanaborsko. To procesijo še vedno praznujejo v Podnanosu, ko gredo na Markovo v procesiji okoli cerkve.

Letos smo po dolgem času obnovili Prošnje procesijo v Sanabor. V ta namen so se začele priprave že zgodaj spomladi. Procesija je šla iz župnijske cerkve na studenec, nato pa po stari poti v Sanabor. Ker se Colski Lazi slabo obdelujejo, je bil dostop do njih težaven. Stara pot, ki je bila nekoč uporabna za vozove in živino, je bila zaraščena in neuporabna. Zbralo se je nekaj navdušencev, ki so z dovoljenjem lastnikov zemljišč pot očistili. Z motorno žago je bilo potrebno požagati grmovje od studenca do Vlinovega Laza, ki meji na Sanaborsko. Od tu naprej je bila pot urejena, saj Sanaborci redno kosijo svoje senožeeti in s traktorji odvažajo seno. Nekaj dni pred procesijo smo še pokosili travo, da se je procesija lahko normalno odvijala.

Za procesijo je vladalo veliko zanimanje. Na studencu se je zbralo blizu sto ljudi; od otrok, ki so jih mamice nosile, pa do najstarejših župljanov. Med potjo smo peli litanije vseh svetnikov in zmolili rožni venec. Ko smo prišli v vas, so nas domačini pričakali v dolgem 'špalirju'. Prišli so vsi domačini - še več, prišli so celo tisti, ki so se v tem času tudi že izselili iz vasi. Križ na čelu procesije smo prepustili domačinom, ki so se vključili v procesijo do cerkve, kjer se je opravila mašna daritev. Cerkev je bila premajhna, da bi sprejela vse romarje.

Po maši smo bili povabljeni k Bolčkovim na pogostitev, ki jo je priredila cela vas. Pri njih večkrat prirejajo osmico in imajo zato primeren prostor za večje število ljudi.

Domov smo se vračali peš ali z avtobusom, navdušeni nad bogoslužjem in pogostitvijo. Sklenili smo, da se prihodnje leto spet vidimo.

Lepo bi bilo, če bi obnovili še kako procesijo, ki je ostala v pozabi, in tako izprosili še več božjega blagoslova na polju in pri našem delu.

V PARLAMENTU PREDLOG NOVEGA LOVSKEGA ZAKONA

Poročilo Lovske družine Col

Anton Tratnik, starešina LD Col

Leto 2003 je v lovski družini minilo dokaj mimo. V izvršnem odboru smo poizkušali zadovoljiti potrebam članov in zahtevam Lovske zveze in drugih institucij. Teh obvez se je nabralo kar nekaj. Ugotavljam tudi, da smo si v okviru odbora delo primerno porazdelili in ga, vsaj po mojem mnenju, odgovorno opravljamo.

Planske obveze, glede odstrela, smo izvrševali v okviru letnega načrta, za kar se zahvaljujem delu našega članstva in hkrati opozarjam na pasivnost večine.

Novost, ki je dokaj razburila »duhove« tudi v naši družini, je prepoved lova s psi, ki nimajo opravljenih potrebnih preizkusov in pregledov. Sprijazniti se namreč moramo, da so se pogoji za lov bistveno zaostрили, puščajo vse manj svobode in hkrati terjajo vse večjo odgovornost.

V letošnjem letu se je v okviru Visokokraške regije (lovsko območje) začelo z načrtovanjem in pripravami za

vzpostavitev mreže krmišč za jelenjad. Naša družina je prijavila dve lokaciji. Namen usklajene izgradnje krmišč je enakomerno, prostoru primerno, razporediti stalež te divjadi in tako posredno zmanjšati škode po divjadi.

V letošnjem letu smo začeli s postopkom za pridobitev lastnine na zemljiščih ob lovski koči na Farmancah. Lastnik je občina Ajdovščina. Tako skušamo urediti tudi ta problem, ki v prejšnjih časih sploh ni bil problem, ko je bilo vse »naše«.

V parlamentarni proceduri je tudi predlog zakona o divjadi in lovstvu. Lovska stroka v glavnem podpira vložen predlog, saj v veliki meri ohranja dobre, preizkušene rešitve iz prejšnjega zakona. Osnovna načela predloga zakona so:

- poudarek je na ohranitvi divjadi in zagotavljanju ter ohranjanju njihovega življenjskega prostora,
- divjad je (ostaja) državna lastnina,
- lovska pravica pripada republiko Sloveniji, ki lovišče podeljuje v

upravljanje lovskim družinam na podlagi javnega razpisa za nedoločen čas,

- lovske družine so dolžne plačevati koncesijo,

- lov se izvaja v skladu z načrti upravljanja z divjadjo, ki jih pripravi država (zavod za lovstvo) in tudi nadzira izvajanje,

- minimalna lovna površina je 2000 ha,

V javnosti v glavnem ostajajo pomisleki glede pravice do nadomestila tudi lastnikom zemljišč. Lovci iz dosedanje prakse vemo, da lov v naših krajih ne more postati pridobitna dejavnost. Nerealno si je ob vseh obveznostih, ki iz gospodarjenja z divjadjo izhajajo, obetati še dobičke. Kakšne kompromise bo prinesla politična kuhinja, bomo šele videli. Za lovce se vsekakor obeta nekaj sprememb. Od nas, od našega obnašanja in discipline, je odvisno, koliko svobode si bomo ohranili in ob tem še vedno izpolnjevali obveznosti, ki nam jih nalaga zakon.

Lovski pozdrav, lovcem dober pogled ter vsem srečno v novo leto !

TEČE MI, TEČE, VODICA

Pogovor s Tonetom Tratnikom in Matjažem Bizjakom

Ana Tratnik

Že skoraj celo leto se okrog naših hiš vozijo kopači, valjarji in drugi gradbeni stroji. Rijejo po naših njivah, nam razkopavajo ceste in travnike. Eni smo do delavcev sočutni, drugi se nanje jezimo, tretji pa se z njimi ne obremenjujemo. Vsi pa bi radi isto, da bi skozi naše 'pipe' čimprej pritekla gorjanska voda. O občutkih ob gradnji in pričakovanjih za prihodnost, ko bo treba vodovodni sistem vzdrževati, sem se pogovarjala s Tonetom Tratnikom, predsednikom gradbenega odbora za izgradnjo vodovoda Gora, in Matjažem Bizjakom, ki bo v bodoče skrbel za vodovod.

Zaključek izgradnje je pred nami. Kako gledata na dan odprtja?

Ali se boste s tem dnevom oddahnili?

Tone: Projekt 'Vodovod Gora' se z aprilom zaključuje. Prav gotovo mi je odleglo, in to že pred časom, ko so se pokazale realne možnosti za dokončanje. Tu mislim predvsem na evropski denar. Pravzaprav pa je bilo delo v okviru gradbenega odbora v zadnjih letih manj intenzivno, saj je iniciativa prevzela občina Ajdovščina. Poslanstvo odbora je bilo v pripravi projekta in izhodišč, da se je gradnja sploh usmerila na Goro, in v tem, da je povezal vse tri krajevne skupnosti. Predvsem je bil pomemben dogovor o skupnih enakovrednih načelih, ki je urejal odnose med krajevnimi skupnostmi, občino in naročniki priključka.

Matjaž, vas bo po odprtju glava šele začela boleti?

Tako kot me sedaj boli glava, me verjetno ne bo nikoli več. Tudi jaz se bom gotovo oddahnil, kajti sedaj nimam časa niti, da bi pogledal delo, ko ga zaključim, saj me takoj čaka novo. Včasih je že trda tema, ko še vedno mislim na vodovod. Veseli pa me, da je novi vodovod zgrajen iz najboljših materialov, in mislim, da z njim, razen manjših okvar, ne bo problemov.

Kako sta spremljala

Matjaž Bizjak na vrhu pravkar zgrajenega vodnega zbiralnika vrh Žerivš. Brez denarja Evropske skupnosti bi celotno območje Gore še dolgo čakalo na dokončanje tega projekta. (Foto: Arhiv Lucijan Trošt)

gradnjo? Ste si mislili, da bo tako hitro vsega konec?

Tone: Po vseh teh desetih letih prizadevanj, ko smo nihali med zagnanostjo in obupom, tega res nisem pričakoval. Denar je, kot povsod, vedno ključna zadeva, in to se je pokazalo tudi tukaj. Če primerjam intenzivnost gradnje v preteklosti (seveda v skladu z razpoložljivimi sredstvi) in današnjo, se samo sprašujem, kdaj bi investicijo brez Evrope sploh zaključili. V tem desetletju se je zelo spremenil pristop do gradnje v lastni režiji ali v okrilju krajevne skupnosti. Teško bi še naprej izvajali načrt, za katerega so se gorske krajevne skupnosti med seboj dogovorile.

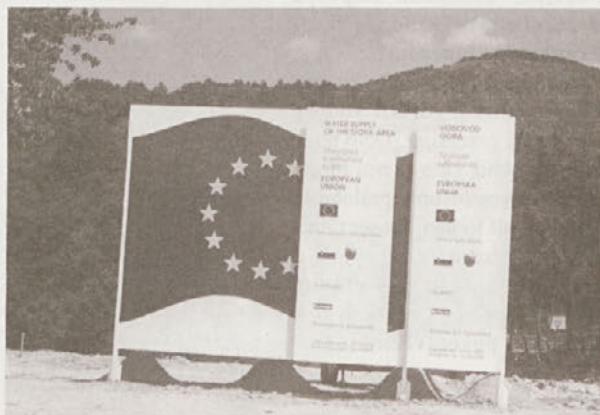
Še enkrat pa moram povedati, da so bila obdobja, ko nismo videli realnega konca, zato se zaključka toliko bolj veselimo.

Matjaž, ste pričakovali, da si boste tu kdaj služili kruh?

Sprva zagotovo ne. Vse pa se je začelo, ko sem prišel v to službo, kajti ravno takrat je Komunalno stanovanjska družba prevzela colski vodovod. Sprva sem mislil, da bo to delo lahko, vendar sem kmalu ugotovil, da je delavni dan zelo naporen, če ponoči iščeš okvare, čez dan pa jih popravljaj. Zgodilo pa se je tudi, da je začelo puščati na drugi strani, ravno ko smo vse popravili. Zato so mi sodelavci v šali dejali, da bi namesto Colske nedelje lahko imeli praznik počenega alkatena (cevi). Rad bi tudi povedal, da bi bili Colčani gotovo kar nekaj časa brez vode, če colskega vodovoda ne bi ob pravem času predali Komunalno stanovanjski družbi. Tudi ta, ki ima vse potrebne pripomočke in znanja, se je kar dolgo časa trudila, da je vodovod popravila.

Kaj pa ljudje? Je bilo težko delati z njimi?

Tone: Z dogovarjanjem z ljudmi na Gori v glavnem nismo imeli težav. To dobro lastnost že imamo, da se vsak drži tistega, za kar se dogovorimo. Usklajevanja stališč v okviru odbora pa so bila včasih zelo naporna. Lahko rečem, da je bila to zame dobra šola. V glavnem smo razlike uspeli uskladiti, ker smo imeli jasen skupni cilj, ki bi ga posamič težko uresničili. Morda je bil problem le v tem, da so se po nekaterih krajevnih skupnostih, in predvsem na občini, ljudje

zamenjali. Vedno znova je bilo potrebno razlagati in dokazovati že sprejete odločitve. Projekt se je namreč tako dolgo vlekel, da si na določen problem pravilno gledal le, če si poznal predhodna dogajanja, razmere in ozadje.

Imate že svoje mnenje o gorjanskih strankah (odjemalcih)?

Matjaž: Priznati moram, da med gorjanskimi in drugimi strankami ni razlik. Povsod najdeš dobre in slabe. Ponavadi vsi najprej rečejo, 'samo, da je voda', ko pa dobijo vodo, ta postane draga in čez nekaj časa začne smrdeti po kloru. Stranke pa bi opozoril, da ima Col, in sploh vsa Gora, črpano vodo. Črpanje pa je odvisno od več dejavnikov (električne energije, udara strele...) in zato je večja možnost, da voda zmanjka.

Col je že dolgo razrit. Kaj menite o razritosti Cola tako, od daleč?

Tone:V to se nisem spuščal, kajti to ni v pristojnosti gradbenega odbora. Dela so bila oddana z razpisom. Dolžnost izvajalca je, da delo korektno opravi. Odgovornost je tudi na nadzoru s strani občine in posredno s strani krajanov in krajevne skupnosti. Tu na žalost ni bilo vse narejeno, kot bi lahko bilo. Vse še ni povsem končano in upam, da bodo zaključna dela izboljšala sliko.

Kako pa gledate nanjo vi, Matjaž, ki ste pri tem celo sodelovali?

Ko sem izvedel, da bodo Col obnavljali, sem bil gotov, da dela do roka (27. 4. 2004) ne bodo dokončana, sedaj pa kaže, da bo prej vsega konec. Obnavljanje vodovoda je veliko naporejše kot pa gradnja novega, saj je treba ohraniti tudi stare cevi. Potrebno je bilo narediti veliko prevezav, in včasih še sam nisem vedel, iz katere strani bi pritekla voda. To delo

zahteva veliko več napora in posledično tudi več časa. V čast pa si štejem, da Col ni bil brez vode niti en cel dan. Mogoče so bile pri delu narejene tudi manjše napake, vendar mislim, da je bilo delo v celoti dobro zamišljeno. Škoda pa je, da nismo istočasno delali še kanalizacije.

Kmalu bo odprtje. Kako bo vse skupaj izgledalo?

Tone: Otvoritev na Colu je načelno dogovorjena za konec aprila ali začetek maja, ko se uradno dela zaključujejo. Verjetno bo to tudi praznovanje občinskega praznika. V ta namen se pričakuje postavitve manjšega obeležja ob križišču, ki naj simbolizira vodo na Gori in poudari sodelovanje evropske skupnosti. S pripravami se še ni prav začelo. Do tega smo lahko kritični. Neurejeno ostaja začasno parkirišče. Celovita ureditev nam mora biti v interesu in nikoli je ne bomo lažje uresničili. Upam, da bomo vsi, predvsem Colčani, zmogli še ta korak in dostojno, tudi navzven, obeležili ta trenutek.

Matjaž, boste na odprtju dežurni ali vas bomo videli kot Franceta z Janezom?

Zame je odprtje že bilo, ko sem odprl ventil z gorsko vodo v italijanski rezervoar. Delo pa je zelo naporno, zato se niti nisem imel časa veseliti nove pridobitve. Zame je bil to dan, ko sem imel eno breme manj.

Nekako vaju vodovod povezuje. Kaj bi rekla drug o drugem v povezavi z vodo?

Tone: Matjažu želim predvsem čim manj okvar in razumevanje s strani krajanov ob popravilu napak. Prav je, da se natančno seznanimo s celotnim sistemom v tehničnem smislu, kot z vsem tistim, kar se je dogajalo v ozadju. Želim si, da bi bil dober skrbnik in poznavalec, kajti s tem projektom se piše zgodovina naših krajev, česar se morda pre malo zavedamo.

Matjaž: Ko mi je Tone prvič pripovedoval o vodovodu, se mi je zdelo, kot bi šli na luno, pozneje pa je vse postajalo vedno bolj realno. Prav zato bi se rad zahvalil njemu in celotnemu odboru, da je do tega sploh prišlo in da

sedaj na Colu pijemo gorjansko vodo. Zahvala pa velja tudi vsem mojim sodelavcem, Instalacijam in, nenazadnje, tudi Cestnemu podjetju.

Col je že nekaj let eno samo gradbišče. Tako razkopan kot letos, je pa verjetno bil zadnjič, ko se je gradilo prvi vodovod. (Foto: Arhiv Lucijan Trošt)

LETO 2003 - ZAPISANO Z VELIKIMI ČRKAMI V ZGODOVINO COLSKEGA GASILSTVA

Predsednik PGD predstavil delo colskih gasilcev

Ivan Škvarč, višji gasilski častnik org. smeri

Prostovoljno gasilsko društvo Col je v knjigo zgodovine gasilstva in delovanja društva na Colu leto 2003 ki se mu približuje večerna zarja vpisalo, kot najbogatejše izmed let svojega obstoja. Ko se v mesecu decembru oziramo nazaj na prehojeno pot, smo lahko veseli in srečni, da nam je v tem letu uspelo dosanjati sanje, ki so se uresničile. S široko zastavljeno akcijo smo namreč v društvu pridobili novo gasilsko vozilo, ki je bilo nujno potrebno za društvo, kakor za bližnji in širši okoliš.

Po gasilski tipizaciji je to kombinirano vozilo z vgrajeno črpalko in rezervoarjem za vodo. Ima pa tudi vso predpisano opremo in orodje za hitro posredovanje v različnih situacijah. Vozilo smo 15. februarja 2003 zadovoljni prevzeli pri izdelovalcu nadgradnje g. Marijanu Pušniku v Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici, ki je poleg unikatnih rešitev in

inovacij na vozilu le-to izdelal tako, da je tudi lepo na pogled in v ponos vsem članom.

Najrazveseljivejše pa je to, da smo investicijo, ki smo jo z veliko zagnanostjo peljali od leta 2001, tudi uspeli v celoti finančno zaključiti, in to z velikim razumevanjem in darežljivostjo mnogih dobrotnikov, donatorjev in skoraj vsega prebivalstva širnega območja od Hrušice do Čavna. Z veličastnim in svečanim slavljem, blagoslovitvijo, zahvalami in končno veseljem večerom, smo dne 13. julija 2003 vozilo uradno predali svojemu namenu. To je bil lep dan, ki bo ostal marsikateremu še dolgo v spominu.

Svečanost se je začela z veličastno parado, kakršne na Colu še ni bilo, saj je v njej sodeloval poleg naših članov in članic - od najmlajših do najstarejših, še cel ešalon gasilk in gasilcev, tako iz naše gasilske zveze kakor tudi iz vseh okoliških zvez od Postojne, Logatca, Idrije preko Nove Gorice do Tolmina, Kobarida in Bovca.

Na čelu parade se je poleg državne in občinske zastave, gasilskega grba in našega praporja zvrstilo še šestnajst praporjev sodelujočih društev in zvez.

Takt paradnemu koraku pa je tudi tokrat dajala pihalna godba Alpina iz Žirov, pod taktirko kapelnika g. Milana Matičiča. Na koncu se je zvrstilo še veliko število gasilskih vozil, od starejših in manjših pa do najnovejših in največjih. Od večjih naj omenim le štiri veličastne MAN-ove cisterne iz PGD Idrije, Cerknega, Dornberka in Čepovana. Poseben čar in pomembnost temu dogodku pa so prav gotovo dali številni ugledni visoki gostje, med katerimi naj omenim gospoda škofa in našega rojaka Jurija Bizjaka, župana Občine Ajdovščina g. Marjana Poljšaka, podžupana občine g. Miloša Bizjaka, člana predsedstva Gasilske zveze Slovenije g. Iva Krušca in g. Viktorja Kavčiča, ki je tudi predsednik komisije za zgodovino in razvoj pri GZS, tehničnega direktorja Alpine in botra

novega vozila g. Janka Rejca, direktorja Zavarovalnice Triglav iz Nove Gorice g. Joškota Lebana, člana štaba CZ pri Upravi za zaščito in reševanje RS g. Zorana Kenda, izdelovalca nadgradnje g. Marijana Pušnika, svetovalca in dobavitelja opreme g. Darka Koželja, direktorja enote GO-BI Primorje Ajdovščina g. Mira Gorupa, g. župnika Alojza Šinkovca, predsednika KS Col dr. Franca Korena, ter predsednike sosednjih KS in ravnatelja OŠ Col in OŠ Otlica, predsednike in poveljnike sosednjih gasilskih zvez,

*Novo vozilo colskih gasilcev. Upajmo, da ga bodo čimmanjkrat uporabili.
(Foto: Arhiv PDG Col)*

starosto primorskega gasilstva g. Rudija Rustja ter mnoge simpatizerje in krajane širšega gorskega območja od Hrušice do Čavna, pa tudi iz Vipavske doline.

Slavnostni gostje in številna publika so se zbrali na blagoslovitvi novega vozila. (Foto: Arhiv PDG Col)

Gospod škof je v prisotnosti domačega župnika novo vozilo blagoslovil, pihalna godba pa je zaigrala znamenito Florjanovo himno.

Ključke novega vozila je poveljniku Kristjanu izročil boter g. Janko Rejc. Poveljnik pa je ključke predal vozniku Robertu Rijavcu. Ko so vsi skupaj prerezali trak, je zadonela še mogočna melodija Hvala večnemu Bogu.

S skromnimi spominskimi plaketami smo se nato zahvalili največjim darovalcem za vozilo, in sicer Občini Ajdovščina, družbi MAN, Alpini, Upravi za zaščito in reševanje RS, Zavarovalnici Triglav, izdelovalcu nadgradnje in dobavitelju opreme, KS gorskega območja in drugim visokim gostom.

Vsem tistim, ki so darovali za vozilo, nas spodbujali, svetovali in kakorkoli pomagali, ki jih je še veliko, pa bi se tudi ob tej priložnosti v imenu gasilcev Cola še enkrat pristrčno zahvalil. Ob tej akciji smo kljub skrbem, neštetim potem in razgovorom spoznali, da ob nas in z nami živi veliko dobrih in velikodušnih ljudi, katerim smo lahko Colski gasilci zelo hvaležni.

Na koncu slovesnosti so naši operativci vsem prikazali uporabnost oziroma delovanje vozila in opreme. Vsakdo si je lahko od blizu ogledal vozilo in opremo. Celo sam gospod škof je preizkusil, kako se sedi v kabini vozila.

Seveda se je veselo druženje ob postrežbi članov društva oz. ob dobri pijači in jedachi ter bogatemu srečelovu in ob prijetnih zvokih znanega ansambla Franca Miheliča nadaljevalo še kar dolgo v noč. Med nami so se mnogi gostje dolgo zadržali, kar dokazuje, da je to bil res lep in prijeten praznik.

Na god našega zaveznika sv. Florjana, 4. maja 2003, smo se udeležili in sooblikovali sv. mašo v sosednji župniji, v Podkrajju. Ob tej priložnosti smo

sosedom razkazali novo vozilo, oni pa so nas presenetili in postregli s pijačo in raznimi dobrotami, za kar jim kličemo: Hvala sosedje iz Podkrajja. Še isti dan se je številno naše članstvo v u n i f o r m a h pridružilo članom naše GZ pri popoldanski maši v našem romarskem Logu. Seveda nismo manjkali niti pri

tretjem vseslovenskem romanju gasilcev na Brezju, kjer je pater Ciril blagoslovil tudi naše vozilo in se prijazno zadržal med nami v pogovoru ter se postavil ob bok naših gasilcev, za spomin.

Veliko uspehov smo dosegli na preventivnem področju, zlasti pri delu z mladino. Pridružilo se nam je namreč 47 otrok iz OŠ Otlica, ki so zelo aktivni, tako pri pridobivanju gasilskih veščin kakor znanja, kar so poleg mladink in mladincev iz OŠ Col že dokazali na kvizu 5. marca 2003 v Vipavi. Prav vsi pa so z znanjem osvojili bronaste značke na temo Preprečujemo požare. Tudi na tekmovanju GZ ZVD in tekmovanju regije so dosegli lepe rezultate. Ekipa pionirk OŠ Otlica pa celo prvo mesto, kar jih vodi prihodnje leto na državno prvenstvo. Bravo! Zasluge za vse naštetu pa imajo prav gotovo njihovi mentorji Franc Urlih, Srečko Praček in Katja Krapenc, ki so v delo z mladimi vložili veliko svojega prostega časa, dopustov in truda. Ob strani pa jim je stalo razumevajoče vodstvo OŠ Otlica.

Iz OŠ Col se je v društvo vključilo še nadaljnih 42 otrok, ki jih vodita mentorja Manca Likar in Kristjan Polanc. Za delo z otroki OŠ je bil napravljen program dela, po katerem se bodo otroci OŠ Otlica pripravljali za osvojitve srebrne značke, otroci OŠ Col pa bronaste značke.

Otroci obeh šol in podružnice Podkraj ter vrtca na Colu so na objavljen državni razpis Naravne in druge nesreče izdelali izvira in zanimiva literarna in likovna dela, ki so na ogled v dvorani gasilskega doma. Najboljše pa smo poslali državni komisiji. Kdor si bo vzel čas in se poglobil v dela najmlajših, bo presenečen ugotovil, kaj vse se mota v teh znanja željnih glavah in kako resno doživljajo nesreče, ki smo jim lahko izpostavljeni na vsakem koraku.

Zelo smo se razveselili, da je ponovno oživela ženska desetina, ki je že sodelovala pri paradi in na proslavi in veselici ob prevzemu novega vozila. Članice so zbrale pogum, pridno trenirale in dosegle tudi lepe rezultate na tekmovanju naše zveze, kakor tudi regije. Manjka le še nekaj rutine in spretnosti, kar bodo gotovo pridobile skozi vaje in lahko se nadejajo lepih uvrstitev. Tudi naš gasilski dom in ureditev prostorov nujno potrebuje pridno žensko roko in smisel za urejenost, ki jo zmora ženska pedantnost.

Leto 2003 je bilo bogato tudi na izobraževalnem področju članstva. V prvih mesecih leta je namreč 7 naših članov vsak vikend obiskovalo tečaj za nižje gasilske častnike, ki so ga uspešno dokončali in si pridobili usposobljenost za vodjo enote. Slovesna podelitev spričeval je bila 22.11.2003 v našem domu na Colu.

V jesenskem času smo na pobudo našega društva s pomočjo GZ ZVD na Colu izpeljali tudi osnovni tečaj za gasilca, ki

Novo vozilo je blagoslovil škof Jurij Bizjak. (Foto: Arhiv PDG Col)

Pa še ena, ne preveč vsakdanja. Škof Jurij je pohvalil udobnost sedeža v novem vozilu. V primeru potrebe pa bi najbrž znal prijeti tudi za volan. (Foto: Arhiv PDG Col)

ga je obiskovalo in tudi dokončalo poleg 9 članov iz sosednjega društva PGD Črni Vrh še 12 članov našega društva, in kar je še posebej pomembno, tudi 9 naših članic, ki so si vzele čas in si tako pridobili osnove znanja iz gasilstva, ki ga bodo lahko kot mentorji prenašali na mlajši rod.

Za zaključek tečaja je bila opravljena skupna vaja gašenja in reševanja v obratu Alpine na Colu, ki pa jo prav v teh časih lastniki zaradi pohlepa - želje po večjem dobičku, zapirajo. Zapirajo jo s pomočjo in z botrstvom vladnih struktur, ki jim je malo mar za domačega človeka, predvsem žensko delovno silo, ki je tu imela vir za preživetje in je tudi pomagala tem strukturam, da so prilezle tako visoko, da so lahko pozabile, kje so jim korenine. V svoji sebičnosti se ozirajo na tujo, ceneno delovno silo, ki je cenena zaradi izkoriščenja celo mladoletnih otrok. Pod krinko uspešnosti uničujejo naše tovarne, razprodajajo našo zemljo in tovarne, pozabljajo na svoj slovenski jezik, svojo kulturo, običaje - svetinje, za katere je toliko ljudi trpelo in celo žrtvovalo svoja življenja, da bi vse to ohranili. Vedno bolj se vodilni ljudje prodajajo tujemu kapitalu, tuji miselnosti, tujim besedam in običajem, ki nikdar niso bili domači temu okolju in niso bogatili

našega skromnega, toda po duši bogatega človeka. Gasilci razumemo stisko in nemoč zaposlenih v obratu Alpina na Colu. Zavedamo se, da je naše društvo nastalo tudi zaradi obrata na Colu in da so nam prav ti delavci mnogokrat pomagali pri nabavi opreme, zato smo jim še posebej hvaležni in upamo, da bo le prevladala prava pamet, ker točno vemo, da od cenelih delavcev iz Azije ni pričakovati nikakršne pomoči.

Še v tem mesecu bo še en naš član prejel čin gasilskega častnika, saj je opavil tečaj, ki je bil organiziran na področju Severno-primorske regije.

Svoje sposobnosti je naše članstvo preizkusilo najprej na tekmovanju GZ ZVD v Vipavi dne 11.10.2003, kjer se je za dosego dobrih rezultatov potegovalo kar osem ekip, in sicer 3 ekipe pionirk ter po ena ekipa mladink, mladincev, članic A in članov A. Kar 5 ekip se je uvrstilo na regijsko tekmovanje.

Na regijskem tekmovanju, ki je potekalo dne 15.11.2003 na športnem stadionu v Novi Gorici, smo sodelovali z dvema ekipama pionirk in po eno ekipo pionirjev, mladink in članic A. Tudi tu je ekipa pionirk iz OŠ Otlica dosegla 1. mesto, ekipa pionirjev pa 2. mesto, in so se tako uvrstili na državno prvenstvo, ki bo prihodnje leto. Zaželim jim veliko

sreče in dobre uvrstitve tudi na državni ravni. Volje in zagnanosti jim prav gotovo ne primanjkuje.

V samem sodniškem vrhu je bil tudi naš član kot predsednik komisije B.

Tudi na operativnem področju člani niso stali križem rok. Po prejetem sklepu o organiziranju požarnih straž, zaradi izredne suše, smo dosledno izvajali kontrole in obhode, vse od 26.07.2003 do preklica 19.08.2003, pri čemer je bilo samo z vozilom opravljenih preko 2000 km. V tem času je bilo tudi šest manjših intervencij v naravi. Požari so bili že v kali zatrti. Veliko pa je bilo narejenega tudi na preventivnem področju. Z ljudmi smo se pogovarjali, jih opozarjali in jim svetovali, tako da gotovo tudi zaradi tega ni bilo še več požarov. Na ukaz poveljnika naše zveze, in po službeni dolžnosti, so naši člani odhiteli tudi na pomoč pri velikem požaru na Krasu in tako dne 29.07. in 30.07.2003 hrabro opravljali svojo dolžnost. Glede na očitke nekaterih ljudi, zaposlenih na občini, ponovno poudarjamo, da gasilci pri nujenju pomoči ne poznamo nikakršnih meja.

Redno smo vzdrževali in čistili opremo in prostore in bili aktivni na vseh področjih, tako v okviru naše zveze kakor širše. Tako smo dne 25. maja 2003 sodelovali tudi na kongresu GZS, kjer smo na najvišji ravni

odgovornim izpostavili probleme, s katerimi se srečujemo z odločno zahtevo, da se končno nekaj naredi na naslednjih področjih:

- priznanja statusa prostovoljnega gasilca;
- plačevanja oziroma vračanja DDV-ja;
- nabavljanja tako osebne kakor skupne opreme gasilca;

- zavarovanju članstva;

- telefonije in obveščanja ter alarmiranja.

Vse o delovanju našega društva skozi fotografije si je možno ogledati na spletnih straneh našega društva, in sicer: www.pgdcol.net, za kar ima zasluge naš član Bogdan Urdih.

Začrtali in uskadili smo tudi dolgoročni plan do leta 2009, v katerem smo si poleg rednih dejavnosti postavili visoke cilje, in sicer da bomo opremili operativne gasilce, da bodo brez prevelikih tveganj lahko uspešno posredovali, da bomo še nadalje in stalno skrbeli za izobraževanje, predvsem na določenih specialnostih, recimo pri uporabi izolirnih dihalnih aparatov, upravljanja s strojnimi napravami, mentorstva, informatike... Naš največji cilj pa je tudi tokrat zelo visok. Do praznovanja 30-letnice obstoja društva želimo našemu domu tudi v nadzemnem delu dati boljšo funkcionalnost ter lepši izgled, na katerega bomo vsi gasilci ponosni in bo dajal razpoznavnost in pečat, ne samo gasilstvu temveč našemu osrednjemu »placu« in vasi. Tudi ta cilj je ob vztrajnosti in delovnosti, ki jo gasilci premoremo, sicer precej oddaljen, vendar dosegljiv, predvsem če bomo v širši družbi imeli razumevanje in podporo.

Gotovo bi lahko še marsikaj zapisali, pa naj bo za to bogato žetev v letu 2003 dovolj.

Ker se leto 2003 zaključuje, le še nekaj dni je pred nami in leto bo za vedno zapisano v zgodovino, Colski gasilci želimo vsem dobrotnikom, podpornikom in vsem dobrim ljudem, ki so nas v tem letu podpirali, razumeli ali vsak skušali razumeti, izreči globoko hvaležnost. Hvala vam, da ste nam pomagali. Tudi vi krojite našo bogato gasilsko zgodovino. V prihodnjem letu, ki že skoraj trka na vrata, želimo prav vsem krajanom, še posebno pa dobrotnikom, od največjih pa do tistih, ki so morda prispevali le novič ali dobro besedo, obilo sreče, božjega blagoslova, miru, zdravja in zadovoljstva ter prijetnega sobivanja z gasilci.

Z gasilskim pozdravom: "Na pomoč!"

Škof Jurij s spominsko sliko, ki so mu jo podarili gasilci. Uradni del prireditve pa se je nadaljeval z veselico. (Foto: Arhiv PDG Col)

Na gasilskih tekmovanjih sodijo tudi sodniki iz "naših" vrst. Ivan Škvarč pri seštevanju rezultatov tekmovanja. (Foto: Arhiv PDG Col)

KONCERT JE BIL PIKA NA I ...

Predsednik zbora pravi: Še eno uspešno leto je za pevci!

Jure Pregelj

Ko sem ob pisanju tega članka prebiral komentarje, ki sem si jih zapisoval po vsakem nastopu, se mi je utrnila misel: »Delo osvobaja.« Čeprav je poreklo in prvotni namen tega izreka sporen, si upam trditi, da še kako velja. Pred vsakim uspelim nastopom je resno in odgovorno delo in pred vsakim polomom je ...

Lahko bi navedel suhoparno projekcijo naših koncertov v tej sezoni in zraven pripisoval pluse in minuse, pa ne bom, ker mislim, da ne bi bilo pošteno do nas, pevcev. Za vsakega od nas je posamezen nastop kombinacija čustev, ki se pretakajo skozi celotno obdobje priprave in izvedbe. V tej kombinaciji je marsikaj: začetna navdušenost ali razočaranost nad določenimi skladbami, včasih veselje ali jeza pri uspešnem ali neuspešnem učenju, po dolgih pripravah nastopi naveličanost in hkrati pripravljenost iz sebe iztisniti še več, saj se bliža nastop itd.

Potem pride dan D in loteva se nas sčemenje v trebuhu, ki preide v grizenje ustnic ali nohtov, brezglavo sprehajanje na mestu, načrtno zaposlovanje misli z v tistem trenutku popolnoma nepomembnimi stvarmi, včasih v iskanje poguma ob kozarčku ali cigareti in... še bi lahko našteval, pa ne bi opisal niti tretjine tistega, kar doživljamo. Vsa tista čustva se pretakajo v vsakem posamezniku in so unikatna in neponovljiva ter zelo različnih nians in intenzitet.

Nastop, ej, nastop pa je koralni greben, na katerem počiva sedemintrideset vulkanov, ki bruhajo lavo občutenj. Ta lava, ob prefinjeni direkciji našega zborovodje, sledi strugi, ki so jo ustvarile njegove, včasih mile in včasih odločne roke. In včasih, samo včasih, nam uspe to lavo usmeriti v dvorano, kjer buta ob srca poslušalcev, jih vžiga, mehča, hrabri, žalosti, veseli...

Po nastopu pa nastopi vzvišenost, v pozitivnem pomenu, ali pa potrnost. Oboje v odvisnosti od vložnega dela in užite zadovoljitve ter samopotrditve.

Verjetno je bralcu sedaj jasno, kako težko je ocenjevati delo zbora, ki je sestavljen iz sedemintridesetih, upam, da nisem samovšečen, če rečem: umetnikov, ki

vsak po svoje občuti skladbo in v skladu s svojimi občutki in sposobnostmi prispeva h končnemu izdelku.

Kljub temu bom izpostavil nekaj nastopov, ki so se, vsaj meni, še posebej vtisnili v spomin.

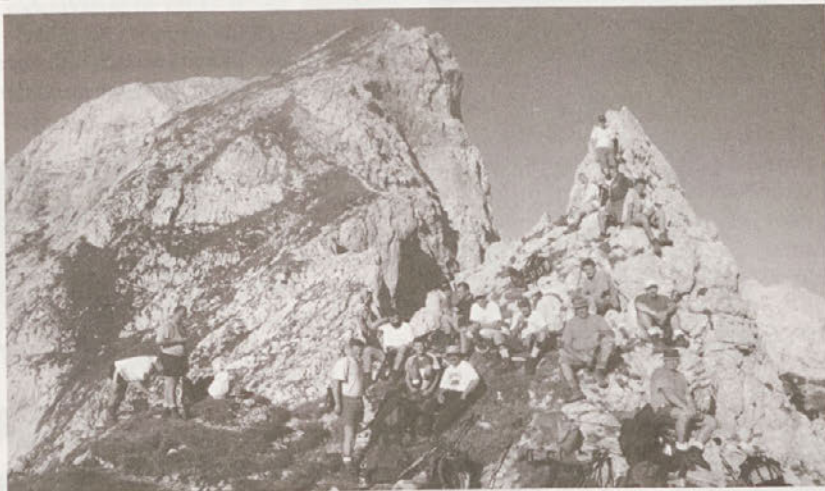
Delo je bilo vestno in uspehi niso mogli izostati. Prvi tak je bil že nastop na reviji 'Primorska poje 2003' v Cerknem, kjer smo se uspešno predstavili kar številčnemu občinstvu. Z veliko mero samozavesti smo se podali proti naslednjim nastopom. Naslednji naš malo večji podvig je bil skupni koncert s MPZ Primorje v Kulturnem domu v Ajdovščini. Tudi ta koncert je bil eden boljših. Sledil je koncert v domači cerkvi z MPZ Vrhpolje in na koncu še višek sezone, skupni koncert s priznanim gostujočim zborom MPZ Viva iz Brežic. Komentar o tem koncertu bom povzel kar iz svojih zapiskov, ki so nastajali ob še svežih vtisih: »Koncert je bil pika na i vsem našim letošnjim uspelim predstavivam. Tempo smo stopnjevali do maksimuma. Pred maloštevilnim občinstvom smo 'rasturali' in daleč presegli naša in pričakovanja drugih. Čeprav smo gostili zelo priznan zbor in je bilo mogoče čutiti rahlo strahospoštovanje do njih, smo se ponosno postavili njim ob bok in privedili nepozaben večer. Poslušalci obeh občin, ki se niso odzvali vabilu, so zamudili zelo kvaliteten koncert, in lahko jim je žal. Mi pa ponosno stopamo naprej.« Verjetno je vsak nadaljnji komentar popolnoma odveč.

Če povzamem, lahko rečem, da je bila sezona plodna in uspešna. Upam pa, da to še ni naš vrh in lahko gremo še dlje. Sam v to verjamem in menim, da tako misli tudi velika večina pevcev.

Seveda pa je za doseganje ciljev potrebno imeti sredstva, in zato bi na tem mestu povabil vse bralce, ki si želijo postati član take združbe, kot je naša, da se nam pridružijo. Predhodno znanje petja ni potrebno. Edini pogoj za pristop k našemu zboru je odprto srce za nova prijateljstva in predvsem veselje do petja. Med nami so stari mački, ki zlepa ne obupajo pri učenju novih pevcev, in so tudi mlajši ter zagnani pevci.

Izkoristil bom še priložnost, da povabim tudi vse ljubitelje petja, da se udeležujejo naših nastopov in nam s tem pokažejo, da naše delo ni samo sebi namen. Čeprav radi pojemo tudi sami sebi, je prijetneje peti pred polno dvorano in deliti občutke s poslušalci. V bistvu težimo k temu, da bi občutek, ki ga doživljamo pevci ob skladbi, prelili z glasbo v srce poslušalca. Nenazadnje pa je zbor tudi vizualna podoba kraja, še več, je povezava generacij, ki se ob nepremostljivih medsebojnih razlikah združijo v šopek, ki oddaja enoten vonj. Bralci, ki nas poznajo, dobro vedo, da se je že velikokrat zgodilo, in se tudi trenutno dogaja, da stojijo sinovi zraven svojih ponosnih očetov in vsi skupaj se naprezajo za isto stvar.

Mi pa ponosno stopamo naprej!

Vsakoletna aktivnost pevcev je tudi izlet v gore. Nagradno vprašanje za vse bralce Colskega časnika (razen za pevce). Kdor ugaane, kdo vse je na sliki, se lahko drugo leto pridruži pevcem na izletu v hribe. (Foto: Arhiv Simon Škvarč)

Colski pevci letos na Ojstrici

Marko Koren

Na prejšnjem občnem zboru smo sklenili, da bomo odšli v gore 15. in 16. avgusta. Naš sopevec Branko pa se je obvezal, da bo izbral primerno turo in poskrbel za organizacijo. Padla je odločitev, da gremo na Ojstrico.

Že bolj proti koncu počitnic (na žalost) je končno nastopil 15. avgust. Kar naenkrat se je sredi noči oglasila budilka. Ko me je po nekaj poskusih končno zbudila, sem najprej pomislil, da sem res čuden, da vstajam sredi noči zato, da bom dva dni lazil in se potil v strminah Kamniško Savinjskih Alp. Po mojem mnenju bi se marsikdo vprašal, kaj je smisel tega početja. Kakorkoli že, nekako sem se »skobacal« iz postelje in se odpravil pred Zadrufni dom. Tam nas je že čakal avtobus, tako da smo samo zapeli, za naše »potovanje« obvezno »V hribih se dela dan...«, in se odpravili. Na avtobusu se je nekaj časa še slišalo klepetanje, kmalu pa je marsikdo naredil še eno kitico spanja. Zgodaj zjutraj, okrog 6. ure, smo že stali v Robanovem kotu in zrlili nekam v višave, kjer naj bi bil vrh. Hitro smo vzeli pot pod noge in kilometri so se počasi začeli nabirati. Kmalu smo prispeli do planšarske kočice, kjer menda živita dve »pastirici«. Seveda smo bili soglasno za, da jima zapojemo podoknico, vendar se okno na žalost ni odprlo. Zato smo se hitro odpravili naprej in pot se je začela vedno bolj vzpenjati. Sonce je bilo vedno bolj visoko, vendar pa smo, eni hitreje, drugi pa počasneje, tudi mi nabirali višino. Po več urah naporne hoje

se je pot počasi zravnila in kmalu zatem smo pred sabo zagledali kapelico in kočico ob njej. Kraj, kjer kapelica stoji, se imenuje Mulička peč. V mislih sem si rekel: »Jee, prvi cilj je dosežen.« Branko nam je že prej povedal, da bomo pri tej kapelici imeli mašo. Vendar pa je imel oskrbnik kočice še eno stvar, ki smo se je zelo razveselili. To so bile velike količine osvežujočega in prijetno hladnega piva. Maša je bila prestavljena za kakšno uro, zato smo imeli nekaj več časa za počitek. Malo pred začetkom maše smo izvedeli, da bo duhovnik med mašo podelil tudi zakrament svetega zakona. Še nikoli nisem bil prisoten pri poroki na taki višini in moram povedati, da sem bil prijetno presenečen. Ponavadi mislimo, da morata biti ženina in nevesta zelo lepo oblečena, da mora vse potekati po točno določenem programu. Pri tej poroki pa sta bila ženina in nevesta oblečena v pumparice, obuta pa sta bila v težke planinske čevlje. Mi smo pri maši sodelovali z lepim in ubranim petjem in tudi poročna koračnica, ki smo jo zabrundali, nam je odlično uspela. Po končanem obredu smo z mladoporočencema še nazdravili in jima čestitali, nato pa zopet zagrizli v strmino. Ko smo sopihali proti vrhu, smo spodaj pod sabo, na sedlu, opazovali »Dom pod Korošico«, kjer smo pozneje prespali. Na poti nas je stalno spremljalo sonce, bližje vrhu pa se je skrilo za oblake in v oddaljenosti je tudi začelo grmeti. In končno se je pred nami pokazala špica, vrh Ojstrice. Naredili smo še nekaj višinskih metrov in vrh je bil osvojen! Veliko nas je iz žepov potegnili mobitele, s katerimi smo veselje na cilju delili tudi z najbližnjimi. Seveda smo na vrhu

posneli še gasilsko fotografijo, da ne bi kdo dvomil o našem uspehu, in se nato kar hitro začeli spuščati proti koči. Pozno popoldne smo prispeli in si po dolgem dnevu sezuli težke čevlje. Za večerjo je vsak pojedel nekaj toplega. Po celem dnevu hoje ob samih sendvičih se je ričet pošteno prilegel. S našim petjem smo cel večer zabavali vse goste v koči. Grla smo si hladili z rujno kapljico. Večerne ure so hitro minile in začeli smo se odpravljati v postelje. Zjutraj smo se naprej malo podkrepili, nato pa nadaljevali pot proti domu. Prvo uro smo se vzpenjali do »Škarij«, in to je bil, vsaj zame, najtežji del cele poti, vsaj dokler se noge niso malo ogrele. Nato pa je šla pot samo še navzdol. Počasi, a vztrajno smo se spuščali in nazadnje prispeli v dom planincev, ki je bil naš zadnji cilj. Tudi tu smo zapeli, nekaj popili, nato pa se posedli na avtobus in se odpravili proti domu. Ker je bil že čas za kosilo, smo se ustavili v gostilni v Ljubnem, kjer smo se vsi do sitega najedli. Kuharica je tako dobro skuhalo, da smo ji zapeli še nekaj pesmi. Pot proti domu je potekala dokaj mirno. Nekajkrat smo se še ustavili, da smo si pogasili »eje«. Na vsakem postanku smo z našim petjem razveselili ljudi, pa tudi nas same. Nazadnje smo se ustavili v Hrušici, Pri Stari pošti. V Hrušici je Sebastijan vzel v roke harmoniko in naši glasovi so se zlili v prelepe narodne viže. Naša Odisejada se je tako počasi približala koncu.

Gotovo je tudi ta pohod v gore uspel vsaj tako kot vsi prejšnji, in že zdaj se veselim naslednjega prihodnjega leta, ki bo gotovo spet zelo zanimiv, ne bo pa tak, kot je bil ta. Vsak posebej je enkrat in neponovljiv

Kdor zna, zna, ali ima pa srečo. Mladoporočenca, ki sta se poročila v kapelici, sta jo pač imela. Pevci Razpotja pa že ne hodijo za vsako mačjo procesijo. (levo) Za slovo pa še eno "sotovoče", da si bodo gostje zapomnili, kdaj so srečali colske slavčke. (Foto: Arhiv Simon Škvarč)

SMUČARSKO DRUŠTVO GOZD

Novo društvo podoba na ogled postavi

Janko Mikuž

Gozd.

Ko se človek napoti s Cola proti Predmeji, ga malo pred Kovkom z obeh strani ceste, ki povezuje Gorjane, pozdravljajo prijetne hišice s še bolj prijaznimi in prijetnimi domačini. Okrog 130 nas je, starih in mladih. Če ne drugega, nam je treba priznati vsaj nekaj: radi imamo svojo vas. To je kraj skromnih njiv, skromnih pašnikov in prav tako skromnih ljudi. A med mladimi se je lani začelo nekaj kuhati. Potihem smo snovali. Malo pred novim letom je počilo, in ta majhna vas je naenkrat postala velika.

Rodilo se je Smučarsko društvo Gozd!!!

Prvi koraki SDG

Društvo je nastalo na pobudo par zagnanih smučarjev, domačinov!

Misel se je vlekla več let, določen čas šla v pozabo, potem je zopet priplula v naše misli in novembra lani je bila odločitev dokončna. Ustanovili smo društvo in ga poimenovali; SMUČARSKO DRUŠTVO GOZD! Smučarsko zato, ker je v vasi, kjer je društvo nastalo, smučanje že dolga tradicija, in ne samo v tej vasi ampak tudi v širši okolici (na Kovku, Otlici, Predmeji), torej na GORI! Ampak društvo Gora ni naše društvo, je pa zelo uspešno, in mi z njimi tudi dobro sodelujemo.

Smučarsko društvo Gozd se imenuje zato, ker se omenjena vas imenuje prav Gozd, pa ne samo zato, Gozd tudi zato, ker namen društva ni samo smučanje (je pa glavna dejavnost društva), ampak tudi ohranjanje vezi med krajanji ter skrb za okolje, in ker je naša okolica več ali manj samo gozd, je še en razlog več, da je to društvo nastalo pod imenom GOZD.

Da ne bi napačno razumeli, da so v tem društvu samo krajanji Gozda, sploh ne, člani so iz širše okolice. Družina s Kovka je celo ena najuspešnejših na tekmovanjih, ki se jih udeležujemo, in tudi pri delu so nepogrešljiv člen društva. No, in ko smo že pri delu, naj omenim naš prepoznalni znak, GOZD s smrekovim gozdčikom in smučarjem, ki krasi našo nalepko, ki jo prevaža že vsak

avto krajanov Gozda in tudi že veliko drugih iz širše okolice.

Že v prvem letu delovanja smo, kot pravijo krajanji, dali vasi ugled in piko na i.

Naj začnem s SLALOMOM, ki smo ga organizirali letos na domačem smučišču, pri domačiji Krapež. Za samo pripravo proge je bilo dela ogromno, saj nam je ves čas nagajala burja, ki je ob rahlem sneženju nanašala nov sneg na progo, tako da smo jo utrdili, kot je treba, šele dan pred tekmo. In prav tako kot pri pripravi proge sta nam burja in sneženje nagajala tudi na dan tekme. Odpovejte, predstavite, so nam govorili, ampak mi smo vztrajali in tekmo izpeljali na krasno pripravljeno progi, na kakršni lahko svoje znanje pokažejo le dobri, vrhunski smučarji. Bila je težka in zelo zahtevna in večina tekmovalcev je imela veliko težav, in vendar so bili vsi v cilju s progo zadovoljni, še posebej najboljši. Za pokušino so svoje znanje pokazali tudi boarderji, ki so kljub burji, ki jih je motila v zraku, prikazali odlične akrobacije. Družina Vidmar z Otlice (sicer člani društva Gora), pa nam je pokazala smučanje s staro opremo, tako da so gledalci, ki jih kljub slabemu vremenu ni bilo malo, imeli kaj videti in so ob mraku presenečeni odhajali v svoje tople domove. Bila je to nepozabna tekma, kjer so se tudi naši tekmovalci odlično odrezali!

Poleg na tej domači tekme smo sodelovali še na veliko drugih, naprimer; slalom v Hrušici in Predjami, na veleslalomu v Lomeh - dvakrat, na Vodica, Vojskem, dveh veleslalomih v Cerknem, skokih v Hrušici, Filipovem teku in spustu ter skokih s staro in novo opremo na Predmeji itd..., kjer smo se vedno uvrščali med dobitnike medalj, še posebej mladi tekmovalci in tekmovalke, ki so ob koncu sezone poskrbeli za presenečenje, saj so na Severnoprimumskem in Notranjskem pokalu v veleslalomu v Cerknem dosegli kar tri uvrstitve med prvih deset.

V vsej zimski sezoni smo veselo delali z mladimi smučarji, saj so prav oni naši aduti in nas tudi v rezultatih že krepko prekašajo. Na sneg smo spravili tudi kar nekaj novih fantov in deklet, jim pomagali in svetovali pri prvih zavojih

in ob koncu sezone pripravili zanje tudi tekmo v veleslalomu, kar je bilo za njih in za nas pravo veselje, saj so tekmovali kot pravi smučarji. Ja, bili so pač dobri, in komaj čakajo sneg in nove tekme!

Ko je pomlad pokazala že vso svojo lepoto, se je nekemu v glavi porajala misel in ena sama beseda: KONJI! In v začetku poletja je prišel na dan predlog; v Gozdu bo SREČANJE KONJENICE IN GORSKIH KOLESARJEV! Vsem je bila zamisel zanimiva, sedli smo za vrtno mizo in določili dan, 24. avgust. Šele potem smo začeli ugibati, ali zmoremo, znamo, ali nam bo uspelo. Pa vendar se nismo ustrašili zamisli in začeli z delom, preko vsega poletja, dopusti najbolj zagnanih so bili skrajšani, saj je bilo dela res ogromno.

In glej ga, zlomka, v soboto pred prireditvijo, proti večeru, so začeli prihajati jahači s svojimi konji. Postregli smo jim z domačo polento, kuhano na odprtem ognju v kotlu, prav po starem, ki sta jo skuhala člana iz društva Gora, in ob tej priliki se jima iskreno zahvaljujemo, saj je za nekatere obiskovalce tega večera bilo to res pravi prestiž.

Tudi starejši krajanji so jo poskusili; taka je kot včasih, so jo hvalili!

Pa saj ni res, sem si rekel v nedeljo opoldan, ko sem uzrl kolono vozil s Cola proti Gozdu, ali prihajajo k nam (ali morda na Čaven, saj je prav ta dan bila stota obletnica Planinskega društva Ajdovščina). Pa je bilo še kakó res, konjske vprege, takoimenovani taksiji, so vozili obiskovalce z bližnjega parkirišča na prizorišče brez predaha, bilo jih je toliko, da so se nekateri odpravili celo peš in spet drugi peš nazaj, da so užitek vožnje s konjsko vprego domačinov in sodelujočih okusili še enkrat. Prihajali so iz daljne okolice in imeli so kaj videti; Gorsko kolesarsko dirko, ki je bila res atraktivna, saj so na dirki sodelovala tudi sloviata imena.

Po končani kolesarski dirki se je tisočERICA ljudi odpravila čez kamniti zid v ogrado, a le zakaj? Da bi videli konje, jahače, torej pravo konjsko dirko. To je bil vižunec črva, navijalo se je za prav vsakega konjenika in povezovalka Sandra je za vzdušje v ogradi poskrbela s svojim profesionalnim pristopom, saj se je dobro znašla in vedela je prav vse.

Ansambel GORSKI CVET je po končani tekmi prevzel vajeti v svoje roke ter nas s svojo glasbo zabaval vse do jutra. Televizija Primorka je najzanimivejše dogodke posnela in o tem pripravila krasno reportažo. Fotograf je poskrbel za slike, torej vsak je opravil svoje, da nam bo ta dan še dolgo ostal v spominu in bil v vzpodbudo, da bo ostal tradicionalen.

Nova zvezda na nebu

Mag. Stanislav Mikuž

Spominjam se svojih otroških let in življenja v naši lepi vasi Gozd. Takrat smo se na vasi veliko družili. Veliko smo se obiskovali se pogovarjali, si pomagali pri delu na polju in na njivah. Počasi so te navade zamirale. Pri Tratniku so zaprli gostilno, nekateri smo šli v šole daleč od rojstnega kraja, drugi na delo. Pomoč na polju so nadomestili traktorji, kosilnice, balirke, pihalniki. Priložnosti za druženje je bilo vse manj. Počasi smo se navadili hoditi v službo in domov, priložnosti za druženje pa ni bilo več.

Sam ne pomnim, da bi v Gozdu kdaj obstajalo kako društvo, ki bi družilo ljudi in jim omogočalo, da v nekem okviru izpolnjujejo svoje želje po druženju in ustvarjanju. Mislim, da ni bilo niti poskusov druženja. Tudi v društva na bližnjem Colu, kjer ima društveno življenje bogato in dolgoletno tradicijo se Gozdinci nismo znali nikoli vključiti. Letos januarja pa je Gozd kot blisk zajela novica, Janko ustanavlja društvo. Menda se bo ukvarjalo s smučanjem. Seveda ne bi bili pravi Slovenci, če ne bi te novice pokomentirali z nezaupanjem in ne preveč vzpodbudnimi komentarji. Čeprav v začetnem obdobju nisem bil vključen v delo društva, niti nisem ničesar vedel o ciljnih društvu, sem bil novice zelo vesel in sem si potihoma želel, da bi društvo uspelo in dokazalo, da tudi v Gozdu lahko nastane nekaj koristnega. •e po kratkem obdobju delovanja so organizirali prvo tekmo. Kljub temu, da jim ostra narava, ki je •e lela prav na dan tekme v Ublcavi dolini pokazati svoje zobe, ni bilanaklonjena, je tekma uspela. Vzpodbuden pričetek, ki je snovalce novega društva navdušil za nove izzive. Sledila je organizacija zelo odmevne prireditve srečanja konjenikov in kolesarjev v avgustu. Priznam, da sem bil prav ganjen, ko sem videl, da so se srečanja udeležili skoraj vsi prebivalci Gozda, Kovka pa tudi Otlice, veliko jih je bilo tudi s Cola in od drugod. Mislim, da je bilo na prireditvi vsega skupaj okoli 2000 ljudi. To je presešlo vsa pričakovanja. Da bi videl toliko svojih sokrajanov na enem mestu, se sam ne spomnim. Zadnjič je bilo tako veliko druženje vaščanov Gozda leta 1968, ko je bilo v naši vasi dograjeno električno omrežje. Članstvo društva je pestro. Posebej sem vesel, ko vidim, kako domače se v društvu počutijo otroci. To, da prav otroci jemljejo društvo kot

svoje, je porok za njegovo uspešen in dolg obstoj. Na črti društva so usmerjeni v razvoj vasi in mladih. Pogum in zagnanost članstva pa daje slutiti, da se bo v Gozdu in tudi širši okolici o društvu še veliko slišalo. Društvu iskreno elim

veliko uspehov in uresničitve zastavljenih ciljev. Vsem, ki smo v društvu, pa veliko razumevanja in dobrega počutja v društvu.

Program dela SDG

Smučarsko društvo Gozd je mlado društvo, ustanovljeno novembra 2002, in se ukvarja z različnimi športnimi kot tudi drugimi dejavnostmi. Čeprav delujemo le malo časa, smo z delom že dokazali, da smo zelo aktivni, in tudi naše prihodnje ambicije niso majhne.

Doslej smo uspešno izpeljali zimsko tekmovanje v slalomu in večjo prireditev, tudi v javnosti zelo odmevno, »Srečanje konjenice in gorskih kolesarjev«, avgusta 2003.

V prihodnosti želimo za potrebe nemotenega in aktivnega delovanja društva, urediti prepotrebne naslednje zadeve;

1. Smučarske terene, zato smo sklenili pogodbo s smučiščem BOR, ki se obnavlja v Črnem Vrhu nad Idrijo, katerega lastnik je naš član Pavle. S to pogodbo se je društvo zavezalo za sodelovanje - pomoč pri delovnih opravilih, ki so nujno potrebna, da bi smučišče lahko začelo obratovati. Tako teren, kot tudi vlečnice, se v celoti obnavlja, zato imamo člani društva dela na pretek že več mesecev.

S tem si bomo zagotovili teren za našo zimsko dejavnost (treninge, tečaje smučanja, organiziranje tekmovanj, rekreativno smučanje itd).

V primeru, da bi bila zagotovljena sredstva, bi na smučišču uredili tudi zasneževanje, nočno smuko in dodatne vlečnice.

Pri tej zadani nalogi pa ne smemo zamenariti domačega smučišča, sicer v lasti družin Peljhan in Krapež, ter smučišča na Kovku, last našega člana Marijana Vidmarja.

2. Oprema, ki je za nemoteno delovanje nujno potrebna. Nekaj jo sicer že imamo, saj smo jo nabavili s sredstvi iz lastnih žepov, drugo pa planiramo nabaviti v sezoni 2003-2004, ko upamo na pomoč tudi morebitnih drugih dobrotnikov, saj je ta oprema izredno draga, kot so pregibni strebrički, merilne naprave, štartne številke, smuči za najmlajše tekmovalce itd.

3. Prostori društva, ki jih društvo še nima, jih pa nujno potrebujemo. Naš cilj je postavitev vsaj brunarice, če že ne kaj boljšega. Trenutno potekajo razgovori o morebitnem najemu zemljišča.

Poleg teh zadanih nalog so naše ambicije in želje po sodelovanju z drugimi društvi in organizacijami, da bi se odvijala številna srečanja in tekmovanja v naši prelepi gorjanski deželi.

Še nekaj, tudi nostalgičnih misli

Jože Krapež

Dejstvo je, da je smučanje v zadnjem desetletju na nacionalni ravni izgubilo na popularnosti. Tukaj bi izpostavil dva dejavnika. Kot prvo bi navedel osamosvojitve Slovenije, saj je kar naenkrat postalo veliko število športnih panog, ki so omogočala do tedaj povprečnim tekmovalcem, da so se uvrščali v reprezentance, oziroma večja tekmovanja, in s tem porazdelili zanimanje javnosti. Najpomembnejši vzrok pa so prav gotovo zelene zime, ki so zavirale rekreativno smučanje kot osnovo popularizacije samega športa.

Toda prav v zadnjem desetletju je samo smučanje naredilo nesluten razvoj. Na tržišče so prišle nove smuči, z njimi pa tudi nova tehnika. No, če sem že pri novi smučki, bi rekel da ima vsak razvoj svojo posebnost, in smučka s poudarjenim stranskim lokom jo prav gotovo ima. Že davnega leta 1966 so bile za tisti čas izdelane dokaj nenavadne smuči z poudarjenim stranskim lokom. Sledila so leta tavanja v temi razvoja, in tu velja omeniti leto 1987 ko je Ingemar Stenmark zmagal na uvodni tekmi svetovnega pokala z prvimi carving smučmi. Ko je leta 1995 smučka SCX postala smučka leta v ZDA, se je morala zdramiti tudi evropska smučarska smetana. Na trg je prišla smučka pol carving in od tukaj naprej se začne že sedanost. Toda najbolj inovativna smučka vseh časov je bila še vedno brez tehnike, ki bi razkrila vse njene izredne vozne lastnosti. Uporabljalo se jo je za vse drugo, samo za tisto ne, kar je znala napraviti sama. Zato doživljamo še danes paradoks, da je kar na lepem na naših smučiščih največ pol carving smuč s katerimi vsi po vrsti smučajo po starem. Bi lahko rekli temu informacijski mrk v dobi informatike? Nedvomno. Kje je tukaj šola smučanja, ki je pred leti veljala za eno najboljših na svetu, z vsem svojim do potankosti izdelanim programom, kako ljudi naučiti zavijati z neprimerno bolj nerodnimi smučmi, kot jih imamo danes.

Zanimivo je opazovati učitelja smučanja, profesorja športne vzgoje, kako učence, željne znanja, ukalupljajo v že preživelo tehniko smučanja. Si mar otroci ne zaslužijo boljše? Jih v šoli še učijo seštevati na računalu?

Stopim v podnožje smučišča, se ozrem v strmino: carving, sonožno, prestopna tehnika, tehnika z dvigovanjem notranje smučke, ekstrem carving, borderji. Kam

pa zdaj? Zmešnjava je popolna. V najbližnjo brunarico na pivce. Ne, odgovor je enostaven. Zarezno (carving). No, lahko bi vsaj deset razlogov naštel, pa bi bil predolg. Rekel bi le, spleča se poizkusiti, samo štiri temeljna pravila je potrebno upoštevati: digitalni korak, enakomerna obremenitev obeh smučk, nastavek robnikov, razklenjena drža smučmi in dvomov ni več – smučanje s starimi smučmi je preteklost. Da, tako tehniko se da osvojiti v nekaj urah in zadovoljstvo je popolno.

No, in še malo nostalgije. Skoraj ne morem verjeti, koliko nam je pomenilo sonožno vijuganje, s tako stisnjenimi nogami, da se skozi nje ni mogel prebiti niti sončni žarek. Da, to je bilo tisto, čemur smo rekli paralelno in za kar smo

bili pripravljene garati in se učiti. Ironija, vse to je odšlo konec tisočletja v zgodovino smučarskih spominov.

Mladi ne skrivajo, da hočejo svoje bivanje na snegu uživati brez garanja. Za njih mora biti smučanje zabava, in tako je tudi pravilno. Kajti v današnjem času potrošniške družbe je že vsak zmagovalec, ki se odloči za nekaj časa ugasniti svoj mobilni telefon in se predati beli opojnosti, kakor si ne bode.

No, za konec še misel znanega smučarskega pedagoga. Vsaka tehnika smučanja, ki smučarja pripelje varno z visokega vrha v dolino, je zagotovo dobra tehnika in ne more biti niti pravilna, niti nepravilna, ampak samo dobra in koristna.

(Foto: Vse slike so iz arhiva SD Gozd)

FRONTA NA COLU JE KONČANA

Pogovor z županom občine Ajdovščina g. Marjanom Poljšakom

Lucijan Trošt

Kakšen delovni dan pričakuje danes župan občine Ajdovščina?

Pred tem pogovorom sem imel že sestanek v zvezi z Vrtovčevim pohodom, sedaj bova imela midva intervju, po intervjuju pa se bom šel preobleči ker se bom srečal z ministrom za obrambo. Potem pa bom županska opravila postavil v kot, saj moram iti, hvala Bogu, po kakšnih treh, štirih letih, k zobozdravniku. Kakšne bodo popoldanske aktivnosti ne vem točno, verjetno bom kaj pospravil po hiši

Ali ste na včerajšnji seji občinskega sveta odločali o stvareh, ki se tičejo tudi nas, navadnih občanov?

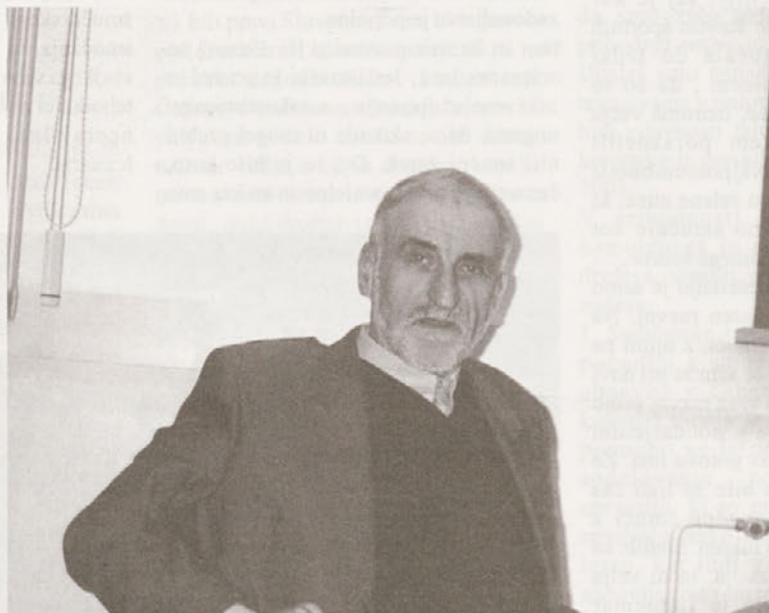
Več ali manj se vse odločitve tičejo občanov. Katere so bile najpomembnejše? Včeraj smo imeli na dnevnem redu tudi razrešitev in imenovanje podžupana. Naj vam prvemu povem, da smo imenovali novega podžupana Silvestra Peljhana, ki ga verjetno dobro poznate, saj je prebivalec vaše KS. (Pogovor je bil opravljen dan po imenovanju Silvestra za podžupana. Op. pisca) S prejšnjim podžupanom so nastali določeni konflikti, s čemer ste verjetno seznanjeni tudi Colčani. Prejšnja koalicija je razpadla, sedaj pa smo se z določenimi strankami dogovorili za sodelovanje. Glede Silvestra moram reči, da ga poznam že zelo dolgo, je vsestransko aktivna osebnost in verjamem da se bova dobro razumela tudi sedaj, ko je postal podžupan.

Prav tako smo sprejeli rebalans proračuna, v katerem smo posameznim KS namenili določena sredstva. Sprejeli smo tudi sklep, da Politehniki, kot soustanovitelji, odstopimo prostore južne kasarne, ki smo jo od Ministrstva za obrambo kupili poleti.

Zadnje čase se veliko sliši o problemih s koalicijo v Občinskem svetu. Kako stvari stojijo sedaj?

Koalicija je razpadla že maja, glavni koalicijski partner LDS pa so mimo dogovora vodili aktivnosti za imenovanje direktorja Komunalno stanovanjske družbe, s čemer se jaz nisem strinjal. Predvsem pa se nisem strinjal z načinom izbire in če bi vedel kakšne špekulacije se lahko zgodijo, bi se v celotni zadevi boljše zaščitil, mogoče ne bi deloval tako naivno.

S strankami, s katerimi smo se včeraj dogovorili za sodelovanje, želim sodelovati pošteno in najbolj pomembno je, da ni nobene zahrbtnosti. Konec koncev je treba doseči neko soglasje...

Po zagotovilih nekaterih svetnikov občinska uprava navkljub zapletom s koalicijo deluje normalno. Zanima me, kako je z investicijo OŠ Col, se zaključuje?

Občinska uprava je ves čas delovala normalno, pravzaprav, vsi zapleti v občinskem svetu se v nekem trenutku prenesejo tudi na upravo. Uprava sicer deluje normalno,

toda mnogokrat mora čakati na odločitve, ki pa so v rokah občinskega sveta. Njena učinkovitost se s čakanjem na odločitve občinskega sveta zmanjšuje.

Investicija v OŠ Col se končuje. Dela, razen tistih manjših, so končana, finančno pa bo investicija pokrita naslednje leto. Podražitve, ki so se pojavile, so povzročile, da se bo finančno konstrukcijo, navkljub drugačnemu planiranju, zaprlo naslednje leto. Namesto v načrtovanih treh, se bo investicija končala v štirih letih. To naj vas na Colu ne skrbi, zaradi tega ne bo nobenega finančnega poloma na občini. Če bi bolj pametno delali, bi privarčevali neka sredstva, ki pa bi jih porabili kje drugje. Zadeva z OŠ Col je bila nastavljena že pred mojim mandatom, vaš Gradbeni odbor je bil v zagonu, mislili ste, da sem proti graditvi šole, kar pa ni res. Če pa bi bil jaz zraven od začetka, bi zadevo drugače nastavili in tudi peljali. Gradbeni lobi ima interese čimveč zaslužiti z gradnjo, prav tako projektanti čimveč zaslužiti z risanjem projektov.

Trudim se, da bi stvari pri investicijah izboljšal, nekaj sem jih, nisem pa jih še maksimalno. Na podlagi izkušenj, ki sem jih pridobil v času županovanja, se je mnogo stvari obrnilo na bolje, ne vse, veliko pa. Še vedno pa obstajajo monopoli in vplivi interesnih skupin v gradbeništvu. Prebiti ta zid ni tako enostavno, to nam zaenkrat še ni v celoti uspelo. Smo pa okrepili naše strokovne službe in v zadnjem obdobju malo boljše odgovarjamo na njihove poteze, vendar tu lahko prihranimo kakšnih 10%, nismo pa prihranili 20, 30%. In če bi pri milijardni investiciji v OŠ Col prihranili 15% je to 150 milijonov, s katerimi bi lahko v celoti popravili OŠ Otlica.

Z današnjimi izkušnjami in znanjem sem si postavil cilj, da nova šola v Šturjah, skupaj z Budanjsko, ne sme prekoračiti zneska, ki smo ga dali za OŠ Col. Prej so imeli projektante

bolj za vsemogočne, nihče jim ni smel oporekat, mene pa sedaj ne bo prav nobeden prepričal, naj jih imam za merodajne.

Ali cena m2 colske šole veliko odstopa od cen podobnih šol po Sloveniji?

Cena m2 je seveda višja, delno zaradi prej povedanih razlogov, delno pa zato ker se nahaja, kjer se pač nahaja. Zagotovo je višja, kot je cena m2 šole, zidane na ravnini. Tudi če bi šli v Drage, bi bila cena višja, kot če bi jo gradili v Prekmurju. Ampak, če bi šli v Drage in bi gradili kocko in na njej ne bi bilo nič arhitekturnih posebnosti, pomembna bi bila samo funkcionalnost, bi tam zgradili tudi telovadnico, ki bi bila lahko še večja. Bilo bi manj stopnišč, zato pa bi bilo večje igrišče. Pri tej telovadnici, ki smo jo sedaj dogradili, je bilo treba delati bolj zapletene dostope, ker je postavljena na strmini. Hodniki in podhod imajo svojo ceno, in s tem lahko tudi posledično manjšo telovadnico. Kasneje so bile s strani Colčanov sicer dane pobude, da bi bila telovadnica večja, ampak verjemite mi, se ni dalo. V začetku so bile stvari tako nastavljene. Na žalost se takoj v začetku ni vzelo v obzir tudi variante Drage. Jaz še danes mislim, da bi bila varianta Drage enako draga, oziroma cenejša in bi pridobili normalno rokometno igrišče. Motijo me tudi steklene stene v večnamenskem prostoru in preddverju telovadnice, a me ravnatelj prepričuje, da se tam ujame veliko toplotne energije sonca: Če je temu tako, je to topla greda in je to energetsko dobra rešitev.

Šola je dograjena v zadovoljstvo stroke in domačinov. Ker pa je med samo gradnjo prišlo do nekaterih nesoglasij med vami in t.i. Gradbenim odborom vas sprašujem, kako vi gledate na podobne pobude, ki prihajajo iz baze?

Problem je bil v tem, ker sam nisem bil od začetka pri stvari, vi mi pa na žalost niste zaupali. Pri nekaterih se je pojavil občutek, kot da sem jaz proti gradnji. Seveda se postavlja vprašanje, če je bila druga varianta sploh mogoča? Če je bilo možno, da bi vas prepričali v to, da imamo nasprotujoči dobre namene in da lahko poiščemo drugo varianto. Te stvari pa ste vi razčiščevali leto, dve prej, kot sem jaz postal župan. To je bilo takrat nastavljeno, in prav dosti se ni dalo spremeniti...

... če lahko pojasnim, Gradbeni odbor se je bal, da bomo Colčani spet izigrani...

...temu pa ni bilo tako. In kaj naj jaz sedaj storim? Sedaj sem jaz spoznal nekaj, vi ste spoznali nekaj, je narejeno kot je, počasi se bo pozabilo in koncc. Če ste Colčani zaradi tega bolj zadovoljni ker imate šolo z lepšo in s tem tudi dražjo arhitekturo, kot bi vam jo zgradili sedaj, v redu, ampak če bi vsi tako delali, bi bil jaz v težavah, velikih težavah. Naprej bom peljal drugačno politiko, šola v Šturjah ne bo imela posebne arhitekture, gradnja mora biti cenejša, ali pa bo moja politika cenejše gradnje kapitulurala. Bova videla oba, če bom v Šturjah drugače izpeljal? Ker tam pa jaz nastavljam zadevo od začetka!

Na Colu sem peljal že nastavljeno zadevo, in se mi zdi, da sem jo še dobro izpeljal. Lahko se pohvalim, da sem telovadnico obrnil, ker sem si rekel: »Ne bodo še rodovi govorili, da je Poljšak dovolil zgraditi telovadnico, ki visi nad

Sanabor. Naj bo kar hoče, obrnit telovadnico in pika«.

Kako gledate na take pobude iz lokalnih skupnosti?

Vi ste v tej zadevi lahko igrali prvo violino zato, ker je bilo občinsko vodstvo in občinska uprava premalo angažirana pri zadevi. V mojem mandatu se trudim, da jaz igram prvo violino. Sicer ne bomo pri naslednjih investicijah prišli skozi. Veste, koliko šol je še potrebno obnoviti na Ajdovskem? Za deset let dela! Za znoret, ne pridemo skozi na način drage gradnje z lepo arhitekturo!

Taki in podobni gradbeni odbori delajo, če občinska uprava ne dela. Vi ste že delali prav, za svoj prav seveda. Ampak občinska uprava bi morala delati še bolj, tako da bi ona vodila vas in ne vi njih.

Ampak takrat jaz nisem bil zraven.

Pobuda, ki ste jo dali, je bila za vas zagotovo dobra. Vi ste bili prepričani, da delate prav, v dobrobit kraja.

Naj pa povem, da smo strokovne službe šele leto dni po mojem nastopu okrepili, prej je bilo premalo kadra na občini in vsega dela niso zmogli.

V enem od intervjujev ste izjavil, naj povem s svojimi besedami: »da je Gradbeni odbor uporabil vsa sredstva, da je dosegel tisto, kar si je zastavil«. Ali ste mnenja, da je odbor imel tako moč, ali pa je mogoče za dosego zastavljenega cilja podal dovolj tehtne in strokovno utemeljene argumente?

... ja, vseh sredstev ni uporabil, še fizični obračun bi lahko bil (smeh)...

Ne, vaš odbor je predvsem uporabljal argument moči, bolj kot moč argumenta. To je moje sedanje mnenje. Predvsem zaradi nezaupanja. Vi ste imeli rešitev, v drugo se niste spuščali, vi ste nekako svetovali arhitektu Slamiču kaj naj naredi. Saj ni naredil povsem po vaši zamisli, ampak njegovo zamisel ste zagrabili kot rešitev. Je tako? In ko ste imeli nekaj v rokah, tega niste več izpustili. To vam je bilo kot orožje. Jaz vas popolnoma razumem.

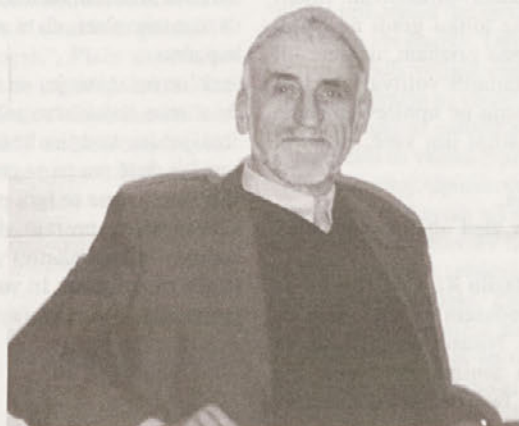
Ampak na osnovi teh izkušenj bom jaz v prihodnosti stvari drugače nastavljal. Sedaj poizkušamo postaviti na noge projektno skupino, ki bo bedela nad projektiranjem.

*Za šolo Šturje velja, da mora biti funkcionalno narejena, morameti potrebno kvadraturu, ampak gradnja bo enostavna in cenena...
...ne vem če bo ravno tako...*

... bomo videli. Bomo videli na koncu. To bom uveljavil, seveda če bo večina za to. Si pa lahko predstavljate, da bo lahko obstaja nek gradbeni lobi, ki se okorišča s pobudami občanov.

Neuradno sem slišal, da vas moti, ker se v zadnjih letih toliko vloga na Goro!

Ah, moti, mene?. Kaj me hoče to motiti?. Kako mislite to, moti? Ja, zdaj ste bili vi na vrsti, to morate priznati., in v prihodnosti ne boste več toliko na vrsti. Ma, saj vse to, vodovod Gora in colska šola, je

“Glej, da se bo videlo panterja v ozadju!” Tako je župan verjetno nevede odgovoril na nepostavljeno vprašanje, kaj si misli o predlaganih novih državnih simbolih. (Foto. Arhiv Lucijan Trošt)

bilo nastavljeno prej, kot sem jaz prišel na občino. Zdaj ste ogromno dobili. Prepričan sem, da če bi imeli svojo občino ne bi nikoli toliko dosegli. V pravem času ste naredili dovolj močan zagon. V zadnjih dveh, treh letih, je večina občinskega proračuna šla na Goro. Še dobro, da so prebivalci doline s svojimi zahtevami potrpežljivi.

Kako napreduje gradnja vodovoda Gora?

Gradnja poteka po načrtih, k držanju rokov pa nas zavezuje tudi mednarodna pogodba. V aprilu prihodnjega leta mora biti zadeva končana.

Alpina se za vedno poslavlja s Cola. Kakšne so zadnje novice iz kriznega odbora?

Ja, na žalost je res tako. Jaz sem zadevo poizkusil, in jo še vedno poizkušam, ustaviti, vendar mi ne uspeva, ker so ekonomisti tisti, ki bi zadevo lahko zaustavili. Za doseg takega cilja pa se je treba javno izpostaviti in za svojimi stališči stati. Če bi bil jaz župan v Žireh, bi ta »muzika« drugače zvenela. Žirovci se zavedajo tega, da ko pade ena, dve domini, padejo lahko tudi vse ostale. Zato se strinjajo z nami, da obrat na Colu ostane. Sam se bom še boril, vendar pa pri tej zadevi ne morem igrati prve violine. Veliko vlogo lahko pri tem igra politika – vlada, nekoliko manjšo pa verjetno sindikati, ker dvomim, da bi delavci šli v tak štrajk, kot smo ga organizirali mi s kmeti v Vipavi.

Ekipa, ki je zbrana v kriznem štabu je dobra, pretežno sami Colčani, drugi tudi problem obrata Alpine manj razumejo. Mislim, da bomo na Col pripeljali tako proizvodnjo, lahko tudi več podjetij tako, da bo približno polovica delavk obdržala zaposlitev. Variante so, v Ajdovščini in na Colu smo toliko iznajdljivi, da bomo škodo, ki bo z zaprtjem obrata na Colu nastala, lahko razpolovili. Več pa si ne upam obljubiti. Kasneje pa se bodo lahko pokazale možnosti novega zaposlovanja. Seveda pa je veliko odvisno tudi od poslovnih tokov v Sloveniji, pa tudi Evropi.

Zadnje novice iz kriznega štaba so: Alpina bi svoj dolg do SRD – a (Slovenska razvojna družba) poravnala tako, da bi proizvodne prostore prenesla na vlado, ta pa preko Ministrstva za regionalni razvoj prenese lastništvo brezplačno na občino. Občina, za razliko od privatnikov, ne bo delala špekulacij in bo objekte ponudila tistemu, ki bo na Colu ohranil čimveč delavnih mest.

Telovadnica na Colu je dograjena, manjka pa še veliko opreme. Kako se bo reševalo ta problem?

Te zadeve se rešujejo po normalni poti, lahko malo počasneje, a se rešujejo. Uprava dela na tem, mislim da ne bomo uporabili nobenih izrednih poti. S telovadnico je bilo dovolj alarmov, zdaj bomo imeli alarme drugje. »Fronta« na Colu je končana.

Odkar ste župan občine se ogromno vlaga na celotno Goro. Ste bil nad rezultati zadnjih županskih volitev na Colu kaj presenečeni?

Pričakoval sem, da bom na Colu dobil večji procent glasov. Mislim sem, da me bodo ljudje bolj razumeli, da bodo hitreje spoznali, da nisem tak, kot so me nekateri prikazovali. Mislim sem, da bodo Colčani dejstvo, da se toliko gradi na Colu, sprejeli drugače. Čeprav nerad, vseeno priznam, da sem bil nad rezultati delno razočaran. Na zadnjih volitvah pa sem spoznal tudi to, da ljudje pri glasovanju ne upoštevajo samo tega, koliko delaš, pač pa tudi to, ali si jim všeč, in ali si ideološko na njihovi strani.

Ljudje zelo počasi izgubijo nezaupanje.

Se vam zdi, da Colski časnik spada med občinska glasila? Ga sploh berete?

Povem po pravici. Mislim da je to glasilo KS Col. Ker mi ga vsako leto pošljete ga pregledam, predvsem pa pogledam, če je napisano kaj proti meni (smeh...). Nimam dovolj časa, da bi vedno prebral vse tisto, kar me zanima. Predvsem me zanimajo intervjuji s starejšimi ljudmi. Tako berem vse časopise.

Ker ste v svojem mandatu veliko storili za Col obstaja predlog, da bi vam v znak zahvale podarili stekleničko Dišečke, vina dvestoletne trte. Glede na to, da vemo za vaš odklonilen odnos do te trte, me zanima, ali bi jo navkljub temu sprejeli?

Ja, jaz jo lahko sprejemem, samo da ne bi iz tega naredili kakšne velike prireditve, cermonije. Le da se vnaprej dogovorimo. Ne, ne, mene ne bo motilo!

Boste na naslednjih volitvah spet kandidiral za župana občine Ajdovščina?

Ne vem, če bom. Še ne vem, možnosti za ponovno kandidiranje pa so. V politiki želim ostati, nisem pa več tako »strašno« mlad. Zdaj imam polno moči, ker izkušnje veljajo več kot pa energija. V bistvu sem sedaj v zlati dobi, če mi bo pa začela pešati moč, pa ne vem kako bo. Da mi energije ne manjka se vidi takrat, ko plešem. Mislim, da so tudi Colčani videli, da mi energije ne manjka. Čeprav jo ima Colčan, kot je naš novi podžupan veliko več. (smeh...). Mislim, da ni mnogo mlajši od mene, energijo pa ima »strašno«! Čeprav spadam med tiste, ki imajo dosti energije, se z njim ne morem primerjati.

Za konec še neuradno vprašanje: Ali ste gledal nogometno tekmo Slovenija – Hrvaška?

Nisem gledal tekme zato, ker nisem častilec nogometa. In zato, ker duh nogometne reprezentance ni povsem tudi moj duh. Ker, če bi oni imeli takega duha, kot ga imam jaz, pa tudi nekateri drugi, bi se bolj borili. Moram priznat, da me razočara tudi smučarska reprezentanca, skakalci me pa še niso razočarali. To so mladi fantje, ki imajo čisto srce.

Ker v nogometu denar ni postranska stvar me taki fantje ne brigajo.

Pa še vprašanje bivšemu poslancu v državnem zboru. Kako vi gledate na odnose z južno sosedo?

To kar dela hrvaška politika je samo prikrivanje njenih notranjih problemov, enako kot to dela slovenska stran. Obstajajo neki interesi v ozadju, ki vsake toliko sprožajo te probleme, medtem pa gredo mimo neopaženo bolj pomembne stvari.

Če bi v Sloveniji imeli notranje probleme rešene, bi tudi zunanje probleme reševali veliko bolj uspešno.

Slovenci bi morali Hrvatom izstaviti račun, vendar ne na sedanje načine, predvsem pa že leta 1990 – 91. Mi Slovenci smo po II. svetovni vojni izgubili slovensko narodno ozemlje okrog Trsta, Gorice in v Benečiji, Hrvati pa so na ta račun pridobili področje, kjer je bilo močno zastopano italijansko in italijanizirano prebivalstvo v Istri in Kvarnerju. Mi smo ozemlje izgubili, Hrvati pa so ga pridobili in pravici na ljubo bi morala biti kompenzacija na hrvaški strani. Pravično bi bilo, da gre Istra na pol, ali pa da pripade Sloveniji vsaj do Mirne.

Ampak, če sva midva brata, in s Hrvati smo bratje, potem vam tega računa ne izstavim na grd način. Povem vam zlepa in vas potem vprašam, ali mi hočeš utemeljeni zahtevek priznati, ali ne?

Problem pa je v tem, da politika načrtno zastruplja odnose med Slovenci in Hrvati. Jaz nisem nič jezen na Hrvate, ker mislim, da niso tako slabi, da bi morali tako pljuvati po njih, kot nekateri to počno.

Problem politike je, da nam Hrvati tudi ne priznajo »našega« dela Istre. Kajti Istra je bila v preteklosti približno tretjina italijanska, tretjina hrvaška in tretjina slovenska. Tiso ozemlje do Mirne pa je precej manj kot tretjina.

V resnici je vse to igra politike. V ozadju so razne politične sile, ki spore sprožajo, da bi prikrije uresničevanje interesov kapitala in kapitalistov v drugih primerih.

Hvala za razgovor in veliko delovnih uspehov tudi v prihodnje.

TO JE "OBRAMBA" ZAJPOSLOVANJA NA COLU

(M. Kopač l. 2002)

Pogovor z Martinom Kopačem, bivšim direktorjem Alpine

Tanja Hladnik

Pogovor s prejšnjim generalnim direktorjem Alpine, ki je nastal jeseni 2002, a zaradi časovne stiske ni bil natisnjen v lanskem Colskem časniku, zaradi še vedno (oziroma še bolj) aktualne teme objavljamo v letošnji izdaji.

Obenem se iskreno opravičujemo sogovorniku za enoletno zamudo pri objavi, ki je posledica narave našega glasila.

Mag. Kopač, že 25 let ste zaposleni v Alpini. Katera delovna mesta so vam bila zaupana, preden ste postali predsednik uprave in generalni direktor, in od kdaj ste na čelu podjetja?

Pred 25 leti sem bil res zaposlen v Alpini in sicer kot generalni direktor en mandat, to je 4 leta. Potem sem ves čas služboval izven Alpine - do pred štirih let, ko sem spet prevzel mesto generalnega direktorja oziroma predsednika uprave. Vizijo vašega podjetja ste strnili v stavki: "Alpina smo razvojno usmerjena družba za proizvodnjo in prodajo obutve."

Kaj natančno sporočate svojim kupcem z besedno zvezo "razvojno usmerjena družba"?

Razvojno usmerjena je družba, ki veliko da na razvoj izdelkov, ki jih proizvaja, ter poskuša svoje poslovanje dvigniti na čim višjo tehnično-tehnološko raven. Obutvena industrija je povsod po svetu zelo konservativna, najsodobnejša tehnologija se jo je še malo dotaknila. V tem vidim za Alpino veliko priložnost. Nobenega razloga ni, da ne bi postali v razvoju vodilni. Italija, ki velja za domovino čevljev, je enako okorela v digitalizaciji poslovnega procesa kot vse ostale "napredne" zahodne države. V razvoju računalniške pomoči pri izdelavi obutve, ki smo jo dosegli v zadnjih dveh letih, smo pred vsemi.

Leta 2000 je Alpina sprejela načrt dela do leta 2005, ki v ospredje postavlja prizadevanja za uveljavitev podjetja v Sloveniji in tujini, moderno proizvodnjo ter zaposlovanje visoko usposobljenih in motiviranih delavcev. Koliko zastavljenih ciljev ste v dveh letih že dosegli?

Upam, da ni preveč domišljavo, če rečem, da smo v zadnjih letih za uveljavitev Alpine v Sloveniji in svetu naredili veliko. Ne nazadnje smo edina večja firma v obutveni panogi v Sloveniji, ki "stoji trdno na svojih nogah". Plače uspevamo povečevati krepko nad inflacijo, regres se izplačuje takrat, kot se spodobi, in to v gotovini, za "božičnico" smo lansko leto izplačali 30.000 SIT, letos pa 50.000 SIT na delavca. Uspelo nam je pridobiti nekaj izjemnih strokovnjakov. Delamo na motivaciji delavcev, vpeljali smo letne nagrade za najuspešnejše, Dan Alpine, nagrado za delavca meseca, itd. Zadovoljen sem z napredkom, vendar bo potrebno še veliko postoriti.

Katere bodo prednostne naloge poslovne skupine Alpina v letu 2003?

Zelo pomembna je za Alpino konsolidacija poslovanja s kooperanti. Delavcem sem že večkrat pojasnjeval, da je vedno večji obseg dela s kooperanti edini dolgoročni izhod za preživetje Alpine. Delo je v deželah Balkana in vzhodne Evrope (da ne govorim o deželah daljnega vzhoda) tako poceni, da nihče ne bo vzdržal konkurence z njimi. Kaj je rešitev? Razvoj in komercialno ter zahtevno neposredno delo zadržati doma, vse preostalo neposredno delo pa oddati njim. Toda delo "na daleč", do Romunije na primer je več kot 1000 km, je izredno zahtevno. Tega ne zmore vsakdo. Tudi mi se moramo še bolj usposobiti v vseh funkcijah, od proizvodnega planiranja, kontrole, do računovodskega spremljanja. Menim, da se bomo temu v naslednjem letu najbolj posvetili.

V colskem obratu, ki letos praznuje 30. obletnico, izdelujejo predvsem zgornje dele za športno obutev, ta pa predstavlja 1/3 Alpine proizvodnje. Kaj želite doseči v obdobju petih let na športnem programu?

Tako daleč (5 let) danes še nihče ne vidi. Kaj bo z razvojem in usodo pancerja, se bomo odločili drugo leto, ko bomo videli, kakšen bo uspeh novega pancerja Challenger to zimo. V trekingu pripravljamo revolucionarno novost, ki bi lahko pomenila izjemno povečanje proizvodnje planinskega čevlja, v tekaškem programu tudi pripravljamo veliko novosti. Mislim, da se nam na tem programu obetajo boljši časi.

Kako bi komentirali proslavo, ki so jo 8. junija letos organizirale delavke colskega obrata Alpine? Ste se pri nas dobro počutili?

Proslava je bila izjemno dobro organizirana in izpeljana. Vse je bilo tako pristrčno, na vsakem koraku si lahko čutil, kako vsi "dihajo" s prireditvijo. V takih pogojih uspeh ne more izostati. In tako je bilo. Slišal sem veliko pohval, niti ene same kritike ali vsaj opombe. Sicer se pa v obratu vedno dobro počutim - tudi kadar se oglašim malo pogledat, kako so in kako jim gre. V slavnostnem govoru ste poudarili, da je colski obrat odigral v zgodovini Alpine pomembno vlogo, in dodali: "...prepričan sem, da bo tako tudi v bodoče!" Na podlagi česa lahko, ob zaprtju obrata v Šentjoštu ter selitvi iz Rovt v Žiri, colskega obratu napoveste svetlo prihodnost?

"Svetlo prihodnost" na osnovi naših načrtov, o katerih sem govoril v prejšnjih vprašanjih. Delavke in delavci na Colu so del Alpine - za vse bodo veljale enake zahteve in pravice. Z zahtevami mislim predvsem na vedno večjo usposobljenost, saj bo v Evropi prostora samo za najbolj zahtevna dela, enostavna dela se bodo morala seliti na vzhod. S pravicami pa mislim na enotne kriterije, ko bomo znotraj Alpinih oddelkov porazdeljevali delo. Poslovanja v Šentjoštu in Rovtah nikakor ne moremo primerjati s Colom - to je tudi sreča delavcev na Colu.

Na Colu naj bi v sredini decembra prešli z dvoizmenskega na enoizmenskodelo. Zakaj taka sprememba?

Stroški za dve izmeni so enostavni preveliki. Ta poteza je "obrambna" v tem smislu, da s tem ščitimo rentabilnost poslovanja, saj je le tako proizvodnja tam na daljši rok smiselna.

Povsod po Evropi je obutvena proizvodnja že na eni izmeni, kar seveda pomeni veliko slabšo izkoriščenost strojev, vendar preostali stroški so očitno odločujoči faktor.

Spremenila naj bi se tudi oskrba s hrano. Trenutno za toplo malico še skrbi stalno zaposlen kuhar, v bližnji prihodnosti pa naj bi hrano vozili iz Žirov. Ob tem se bodo verjetno pojavljali problemi zaradi dolge vožnje in nepredvidljivega zimskega vremena. Je ta novost, po vašem mnenju, smiselna?

Pa še neuraden dodatek iz uredništva Colskega časnika

Približno leto in pol je od dogodkov, o katerih je, v sicer lanskoletnem intervjuju, govoril takratni direktor Alpine. O tem, kaj se bo dogajalo letos na Colu, ni niti namignil, še več, nekatera ugibanja je celo kategorično zavrnil.

Intervju lahko označimo za cinizem prve vrste, saj je povsem nemogoče, da bi podjetje, ki je "v računalniški tehnologiji izdelave obutve daleč pred vsemi" poslovalo od danes do juti in bi se za zaprtje obrata na Colu odločilo na "horuk" (s prihodom nove uprave). Tako pač ostaja grenak priokus, da je bilo praznovanje 30. obletnice obrata Alpine na Colu pravzaprav malo prezgodnja sedmina za obratom, ki ga na Colu ne bo več. In to navkljub dejstvu, da je "čisti prihodek od prodaje na tujih trgih porastel za 7 odstotkov, na domačem trgu pa je upadel za 4 odstotke. Skupni čisti prihodki od prodaje so se tako povečali za 4 odstotke!!!"... "Finančni plan je zelo ambiciozen, zaradi česar njegovega nedoseganja ne moremo šteti za neuspeh. Ob koncu leta bomo uspešnost presojali predvsem z vidika primerjav s preteklim letom... , tako da z optimizmom gledamo na obdobje, ki nas še loči do konca leta." (Vir: Informator za interno obveščanje delavcev Alpine, 26/2003)

Delavkam, ki bodo ostale brez dela, pa en majhen namig. Ko boste čez kakšno leto brez zaposlitve in boste po časopisih iskale po rubrikah "Potrebe po delavcih", bodite pozorne tudi na poslovne strani. Morda boste tam uzrle podatek, kakšna nagrada bo izplačana upravi Alpine za uspešno poslovanje. V tistih milijonih, ki si jih bodo razdelili člani uprave, bodo všteta tudi vaša ukinjena delovna mesta .

Kako rešiti, ali vsaj ublažiti posledice zapiranja obrata obrata Alpine na Colu

mag. Stanislav Mikuž

Na pobudo župana občine Ajdovščina Marjana Poljšaka je bil, ob nameravanem zaprtju obrata Alpine Žiri na Colu, v ponedeljek, 22.9.2003 ob 22. uri zvečer, ustanovljen krizni štab v sestavi: Marjan Poljšak, župan Občine Ajdovščina; Miloš Bizjak, podžupan Občine Ajdovščina; Ivo Boscarol, predsednik odbora za gospodarstvo; Silvester Peljhan, občinski svetnik; Magda Rupnik, občinska svetnica in vodja obrata Alpine na Colu, Stanislav Mikuž, direktor Carinskega urada v novi Gorici in poznavalec problematike, ter Sandi Škvarč, katerega naloga je bila stiki z javnostmi.

Takoj ob ustanovitvi je krizni štab obravnaval odločitev vodstva podjetja Alpina, da zapre obrat na Colu in ostale na to vezane informacije.

Kljub pozni uri smo bili vsi še kako budni. Zbrali smo se v županovi pisarni, nemo smo se posedli okrog njegove mize. Saj se tako živo spominjamo komaj nekaj mesecev nazaj, ko je Alpina na Colu slavila svojo tridesetletnico. Nisem bil zraven, vendar vem, da je bilo zelo slovesno. Vsi so zelo hvalili uspešne delavke, obrat na Colu naj bi bil eden boljših. Novica o nameravanem zaprtju je bila vsekakor nepričakovana tako s strani delavk, kot tudi okolja.

Bili smo tiho, nekako nihče ni vedel, kako bi začel pogovor. Začel je župan, bil je zelo žalosten, ne vem, kako bi opisal njegov izraz na obrazu. Videl sem njegov znani izraz proti liberalnemu kapitalizmu, ki mu je pomembno samo eno; dobiček. Usoda delavcev je nepomembna, pomemben je primeren odstotek donosa.

Sestanek smo pričeli precej čustveno, enostavno smo morali zlit, kar nam je ležalo na duši, nato smo počasi pričeli s treznim pristopom. Vodilo je bilo samo eno: karkoli naredimo, mora biti dobro za delavke in jim ne sme povzročiti nobene škode. Zato moramo biti previdni, da še bolj ne zaostriamo že tako napetega razmerja med vodstvom in obrati.

Če bi bil kuhar "zastoj", bi to res ne bilo smiselno. Sicer je pa danes tehnologija priprave in transporta hrane tako izdelana, da sem prepričan, da kvaliteta prehrane za delavce na Colu s tem ne bo trpela. Vsekakor nam je v velikem interesu imeti tudi na Colu zadovoljnega delavca, saj bo le tako mogoče "zahtevati" dobro delo. Sem spada na vsak način tudi malica. Za to bomo vsekakor poskrbeli.

Pogovarjali smo se o možnih rešitvah. Seveda se nismo mogli oddaljiti od realnosti, realnost pa je, da lahko lastnik s svojim premoženjem počne, karkoli se mu zahoče. Tu so še svetovni trendi. Alpinino vodstvo, kateremu seveda nikakor ne moremo dati podpore za te odločitve, ni prvo, ki je potegnilo take poteze, preseliti proizvodnjo tja, kjer je cenejša.

Vsi člani kriznega štaba smo izrazili svoje poglede na zadevo. Predlogi so se gibali od zelo radikalnih do zmernih. Končna skupna odločitev je bila, da skupno vodimo močno propagandno kampanijo v medijih, da navežemo stike z vsemi odgovornimi na državni ravni, z različnimi podjetji, ki bi morebiti lahko ponudile ustrezne rešitve in pripeljale na Col programe, ki bi ohranili delovna mesta in proizvodnjo. Ne smemo pozabiti, da je Col eno redkih okolij, kjer je demografska slika ugodna. Življenje na Colu se giblje v pozitivno smer. Zavedali smo se dejstva, da bi se z ukinitvijo tolikšnega števila delovnih mest lahko slika kaj hitro obrnila v drugo smer. Na sestanku smo se odločili, da se organizirajo sestanki z sodelovanjem Ministrstva za delo, socialne zadeve in družino. Na sestankih bo interese Občine Ajdovščina zastopal Ivo Boscarol. Pomembna je bila tudi končna skupna odločitev, da z vodstvom Alpine odnosov ne zaostriamo, ampak skušamo najti skupni jezik, vsaj dokler je vodstvo pripravljeno na sodelovanje.

Sestanki v Ljubljani so potekali, mediji so problem Alpine predstavili s številnih zornih kotov. Menim, da takega medijskega odmeva ni pričakoval praktično nihče. Lahko rečemo, da ni bilo ne tiskanega ne elektronskega medija, ki o problematiki Alpine ne bi poročal. O problematiki Alpininih obratov so poročali tudi ugledni strokovni mediji s področja financ, gospodarstva in ekonomije.

Svoj drugi sestanek je krizni štab imel 14. oktobra 2003 ob 16. uri v sejni sobi Občine Ajdovščina. Sestanek smo se udeležili vsi udeleženci prvega sestanka in strokovne službe občine Ajdovščina. Ivo Boscarol je poročal o sestankih v Ljubljani, ostali člani pa o dejavnostih v tem obdobju.

Ugotovili smo, da je bilo storjenega veliko. Na Ministrstvu za delo ... se je formirala široka strokovna skupina, ki se ukvarja

s problematiko Alpininih obratov. Sam minister dr. Dimovski se je osebno zelo angažiral za reševanje problematike in ohranitev delovnih mest. Ministrstvo je tudi zagotovilo finančno pomoč delodajalcu, ki bi ponudil ohranitev delovnih mest na Colu in v Gorenji vasi. Pritisk medijev in Ministrstva je botroval odločitvi vodstva Alpine, da svojo odločitev o zaprtju obratov premakne za eno leto in s tem omogoči iskanje ustrežnejših rešitev. Zanimanja posameznih podjetij za prevzem proizvodnih prostorov in dela delavcev na Colu so, vendar je treba biti previden in dejansko poiskati realno najboljšo pa tudi dolgoročno ponudbo. Sprejet je bil sklep, da bi se šlo v razpis, ki bi omogočil seznanitev

najširšega kroga podjetij, ki bi bila zainteresirana za ohranitev proizvodnje na Colu. Župan je obljubil, da bo občina Ajdovščina nudila morebitnemu prevzemniku obrata na Colu vso strokovno, administrativno pa tudi finančno pomoč. Tako župan, kot podžupan Bizjak Miloš in ostali udeleženi smo bili enotnega mnenja, da je ohranitev delovnih mest na Colu izjemno pomembna, in se zavezali, da vsi po svojih močeh naredimo vse, da bi proizvodnja in delovna mesta na Colu ostala. Tako je izšel razpis za prevzem obrata Alpine na Colu. Razpis je bil že zaključen.

(Op. uredništva: Prispevek je objavljen tudi v časopisu Gora. Z dovoljenjem avtorja ga objavljamo še v Colskem časniku.)

Je selitev proizvodnje proti vzhodu res rešitev

Mag. Stanislav Mikuž

Slovenci smo se pred dobrim desetletjem odločili za samostojno Slovenijo. Zakaj? Zato, ker v bivši državi nismo več videli perspektive, počutili smo se nekako izkoriščane, rekli smo, da vse, kar naredimo, gre v Beograd. Znani dogodki z najbolj znanim prebivalcem Haaga, Miloševićem, so v nas utrdili željo, da po dolgih letih spet zaživimo v svoji državi in prevzamemo odgovornost za blaginjo v svoje roke. Mislim, da ga ni Slovenca, ki bi to odločitev po dobrem desetletju samostojnosti obžaloval. V teh letih smo naredili veliko, zaživelimo smo na lastnih žuljih, smo na pragu vstopa v EU, gradimo avtoceste, približali smo se razvitemu svetu. A žal vse ni tako svetlo, taka pot je prinesla za sabo tudi negativne posledice. Ekonomska logika podjetij je neizprosna, pravzaprav pa zelo preprosta, zaslužiti moraš več kot porabiš, sicer ne preživiš. Tega temeljnega nauka ekonomije veliko podjetij ni uspelo udejaniti v praksi. Sledili so propadi mnogih podjetij, na cesti so ostali tisoči pridnih delavcev. Druga podjetja so se morala zelo na hitro prilagoditi zakonitostim globalnega svetovnega trga. Te prilagoditve so zahtevale popolnoma drugačen odnos do trga, drugačen pogled na storilnost in doprinos dohodka. To je povleklo za seboj veliko ukrepov, ki niso bili najbolj prijazni do delavcev, a so ohranili njihova delovna mesta. Slovenija se uvršča med razvite evropske države. Standard je v Sloveniji kar visok, žal ne za vse, statistična povprečja tako kažejo. Država je draga, zdravstvo, pokojninska blagajna, gradnja avtocest, številna birokracija močno obremenjuje dohodke podjetij. Kako podjetja rešujejo visoke stroške države. Zelo različno. Pomagajo si pač tam, kjer si lahko. Država je nemilostna, sprejme zakone in podjetja morajo odvajati del dohodka. Energija, elektrika, plin, bencin, nafta so v primežu svetovnih gibanj in domačih davkov, surovine so spet odvisne od svetovnih trgov. Podjetjem ostane samo še boljše organizacija dela in zmanjšanje stroškov delovne sile. Nekatera podjetja se spoprimejo s tem tako, da avtomatizirajo proizvodnjo – povečajo proizvodnjo in ne zaposlujejo novih delavcev. Druga podjetja pristopajo k izdelavi tehnološko zahtevnih izdelkov, ki nudijo visoko dodano vrednost. Velika večina podjetij posebno v delovno intenzivnih panogah, kot so tekstilstvo, konfekcionarji, čevljarstva industrija..., kjer avtomatizacija proizvodnje tehnološko ni možna, pa se odloča za selitev proizvodnje v države z nižjim standardom, kjer je delovna sila cenejša kot pri nas. Razvite države, predvsem Nemčija, Švica... so svoje proizvodnje konfekcije, čevljarstva, elektro in strojne industrije selile v države v razvoju že pred dvajsetimi leti. Ta val je zajel sedaj nas. Ni ga možno ustaviti. Zaman se krčevito oklepamo ohranjanja proizvodnje pri nas. Slovenija je zelo majhno tržišče, tako da je ni resne proizvodnje, ki bi lahko računala na domači trg. S prvim majem, ko vstopamo v Evropsko skupnost, pa se naš trg popolnoma odpira evropski konkurenci. Ohranitev

delovnih mest doma torej ni več moralno vprašanje, ampak samo še ekonomsko. To je vprašanje obstoja. In kam se seli proizvodnja iz omenjenih panog? Daleč največji delež tujih vlaganj v delovno intenzivne panoge prevzema Kitajska. Poceni delovna sila, energija, surovine ob dobri kvaliteti dela, so najhujši konkurent svetovnemu trgu dela.

Zgoraj napisano seveda boli, je kruto, izloča pomen človeka, družine in ga predstavlja samo še kot strošek in potrošnika, ki bo na Kitajskem narejeno blago kupoval. Osebo se s tem ne bom nikoli strinjal, ne podpiral, čeprav ekonomske zakonitosti dobro poznam in jim ne znam oporekati. Ampak človek bi le moral biti nad zakonitostmi kapitala in dobička. Res da ta zadnji stavek zveni nekoliko demagoško, ampak nekoč se bo moral nekdo le vprašati, ali svet ne obstaja zaradi človeka in ne zaradi dobička peščice ljudi, ki imajo v rokah vse bogastvo tega sveta. Se da predvideti dolgoročne posledice selitve proizvodnje na Kitajsko? Čeprav dolgoročnega pogleda nisem zasledil v raznih člankih, ki opisujejo predvsem kratkoročne prednosti, se da dolgoročne posledice vsekakor predvideti. Kako osebno vidim prihodnost selitve proizvodnje in delovnih mest. Kitajska je ogromna država, z dobro milijardo prebivalcev. Njene močnosti, moč in velikost so za naše razmere nepredstavljive. Njeni prebivalci so izjemno delovni, iznajdljivi in ustvarjalni. Stopnja nezaposlenosti ogromna. Ponudba delovne sile je ogromna, socialna varnost nikakršna, torej tudi zelo poceni, da ne rečemo celo zastoj. Kakih dopustov, bolniških, odmorov, pravic in podobnih pridobitev sodobnega sveta pri njih ne najdemo. Pa se vprašajmo, ali nismo mogoče dvoični. Toliko zagovarjamo človekove pravice, toliko institucij imamo, ki se borijo, ali naj bi se borile, za človekove pravice. Pa mirno kupujemo blago, ki ga poceni proizvajajo ljudje – ravno tako ljudje kot mi, vendar je to blago proizvedeno z grobim teptanjem človekovih pravic, izkoriščanjem človeka na najbolj nizkoten način. Ko bomo kupili Alpinine čevlje, proizvedene na Kitajskem, pomislimo na to, da jih bodo delali desetletni otroci, ki bodo delali po 16 ur dnevno, brez kakršnihkoli pravic. Nam bodo ti čevlji še udobni, nas ne bo vsaj malo tiščala vest, če že ne čevlji ob vedenju, v kakšnih krutih razmerah so bili narejeni. Pa bodo ti čevlji res cenejši, niti ne, le dobiček lastnikov Alpine bo večji. Menda nismo toliko naivni, da mislimo, da bodo imele delavke v Žireh zaradi tega večje plače. Ob naslednji priložnosti bodo tudi one na cesti, tako kot so danes naša dekleta in žene. Mi imamo v državi kar nekaj institucij, ki se borijo za človeka, naprimer g. Hanžka in g. Predanovo, pa še koga. Pa nisem zasledil, da bi jih problem delavk na Colu in Gorenji vasi kaj posebej zanimal, da bi vsaj izrazila človeško nestrinjanje z namerami Alpininega vodstva. Kaj šele, da bi jih zanimala odkrita namera Alpine, da kuje dobičke na račun grobega izkoriščanja človeka in celo otrok na Kitajskem. Velikokrat pa se oglasita, ko kritizirata razmere v zaporih ali naprimer

nekorektno postopanje z največjimi kriminalci, morilci, prodajalci droge, posiljevalci. Za njih zahtevata vrhunske razmere in postopke. Se pravi, da so tisti, ki ubijajo naše znanke, posiljujejo ženske, prodajajo drogo našim otrokom več vredni od delavke na Colu ali otroka, ki bo drugo leto šival čevlje na Kitajskem. Očitno je, da je tako. Ta dvoličnost poštenega človeka upravičeno jezi, še posebej, ker se s temi mislimi počuti nemočnega in osamljenega.

In na koncu naša bodočnost. Ni treba biti ravno Nostradamus, da lahko sklepamo, kako se bo ta tako željena scelitev na Kitajsko končala. Na Kitajsko se seli proizvodnja zelo različnih panog. Vzemimo primer samo čevljarstva proizvodnje. Tradicija čevljarstva je v Sloveniji zelo bogata. Čevlje so izdelovali rodovi skozi stoletja, veliko so se naučili. S selitvijo drugam bo tradicija izumrla, strokovnjakov ne bo več, čez 10 let čevlja ne bomo več znali izdelati. Odvisni bomo od Kitajcev, ki se bodo naše nemoči dobro zavedali. In kaj bo sledilo. Ne bodo več izdelovali zastoj čevljev, kot so jih pripravili danes, ampak bodo postavili svoje pogoje. Ker sami ne bomo imeli ne delavcev, ki bi to znali, ne strojev ne znanja, bomo pač kupovali od njih. Ne samo čevlje, tudi pohištvo, elektronske aparate, oblačila, avtomobile in drugo. Kitajska bo postala

svetovna sila, ki bo zavlada svetu, ki danes tako kratkoročno hlasta dobičku.

In za konec še ena misel v razmislek. Odkar si kupujem stvari sam, še nisem kupil dela obtuve, ki ne bi nosil znaka Alpine. Pa naj si je šlo za planinske čevlje, športne copate, čevlje za smučanje in tek na smučeh ali čevlje za vsak dan. Niso bili vedno najboljše niti najcenejši. Vendar so dajali kruh mojih sokrajanekam. To je bil zadosten razlog. Tudi sokove vedno kupim Fructalove, pašto Mlinotestovo, sladoled od Inocna, kuhinjo seveda od Lipe. To je prav. Te tovarne dajejo kruh nam vsem. Spomnim se, ko sem letos pozimi kupoval nove tekaške čevlje v Elanovi trgovini v Begunjah. Izbira je bila med Fischerjem in Alpino. Čeprav mi je bil prvi čevlj zelo všeč in tudi cenovno ugoden, pa tudi prodajalka mi ga je priporočala, tako da sem se odločil za njegov nakup, mi vest ni dala miru. Ko sem čakal v vrsti pred blagajno, sem pred seboj videl pridne delavke Alpine s Cola. Nisem imel srca. Obrnil sem se, vrnil Fischerjeve čevlje začudeni trgovki in kupil Alpine. Bom tako ravnal še, ko jih bodo delali Kitajci v dobro ene same družine iz Žirov? Prav gotovo ne. Francozi razmišljajo tako in so zelo navezani na svoje izdelke. Tudi Slovenci bomo morali pokazati več spoštovanja do slovenskega delavca in kupovati izdelke, ki jih bodo naredile roke slovenskih ljudi.

Po več kot tridesetih letih uspešnega dela Alpina zapušča Col

Silvester Peljhan

Po dokaj optimističnih napovedih in dobrih poslovnih rezultatih, ki so bili predstavljeni ob praznovanju 30 letnice delovanja obrata Alpine na Colu, sem bil zelo začuden nad hitrimi in revolucionarnimi poslovnimi potezami vodstva Alpine.

Osebo nikoli nisem bil življenjsko vezan na obratovanje tega obrata, sem pa posredno čutil možnost zaposlitve, predvsem ženske delovne sile kot pomemben razvojni potencial celega gorskega območja. Prav zaposlitev ženske delovne sile je v preteklem obdobju pomenilo velik preobrat pri ohranitvi poseljenosti tega območja, in celo širitev naselij od Podkraja do Predmeje. Obrat Alpine je pomembno prispeval tudi k razvoju same vasi Col, saj je tudi posredno veliko prispeval k širitvi različnih dejavnosti (gasilstvo, trgovina, otroško varstvo...). Z Alpino je tu zrasla tudi poklicna pripadnost čevljarstvu, za katero so se v različnih oblikah izobraževali delavci, misleč, da jim bo ta poklic nudil preživetje v bližini doma.

Žal se v novih družbeno političnih razmerah vse bolj pozablja na socialni ali celo sociološki pomen zaposlitve. To skrb naj bi prevzemala država, kapital, ki pa vedno bolj diktira način zaposlitve, postaja pomemben samo za pridobivanje čim večjega dobička.

Na to pot je šel tudi kapital Alpine iz Žirov, ki išče večje donose v deželah s poceni delovno silo, manjšimi stroški energije... Temu je botrovalo tudi zaprtje dveh obratov Alpine, žal tudi obrata na Colu. O poslovnih potezah vodstva Alpine je javnost bila obveščena iz medijev. Župan občine Ajdovščina, gospod Marjan Poljšak, je takoj imenoval »krizni štab«, ki naj bi se aktivno vključil v reševanje zaposlitve stoenaidesetih delavcev iz obrata na Colu. Kljub prepričljivim pogajanjem z vodstvom Alpine je njihova odločitev ostala neomajna. Njihova predstavitev globalnega pristopa nas sicer ni prepričala v pravilnost reorganizacije, žal pa lokalna skupnost pri tem ne more imeti odločilnega vpliva. Tako smo si v »kriznem štabu« prizadevali omiliti šok in se aktivno vključili v iskanje

drugih rešitev: nadomestna proizvodnja, pre zaposlitve, iskanje potencialnih investitorjev...

V pogovorih s predstavniki Ministrstva za delo in predstavniki Alpine je bila predstavljena tudi možnost prenosa stvarnega premoženja proizvodnega obrata Alpine na Colu na občino Ajdovščina s ciljem:

- ohranitev čim večjega števila delovnih mest na gorskem območju;
- prestrukturiranje delovnih mest, ki ustvarjajo višjo dodano vrednost;
- krepitev Cola kot enega izmed oskrbnih središč območja Gore;
- dolgoročnega razvojnega načrtovanja širšega gorskega območja;

Občina Ajdovščina naj bi v problematiko reševanja zaposlitve vključila primerne zunanje sodelavce (ROD, Območno obrtno zbornico, Ministrstvo za gospodarstvo...). Skupaj z Ministrstvom za delo družino in socialne zadeve ter Alpino d. d. je bil sprejet dogovor o preložitvi zaprtja obrata na eno leto. Na ta način se pridobiva prepotreben čas za prekvalifikacijo, iskanje potencialnih investitorjev, pre zaposlitve...

Poleg tega je občina pripravljena sodelovati:

- pri javnem razpisu za zbiranje ponudb zainteresiranih podjetij, ki bi v obratu organizirale nadomestno proizvodnjo in prevzeli del oziroma vse zaposlene delavce;
- predstaviti programe samozaposlitve;
- namenjati več sredstev za subvencioniranje obrestne mere za pospeševanje in razvoj malega gospodarstva;
- v proračunu občine del rezervnih sredstev nameniti prestrukturiranju in razvoju novih proizvodnih dejavnosti na Colu;
- sodelovati in svetovati pri pridobivanju soglasij in potrebnih dovoljenj pri spremembi namembnosti proizvodnega obrata
- iskati informacije o možnih zaposlitvah v občini Ajdovščina oziroma sosednjih občinah;

Na javni razpis so se v predvidenem roku prijavi trije ponudniki, ki želijo v obratu organizirati lastno dejavnost:

- LE – TEHNIKA d. o. o. iz Kranja;

- PAPIRKO d. o. o. iz Radomelj;
- EUROBOX iz Cerknice;

Posamezni zainteresirani ponujajo sledeče okvirne možnosti zaposlitve

1. Le – Tehnika d. o. o. ; podjetje se ukvarja s proizvodnjo elektrotehničnih izdelkov in je pripravljeno podobno proizvodnjo organizirati na Colu. Trenutno ima že več obratov v Sloveniji, obrat v BIH, Srbiji in na Kitajskem, sodeluje z pomembnimi svetovnimi proizvajalci elektrotehnične opreme (SIMENS, TOSHIBA, PHILLIPS...). Proizvodnjo in prešolanje delavcev ponuja v treh etapah :
  - šolanje dveh do treh vodilnih delavcev z lokalnega območja, smer strojna stroka
  - uvajanje v delo dvajset delavk v začetku junija 2004;
  - nadaljevanje z uvajanjem dodatnih trideset delavk.
- Ponudnik je rojak našega območja in predvideva celo dodatno širitev proizvodnje.

2. PAPIRKO d. o. o. ponuja proizvodnjo iz papirja in lepenke. Zaradi specialnih tehnoloških postopkov in načina dela bi v začetni fazi zaposlil le manjše število delavk. Dodatne zaposlitve predvideva šele po triletnem prehodnem obdobju.
3. EROBOX d. o. o.; kartonažno dejavnost imajo organizirano v družinskem podjetju, kjer je trenutno zaposlenih 28 delavcev. Zainteresirani so za celoten objekt, kjer bi v začetku zaposlili 15 delavcev, v naslednjih dveh letih pa zaposlitev omogočali še dodatnim 20 delavcem.

Ugotavljamo, da se na javni razpis ni prijavil nihče, ki bi organiziral proizvodnjo, kjer bi se prezaposlili vsi delavci.

V nadaljnjih pogovorih bodo prevladovala stališča:

- čim večja zaposlitev,
- ekološko primerna proizvodnja,
- možnost širitve dejavnosti in
- nenazadnje, upoštevali bomo stiske delavcev, ki so del življenja posvetili razvoju Alpine, ki jih je žal sedaj pustila na cedilu.

*Se zahvaljuje cenjenim kupcem
za dosedanje zaupanje
in jim želi
prijetne božične
in novoletne praznike.
V letu, ki prihaja,
pa obilo zdravja
in osebne sreče.*

GOZDARSTVO in TGM

Kobal Silvester s.p.

MALO POLJE 26, 5273 COL

TEL.: (05) 36 68 306

GSM: (041) 414 603

IVAN S PRIJATELJI

Predstavitev ansambla in CD plošče "Na Colski nedelji"

Alenka Benčina

Že v prejšnjih Colskih časnikih smo veliko brali o ansamblu Bratov Benčina. Pred nekaj meseci se je začelo govoriti po Colu, da je Ivan posnel zgoščenko, in to sploh ne z Benčinci, ampak s povsem novo zasedbo.

Po mojem (skoraj) vsi bralci Colskega časnika vedo, da si moj oče in da jaz vem, kako je potekala tvoja glasbena pot v zadnjem letu, a upam, da bova s tem intervjujem vseeno dobro predstavila ansambel Ivana Benčina s prijatelji in zgoščenko z naslovom »Na Colski nedelji«.

Kdaj se ti je porodila ideja, da bi ponovno in v novi zasedbi ustanovil ansambel Ivan Benčina s prijatelji? Zakaj prav Ivan Benčina s prijatelji?

V zadnjih 15-ih letih sem s pomočjo prijateljev napisal 13 skladb. Da bi se le-te ohranile zame in za poznejše rodove, sem se odločil, da izberem skupino prijateljev, s katerimi smo posneli CD. Zakaj prav to ime? Ja, zato, ker imam veliko glasbenih prijateljev...

Ali nam jih lahko predstaviš?

Naj začnem z muzikantom, ki sta od začetka z mano. To sta Marko Benčina na baritonu in bas kitari in Boštjan Gorše na solo in ritem kitari. K izdelku je pripomogel tudi moški kvartet: Franc Krapež (prvi tenor), Zoran Krapež (drugi tenor), Marjan Pižent (prvi bas) in Dejan Benčina (drugi bas). Po že nekaj posnetih pesmih sem začel razmišljati, da bi nekatere pesmi posnel tudi z ženskim tercetom, ki so ga sestavljale Martina Bajc (prvi in drugi sopran), Urška Kovšca (prvi in drugi sopran) in Andreja Trkman (alt). To je bila zasedba, ki je posnela CD. Naj pa na tem mestu omenim še Alojza Kovšca, ki je na enem nastopu zamenjal Dejana Benčino.

Vsi vemo, da so za izdelavo CD-ja potrebni še mnogi drugi sodelavci. Ali nam lahko zaupaš, kdo so bili to?

Kot prve naj omenim pisce besedil: Franc Pregelj (Lipa, Lepote narave), Matej Likar (Na Colski nedelji, Prelepa Vipavska dolina), Franc Pižent (Svobodna domovina), Marjan Pižent (Jutranje sanjarjenje), Martina Bajc (Planšarska), ena pesem pa je od Simona Gregorčiča (Kako srčno sva se ljubila). Za odlične priredbe je poskrbel Alojz Bajc (Svobodna domovina, V gozdu tam, Kako

srčno sva se ljubila, Planšarska). Za melodijo smo poskrbeli člani ansambla sami: Martina Bajc in Marjan Pižent (vsak po eno skladbo), za vse ostale skladbe pa sem melodijo napisal sam.

Vseh 13 skladb smo posneli pri našem dobrem prijatelju Radu Černetu (snemalni avdio studio Pr'Černet iz Radomelj pri Domžalah). Gospod Rado je nekdanji kitarist in pevec ansambla Marela. Za fotografijo in ovitek CD-ja je v celoti poskrbel Robert Likar.

Kako ste ta izdelek izdali?

V samozaložbi, brez sponzorjev. To pa zato, ker je bil moj namen posneti ta CD za svoje srce in ga podariti znancem in prijateljem, ki jim je všeč moja glasba, nikakor pa ne za prodajo. Za končno izdelavo CD-ja sta poskrbeli moji hčerki, Alenka in Jana.

No, CD je posnet, zato te prosim, če nam ga lahko predstaviš.

Na CD-ju je 13 skladb, s tem da je ena pesem posneta v moški in ženski različici.

Kako ste odkrili snemalni studio Pr'Černet?

Ko sem kupoval novo harmoniko pri g. Dušanu Drobniču (harmonikašu ansambla Marela), je beseda dala besedo in on mi je predstavil svojega prijatelja g. Radota Černeteta, s katerim sva se dogovorila za prvo snemanje. V toku enega meseca smo pri njem posneli prvi dve skladbi.

Večkrat imamo ljudje pred kakimi novimi, pomembnimi dogodki tremo. Kako je bilo z vami na prvem snemanju?

Sprva je bilo vzdušje zelo napeto, saj tega nismo bili vajeni, vendar nas je g. Rado spodbujal in trema je kmalu izginila.

Gotovo ste med snemanjem CD-ja doživeli tudi kakšen zanimiv dogodek, ki vam bo za vedno ostal v spominu...

Ja, res se nam je zgodilo nekaj zanimivega... Ko smo odhajali z enega izmed snemanj okrog polnoči, sem na avtocesti opazil, da nam sledi avto. Nekaj časa je vozil za nami, potem pa je dvakrat pripeljal vzporedno z nami. Videli smo, da nas je šofer tistega avtomobila opazoval. Malce čudno se nam je zdelo, ker se je ta vzporedna vožnja z nami ponovila tudi na Vrhniškem klancu. Kar

naprej sem vozil v omejitvah 130km/h. Pred cestninsko postajo Logatec je avtomobil prižgal modre luči ter vse štiri smerokaze. Zapeljal sem na rob cestišča in vedeli smo, »koliko je ura«. Bil je seveda policaj. Pristopil je k avtu in rekel: »Ste ga pa hudo naložili!« S tem je mislil avto, saj smo bili v njem trije »tapravi mušaki« – jaz, Marko in Boštjan, ter »kufer« od baritona, ki je izgledal kot omara. (smeh)

Namesto dokumentov je zahteval, da mu odprem prtljajnik. Ko je opazil, da je tudi ta poln instrumentov – harmonika, kitara... - je ves presenečen rekel: »O, muzikantje!« in nam zaželel srečno pot. Mi smo se na ta račun še velikokrat

smejali, da smo »taprava mafija« – v kovčkih seveda ne nosimo drog ali denarja, ampak naše »ljubice« (smeh).

Tako življenjsko delo je prav gotovo treba javno predstaviti in proslaviti. Kako je bilo z vašo promocijo?

Namesto promocijskega koncerta, ker CD ni izdan v založbi, smo priredili piknik. Povabljeni so bili vsi sodelujoči in imeli

Kakšni so pa vaši načrti za prihodnost? Nova zgoščenka?

Pripravljeni imamo že dve novi skladbi, ki jih bomo posneli v novi zasedbi, ki jo sestavljajo Martina Bajc, Urška in Silvana Kovšca ter Alenka in Jana Benčina. V tej

zasedbi smo imeli že nekaj nastopov in nekaj jih imamo načrtovanih še v mesecu decembru.

Naj se ti na koncu lepo zahvalim za pogovor in te prosim še za zadnjo misel za bralce...

Rad bi se ob tej priložnosti iskreno zahvalil vsem, ki so kakorkoli pripomogli k nastanku CD-ja, predvsem pa moji družini, ki me je ves ta čas podpirala. Vsem bralcem pa želim SREČNO 2004, naj vam glasba lepša dni in vse, kar vas veseli, delajte s srcem.

Vsem tem lepim želim se pridružujem tudi jaz. Vsem skupaj želim mirne božične praznike ter uspešno in zdravja polno novo leto 2004!

Ivan s prijatelji je sodeloval tudi na predstavitvi novega CD "Gora", skupine Gorski cvet. (Foto: Arhiv Mitja Benčina)

Polharjenje

Mitja Benčina

»Srčno nam bodi pozdravljen, nergavi sivosuknjič!

Akoravno nisi tako ljubezniv, kakor je tvoja strina veverica, vendar si za Slovence mnogo, mnogo imenitnejši. Radi te imamo in zato ti želimo, da bi ti leto na leto obilo rodila gabrica in bukvice in še želod in kostanj povrh. In skoro bi rekel, da so tudi tebi slovenski kraji posebno všeč, ker tvoj rod v toliki meri oživlja naše gozdove ...«

Le kdo ga ne pozna, nergavega sivosuknjiča, kot ga je imenoval Fran Erjavec. S svojo tolsto pojavo, velikimi črnimi očmi, dolgimi brki, okroglimi ušesi in kosmatim repom se nam polh takoj prikupi. Za nekatere je še vedno le miš ali podgana, vendar, če bi ga bolje spoznali, bi vedeli, da je polh zelo zanimiva žival. In ker je nočna žival, je

še bolj skrivnosten, in prav zaradi tega so se okoli njega spletle številne zgodbe in verovanja.

Še sam Valvasor je slišal pokanje hudičevega biča, ki je polhe gnal na pašo. No, pokanje to ni, se pa včasih v tistih pravih jesenskih nočeh, ko polhi zganjajo v krošnjah pravi kraval, res zdi, da jih sam hudič preganja.

Polhu pa takrat ni mar za vse slovensko vraževerje, on vidi le hrano. Žir, želod, orehi, lešniki, jabolka, semena, lubje, poganjki, hrošči in tudi kakšna manjša žival; vse to in še kaj mu tekne. Tako pridno nabira podkožno maščobo, ki mu bo omogočila preživeti zimo. Preživeti ni najbolj primerna beseda, ker bo polh zimo kar lepo prespal. Nekateri se tako odebelijo, da se komaj premikajo ali celo padejo z drevesa. S prvim mrazom se bo zvelkel v gnezdo, »polšnok«, v kateri je lahko več deset živali. Ta je ponavadi skopana v zemljo oz. polhi uporabijo

razpoke in brezna, ki se jih pri nas ne manjka. Na dnu 60-metrskega brezna smo jamarji opazili okroglo gnezdo iz lista in dva polha, ki sta spala v njem! Rad pa bo izbral tudi votlo drevesno deblo, prazno valilnico ali vaše toplo podstrešje, in tam zaspal. Navidez mrtev, hladen, s počasnim in šibkim srčnim utripom in dihanjem, zvit v klobčič, bo pričakal toplejših dni.

S pomladjo se tudi v polhu prebudi ljubezen in ne mine mesec, ko je v leglu nov rod strastnih požeruhov. To se v dobrih letinah lahko ponovi večkrat na leto. Brez strahu, polhi se ne množijo neomejeno, njihovi naravni sovražniki: ris, lisica, kuna, podlasica, divja mačka, sova mu strežejo po življenju. Njegov nenaravni sovražnik, človek, ga je včasih lovil iz potrebe, danes pa bolj za zabavo. Ljudje so ga včasih lovili zaradi mesa, kožuha in masti. Polšje meso so že Rimljani zelo cenili in polhe gojili v

lončenih vrčih, našim prednikom pa je bil dobrodošel dodatek k hrani. Iz polhovih kožic so izdelovali pokrivala, imenovana polhovke, ki jo na slovenskih upodobitvah nosi sam Dedek Mraz. Kožice so tudi prodajali. Polhova mast je pa vedno veljala za domače zdravilo, predvsem mazilo za udarnine, rane in opekline.

In kako polha uloviti?

V past – škrinco – namestimo kos lesnike ali jabolka, namočenega v žganju s klinčki. Lahko uporabimo tudi drugo hrano, ki jo ima polh rad.; nasedel je tudi na korenček, plutovinast zamašek ali kos vate, zavite v krpico. Pomembno je le, da je vaba namočena v žganje, ki ga moramo imeti vedno pri sebi, posebno proti jutru, ko nas začne po nosu »lizati jelen«. In ko je še dan, škrinco natakemo na lesen drog in jo obesimo čim višje v krošnjo. Če pa vemo za polšno, tam lovimo z majhnim skopcem, ki ga naprožimo pred vhom. Po potrebi iz

kamenja zgradimo »hiško« - nekakšen tunel, skozi katerega mora polh do pasti. To sta dva načina lova, ki sta v naših krajih najbolj običajna, drugje lovijo tudi z vršami, sodi in drugimi pastmi. Tako, polhom smo »nastavili«, kot se pri nas reče, in polharska noč se lahko začne.

S prvim mrakom se gozd spremeni. Ptice počasi utihnejo, le kos nekje daleč poje zadnjo kitico, tudi brenčanja žuželk je manj, še veter pojenja; gozd se za trenutek umiri. Prej razločne linije in barve se sedaj zlijejo v temne sence in nejasne obrise. Na nebu se prižigajo prva zvezde, šibak veter v višinah počasi nosi raztrgane oblake proti jugu. Ogenj sredi kamnitega obroča v našem taboru zlato-rdeče obarva drevje in kamne. Tudi pogovor nekoliko zastane v tem čarobnem trenutku, ko se dan posavlja in tema premaguje svetlobo.

In kar naenkrat nekje blizu zašumi listje! Enkrat, dvakrat in nato spet tišina. Isti

zvok nekoliko dlje proč. Khh, khh! Khh, khh, se sliši v krošnji bukve, ki je bogato okrašena z žirom.

Polhi so zunaj. Najprej manjši in mlajši, ki so najbolj neučakani in se jim mudi zrasti ter odebeliti še pred prvo slano. Potem pa so tudi starejši in bolj previdni že tu.

Sčasoma je kihanja, cviljenja in šumenja vedno več, na trenutke zavlada pravi direndaj. Le klic sove polhe prestraši in v krošnjah zavlada mir, a ne za dolgo. Prazne žirove lupine kot debele dežne kaplje padajo v suho listje. Prav nad ogenj ga je prignala radovednost in sedaj se jezi in kiha, ker se mu kadi pod nos. Malo iz čemernosti ali kar tako vrže nekaj lupin nam na glavo in se nato celo noč ne meni več za nas – nagon mu veleva: jesti.

Kaj pa mi? Večkrat na noč gremo pogledat, če je kaj v škrincah. Pa naj bodo polne ali prazne, vsaka polharska noč je lepo doživetje. Važna je zgodba, a ne?

FRIZERSKI SALON "MILKA"

COL 78, TEL.: 05/36-68-379

Urnik:

ponedeljek: ZAPRTO
torek in sredo: od 8. do 13. ure
četrtek in petek: od 10. do 18. ure
sobota: od 7. do 14. ure

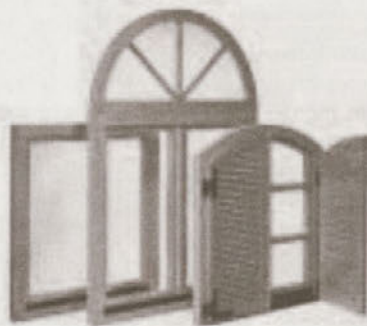
Vsem strankam želim
vesele praznike,
v novem letu pa veliko
lepega, predvsem pa zdravja.

Ob tej priložnosti se zahvaljujem
vsem za izkazano zaupanje
in želim
veliko sodelovanja
tudi v prihodnosti.

MIZARSTVO URK

Izdelava stavbnega pohištva po naročilu

MIZARSTVO
Božidar Curk s.p.

Col 3/a, 5273 Col
tel.: +386 (0)5 3668-676
fax.: +386 (0)5 3668-677
GSM: +386 (0)41 744-003
E_mail: Mizarstvo_Curk@hotmail.com

Matjaž Bajec

Kot pravi pesem slovenskega glasbenika Andreja Šifrerja: »Za prijatelje si je treba čas vzeti«, smo to storili tudi člani društva Trilek in Štirlek ter v goste že tretjič povabili prijatelje iz tedenske revije Mladina, predstavnike družbe Mobitel, ter Agencije Pristop. Druženje smo pričeli s tradicionalnim nogometnim srečanjem. Ekipe Cola se je skrivala pod imenom Colski vejetjani in se je v predtekmovanju pomerila z ekipo Pristopa in kljub začetnemu vodstvu izgubila z rezultatom 3:1. Nato sta na asfaltno igrišče Lipovega gaja stopili ekipe Mladine in Mobitela. Obračun je pripadel ekipi Mobitela, saj so z 5:2 bili boljši od Mladine.

Polfinalni obračun je tako pripadel organizatorjevi ekipi in ekipi Mladine. Slednji so bili »boljši« in s 3:1 potisnili Colske vejetjane na zadnje, četrto mesto. No saj da se razume, poleg

Turnir prijateljstva

gostoljubja je Colska ekipa nudila tudi prve tri uvrstitve na turnirju. V finalnem obračunu pa sta se pomerili ekipi Pristopa in Mobitela. Kmalu je bilo jasno, katera »firma« je močnejša, in 4:1 za Mobitelovce ni bil zgolj slučaj. Če pogledamo končno lestvico turnirja prijateljstva: 1. Mobitel, 2. Pristop, 3. Mladina, 4. Colski vejetjani.

Ko so se telesa po športni aktivnosti izsušila, so se vsi skupaj podali na pridobitev izgubljenega. Tomaževa štala, odlična za te stvari. Kuharski mojstri Janko, Igor, Beno in Brane so vedeli kaj fantom manjka. Kotleti, p..., v..., ter Coca Cola so se po napornem večeru odlično prilegli. Ko je bil glavni del tega obreda mimo, je bilo za zaključek potrebno izpeljati še uradno razglasitev rezultatov in imenovanje nekaterih najzaslužnejših posameznikov.

-najstarejši igralec: Marjan Horvat (Mladina)

-najmlajši igralec: Uroš Zaletel (Mobitel)
-najboljši strelec: Uroš Mirič (Mobitel)
-naj vratar: Leon Magdalenc (Pristop)
-naj »umazan igralec«: Aco Mičič (Mladina)
-naj padec: Darjo Bajc (Colski vejetjani)
-naj stil: Aljoša Rebolj (Pristop)
-naj gol: Marcel Štefančič (Mladina)
-naj slavna osebnost: Blaž Ogorelec
-naj igralec: Jure Cuderman (Mobitel)
-najvišji po činu: Tomo Štuflek (Mobitel)
-naj avtogol: Siniša Gačič (Mladina)
-najlepši kuhar: Brano Kobal

Tako se je tretje zaporedno druženje počasi bližalo koncu in vsak se je podal na svojo pot. Naslednji dan pa se je bilo ponovno potrebno sestati, na »turnirju čiščenja«, ki pa sta se ga ob sodnikovem žvižgu udeležila le dva. No ja, še vedno bolje kot eden. Kasneje pa se je tudi to odvrtelo, kajti prišli so vsi, obrali še ostanke kosti, pomili in željni novega snidenja odšli domov.

Zgodnja jutra so zares lepa

Tomica Dumančič

V zgodnji oziroma rani mladosti sem nadvse sovražil jutra.

Še preden so mi dali torbo in v njej knjige na hrbet, sem moral zgodaj vstajati. Tistih nekaj ovčic ali krav je bilo potrebno popeljati na pašo in ker so le te navsezgodaj lačne, me je moja uboga mati zbujala in mi pripovedovala oziroma dokazovala, kakšno koristno delo bom opravil, in da mi bo moja požrtvovalnost nekoč poplačana.

Povsem iskreno moram priznati, da tega sploh nisem razumel.

Sonca še ni bilo, ali pa se je ravnokar sramežljivo prikazalo izza najvišjega hriba, in jaz sem za tropom ovčic odhajal na pašo. Jutra so bila resnično mrzla.

Pot do pašnikov je vodila skozi vas in na poti so se mi pridruževali sosedovi mulci. Če se dobro in prav spominjam, razumeli smo se še kar dobro, pa čeprav na lastni glavi še vedno lahko najdem znamenja, ki so ostanki nenehnega tekmovanja, kdo je boljši v tej ali oni veščini. Sam v ničemer nisem odstopal ali pa me je spremljala nenehna smola; vedno se je našel kakšen »frajer«, ki me je premagal. Da ne bo pomote, spoštovani bralec – za dobrimi uvrstitvami ne tem področju sploh ne žalujem.

Mojega trpljenja v obliki zgodnjega vstajanja je bilo kar kmalu konec. Začela se je šola in zares sem bil prepričan, da sem nenadoma postal najpomembnejši v vasi. V družbi starejših mulcev (deklet

takat še sploh nismo pogledali!) je bilo potrebno prepešačiti okoli osem kilometrov (do šole in nazaj), in zelo kmalu sem spoznal vse čare vsakodnevnega pohoda.

Moje rojstno mesto (Kupres) leži na nadmorski višini 1250 metrov in že v mesecu novembru je po navadi zapadel sneg. Iger in užitkov, povezanih s snegom, je bilo do vrata. Zeblo me ni nikoli in tudi za prehlad nisem vedel. Vedel pa sem le to – ko se bo sneg stopil in bo posijalo sonce, bo treba v njivo. Danes vem, da so bili to čudoviti časi brezskrbnega preživljanja časa.

Ko sem končal peti razred, me je oče vprašal, ali bi hotel postati kosec. Nad njegovim predlogom sem bil navdušen in kmalu sva začela klepati koso in urejati vse drugo, kar je potrebno, da postaneš »dober kosec«.

Mojemu veselju je bilo kmalu konec. Spoznal sem, da gre za težko opravilo in da je potrebno še bolj zgodaj vstajati kot v času, ko sem se podil za živino. Od začetka julija do druge tretjine avgusta so bili dnevi podobni drug drugemu; zgodnje vstajanje, odhod do travnika (ponavadi smo se peljali z vozom, ki sta ga vlekli prekrasni kobili, in to pot sem skušal izrabiti za dremež), košnja do devete ure, zajtrk, košnja, popoldanski počitek, grabljenje sena itn. ter pozno zvečer povratek domov.

Najbolj sta mi ostala v spominu travnika ob kraški ponikalnici z imenom Mrtvica

(ime je dobila po lenem toku, saj ko si jo opazoval, si imel občutek, da sploh nikamor ne teče!); kar dvanajst koscev je moralo delati oziroma kositi po cel dan, da je bil travnik pokošen!

Ko sva se z očetom znašla v enemu od njiju, mi je »moral« hitro upadala.

Ob sobotah zvečer, ko so se kmetje vračali s polja, je bilo slišati veselo petje. Vsi smo se veselili »gospodovega dne« ko ni bilo treba v polje.

V nedeljo smo lahko nekoliko dlje spali ter se ob enajsti uri odpravili k maši. Po maši smo imeli svoja opravila; starejši možakarji so v gostilni razpravljali o letini, žene so »obirale« kakšno vaško »veščo«, fantje in dekleta so se zbirali v narodnem domu oziroma v »čitalnici« na plesu, najstniki smo se podili za žogo ali pa izmišljali kakšno »lumparijo«. Skratka, vsi smo imeli radi »gospodov dan«.

Pravzaprav sem vse počitnice (osnovna šola, gimnazija in fakulteta) preživel na kmetiji. V času študija v Ljubljani sem naredil načrt, kako bom svojemu garantu narediti konec. Uspel sem kupiti »motorno kosilnico« (kar nekaj mesecev je bilo treba delati najrazličnejša težaška dela preko študentskega servisa, da sem zbral potrebni denar), ki je popolnoma spremenila poletno preživljanje časa na kmetiji.

Nič več zgodnjega vstajanja in »lovljenja rose« ni bilo potrebno. Spanje se je podaljšalo in manj žuljev na rokah je bilo.

Sama košnja je trajala polovico manj časa kot prej.

To so bili zares lepi časi.

In potem so prišla devetdeseta leta in z njimi vojna vihra, ki ni zaobšla moje vasi. V rojstno vas me ni bilo celih devet let. Ponovno snidenje z vasjo in z vaščani me je globoko pretreslo. Nič več ni bilo tako, kot je prej bilo. V vseh devetih letih se mi je neštetokrat sanjalo o moji vasi, o poljih in travnikih, o reki, ki skoraj ne teče, in o ljudeh, ki so se zgubili na vse strani sveta.

V mislih sem neštetokrat risal mejnike naših travnikov in njiv, videl sem reko, potoke, polja in hribe. Srečanje z realnostjo pa je bilo grozljivo; vse

domačije daleč naokrog so bile porušene in številni znanci iz otroštva so postali »starčki«. Veliko jih je v nespametni vojni izgubilo življenje.

Nikdar ne bom pozabil občutka, ko sem prišel do ostankov našega nekdanjega hleva. Očitno ga je zadela granata in vse je pogorelo. Edina prepoznavna sled na sredini porušenega hleva je bilo ogrodje moje nekdanje kosilnice. Ostali so le spominu na čas otroštva in čas mladosti. Trpljenje je pozabljeno in ostali so le topli spomini.

Povabilo na Col - na košnjo - mi vedno obudi prijetne spomine.

Ko se v zgodnjih jutranjih urah peljem iz Šempetra proti Colu in je z menoj »moja kosa«, se mi pred očmi pojavljajo slike iz zgodnje mladosti. Spet vidim mojo vas, slišim živino in zvestega psa (doma smo namreč imeli prekrasnega šarplaninca), voham dišče travnike in življenje se vrne za nekaj desetletij nazaj.

Ko se fantje in možje zberemo ter se začne košnja, takrat se ponovno zavem, kako čudovito dišijo travniki, kako prekrasno pojejo ptice, kako pogrešam to svojo mladost.

Takrat so mi nadvse všeč ta čudovita zgodnja jutra.

Neprevidna kanja se je iz lovca spremenila v plen

Lucijan Trošt

Nevsakdanji ulov se je sredi septembra posrečil Zori Trošt iz Orešja. Neprevidna kanja, po domače »varu« (orel), se je iz lovca spremenila v plen. Sicer pa naj Zora sama opiše, kaj se je tistega dne dogajalo:

»Prišla sem iz kuhinje, ko sem zaslišala, da se kokoši v Vrto strašno derejo. Pogledala sem, kaj se dogaja, ko zagledam »varla« kako tišči eno kokoš k tlem. "Čaki," sem si rekla, »če te dobim, ne boš nobene kokoši več nesu.« Potihoma sem šla proti njemu, kokoš je neusmiljeno kokodakala, »varu« pa je bil obrnjen stran od mene. Ko sem prišla do njega, sem mu stopila na hrbet in takrat je hotel zbežati, a se je z glavo zapletel v mrežo, s katero so ograjene kokoši. Še bolj sem ga z nogo pritisnila na tla in mu s »špago« zvezala peruti na hrbtu. Tako zvezanega sem nesla pred hišo in ravno razmišljala, kako bi mu odsekala glavo, ko je prišel domov sin. Na njegovo vztrajno prigovarjanje sem se odpovedala nameravani usmrtni in po obveznem poziranju s »plenom« je »varu« lepo zajadral v novo življenje.

Še danes ne vem, če sem naredila prav. Sin pravi, da ja, saj ta »varu« zagotovo ne bo več iskal plena v Orešju.. Pa tudi svojemu naraščaju bo verjetno priporočal, naj se izogibajo teh krajev.

So prenevarni.

Nikoli ne veš, kdaj te zvežejo kot salamo," je še dodala Zora.

V številnih evropskih državah je kanja najpogostejša ujeda. Zaradi svoje prilagodljivosti živi tudi v pokrajini, ki jo je človek spremenil, kjer dosega veliko populacijsko gostoto. Navkljub prevladujočemu mnenju, da se kanja hrani pretežno z malimi glodavci, temu ni tako. Zlasti poleti, ko se miši z lahkoto skrijejo

v visoki travi, in pozimi, ko so skrite pod snegom, so na jedilniku kanje predvsem mladi zajci. Po raziskavah v zadnjem času so vse pogostejši plen kanj tudi ostale ptice, kar kaže na to, da je jedilnik kanje zelo raznolik. (Vir: Ujede in gojitev male divjadi; delovna skupina za sokolarstvo in ohranitev ujed)

Kanja je zaščitena ujeda. Po predlogu novega lovskega zakona, ki je v obravnavi v Državnem zboru, pa naj bi spet postala lovna divjad. (Kot je včasih že bila. Lovci so za njeno uplenitev dobivali točke)

"Več kot petdeset let sem že v Orešju, ničkoliko kokoši so mi znesli "varli" in lisice, vendar se mi kaj takega še ni pripetilo". Zora Trošt s svojim "plenom." Po mnenju strokovnjakov je kanja spadala med večje primerke svoje vrste. (Foto: Arhiv Lucijan Trošt)

**SREČNO NOVO LETO VAM ŽELITA
DRUŠTVI**

Trilek in Štirlek

PO LETIH IMPROVIZIRANJA KONČNO NORMALEN POUK

Šola ponuja vse več možnosti znanjaželjnim učencem

Ivan Irgl, ravnatelj OŠ Col

Tudi v letu 2003 je bilo na šoli veliko pomembnih dogodkov in uspešnega dela, tako, da je težko vse to opisati v tako kratkem pregledu.

Izpostavil bom le nekatere dogodke, ki so zaznamovali iztekajoče leto.

Veliko je bilo uspešnih nastopov na raznih tekmovanjih, zato bom naštel le tiste, na katerih so učenci prejeli zlata, oziroma, srebrna priznanja.

Na tekmovanju v znanju kemije so zlato priznanje prejeli Damjan Tratnik, srebrno pa Borut Poljšak, Petra Logar ter Janja Vidmar. Učenka Maja Mikuž je bila najuspešnejša v znanju O sladkorni bolezni, in za to prejela zlato priznanje, srebro pa sta dobili Janja Pregelj in Janja Vidmar.

Posebno pohvalo si zasluži učenec 8. r, Damjan Tratnik, saj je prejel srebrno Cankarjevo priznanje v znanju materinščine, srebrno Vegovo priznanje iz matematike, ter srebrno priznanje iz znanja angleškega jezika. Poleg njega pa sta srebrna priznanja prejela še Rok Ambrožič v znanju zgodovine ter Mojca Mikuž v znanju matematike.

Srebrni pa so bili tudi sledeči Veselošolci: Karin Puc, Luka Bizjak, Katja Kovšca, Tjaša Logar, Matej Mikuž, Nika Puc, Marko Peljhan, Matej Šemrl, Meta Škvarč, Tim Žgavec, Teja Puc in Mojca Mikuž.

Sara Štefančič, Nadja Kobal in Marko Srebot pa so se v tekmovanju "Male sive celice" prebili med osem najboljših ekip v Sloveniji.

Poleg omenjenih tekmovanj pa je bilo veliko ustvarjalnega dela opravljenega tudi na likovnem, športnem področju, pri bralni

znački in kleknanju, Cici veseli šoli..., in prav zagotovo sem kakšno dejavnost tudi izpustil.

Ob kulturnem prazniku smo imeli predstavitev zbornika Semenje javorovo, ki je izšel ob odprtju nove šole. Na dveh predstavitev, v Podkraju in na Colu, je nastanek in vsebino zbornika predstavi Franc Černigoj, s spremljujočim programom pa so spet navdušili naši učenci.

V maju nas je obiskala gospa Sun Woo Cho iz Republike Koreje in to deželo predstavila našim učencem. Kulturni dnevi so se nadaljevali z obiskom pisatelja Toneta Partljiča in zbiralko ljudskega blaga Ljubo Janče.

Šolsko leto smo zaključili z valetom in tradicionalnim nastopom obeh šolskih pevskih zborov.

V času poletnih počitnic so potekala zaključna dela pri dograditvi telovadnice, šolski kolektiv pa se je pospešeno pripravil na novosti, ki so ga čakale v novem š. letu - devetletka. Poleg devetletke pa so bile spremembe tudi pri učnih programih, urnikih, prevozih...

Lahko rečemo, da je bilo iztekajoče leto 2003 za našo šolo zelo uspešno. Tudi zato, ker smo 20. 10 odprli vrata nove telovadnice. Množica gostov in krajanov, ki se je takrat zbrala, je na najboljši način zaokrožila zaključek gradbenih del na šoli Col. Med vsemi gosti sta izstopala šolski minister Slavko Gaber in pomožni koprski škof Jurij Bizjak. Slednji je opravil tudi obred blagoslovitve novega objekta.

Šolska stavba, skupaj s telovadnico, je dokončana, in veseli smo, da so učenci in da je dokončan in šolske zgradbe, predvsem telovadnice, veliko pridobil tudi kraj, pa pričajo prižgane luči v telovadnici v popoldanskem času.

Ob koncu pa naj izkoristim priložnost in vsem zaželim vesele božične praznike in srečno novo leto.

Humanitarna akcija na šoli

Nives Žibrik

Ljudje živimo v zavetju drug drugega.

Drug od drugega smo odvisni, drug drugemu nudimo pomoč, drug drugemu pomagamo živeti.

Življenje se nepredvidljivo obrača. Danes potrebuješ pomoč ti, jutri jo bom morda jaz.

S humanitarno akcijo »Ker nam ni vseeno« smo želeli tudi v naših učencih zbuditi čut za stisko soljudi. Še bolj se nam je to zdelo pomembno, ker so se sredstva zbirala tudi za dvojčka iz našega šolskega okoliša, ki ju mnogi naši učenci dobro poznajo. Nevede smo akcijo izvedli po cerkveni akciji v prav ta namen, zato smo bili še posebej prijetno presenečeni nad našim končnim zbranim zneskom, ki je bil 172.991,00 SIT.

Velika dobrotnica Mati Tereza je dejala, da ne moremo narediti velikih stvari, le drobne stvari z veliko ljubezni.

Ko sem videla naše najmanjše otroke, ki so svoje prispevke prinašali z iskrico v očeh, sem čutila, da se dogajajo drobne stvari z veliko ljubezni.

Z drobnih stvari je tako nastala velika stvar, z veliko ljubezni.

Vaši in naši najstniki

Nives Žibrik

Tisto popoldne, preden nas je obiskal Sv. Miklavž, se je v Ajdovščini, pod okriljem Zdravstvenega doma, odvijala preventivna prireditve »Zdrava zabava«, ki naj bi dokazala, da se lahko tudi brez alkohola odlično zabava.

Vsaka šola naj bi pripravila dve točki. To pa največkrat ni prav lahko, če ne veš, kako in kje začeti. Večina šol je imela s tem težave.

Pri nas pa stvar sploh ni bila taka. Učenkam, ki so že v preteklosti pokazale nekaj svojih talentov, sem samo namignila, da bi pripravile točko. Od tukaj naprej posebnega mentorstva sploh niso potrebovale. Vse, kar so pripravile, je v večini nastalo z lastno požrtvovalnostjo in zagnanostjo. Namesto dveh so nastale tri tako odlične točke, da smo bili vsi, ki smo jih spremljali, prijetno presenečeni nad njihovimi sposobnostmi in hkrati nad njihovo odgovornostjo in zrelostjo. Dekleta so se predstavila s plesom, petjem in rap komadom, ki ga objavljamo, saj je avtorica besedila naša učenka.

Pohvaliti je treba tudi tri pogumne fante, ki so nas odlično zastopali na kvizu prireditve.

Veseli smo, da imamo na naši šoli otroke, ki so pripravljeni delati, so zagnani, ustvarjalni in zanesljivi, saj se večina šol sooča z apatičnostjo in nezainteresiranostjo svojih učencev. Starši ste lahko ponosni na svoje otroke, prav gotovo pa lahko zasluže za naše tako »zdrave« najstnike pripišemo prav vam.

Besedilo: Vesna Škvarè

ALKO TUKAJ NIMA MOČI

V našem mestu je polno ljudi,
pol od teh jih z alkoholom živi,
po službi zavijejo v najbližji lokal,
tam vodka se toči whisky, ni kaj!

Kmalu ura je enajst.

Zapiramo.

Ej, mafija, brez panike!

Vzameš blondinki dve in skočiš v zakajen BMW.

Šibamo skozi rdečo luč,
kar nekaj avtov na cesti je fuč.

Kdo zdaj gliho bi dal,
pejmo, da nam policaj pihat ne bo dal.

Šibamo v stransko ulico,
kar nekaj pešcev zgazimo,
kdo zdaj gliho bi dal, raje pejmo, da se policaj ne
bo usral.

Za take ljudi whisky plača pogreb,
nato pa skoči nove žrtve ujet.

**ZAKAJ POSTALI ŽRTVE BI PRAV MI,
ČE SE BREZ ALKOHOLA PRAV DOBRO
ŽIVI.**

**ZABAVAJMO SE BREZ SKRBI,
SAJ ALKO TUKAJ NIMA MOČI.**

...STOP. STOP. PA DA SLUŠAJNO NE BI
POSEGLI PO KAKI DRUGI ZABAVI...

Refren:

Je zaman,
če človek je že pijan,
da streznu bi se,
mu v glavo ne gre.

Je pijan,
ves trud je zaman,
tud to se zgodi,
pa ne misli še ti!

Pogovor z gosopo Donno Nicely

Ministrstvo za šolstvo in šport je letos šoli v Dobravljah in naši šoli odoborilo jezikovno asistentko za angleški jezik, gospo Donno Nicely.

Zdaj je že tri mesece v Sloveniji in postavili smo ji nekaj vprašanj.

Kje ste bili rojeni in kje ste živeli ,preden ste prišli v Slovenijo?

Rojena sem bila v majhnem mestu Van Wert na severozahodu ameriške države Ohio. Leta 1987 sem se preselila v mesto Columbus, kjer sem končala univerzo. V Ohio sem živela vse do letošnjega avgusta.

Zakaj ste si izbrali ravno Slovenijo in koliko časa nameravati ostati tukaj?

V okviru magistrskega študija pedagogike sem bila dvakrat na izobraževanju v Evropi, eno poletje v Veliki Britaniji in eno poletje na Danskem. Zaradi teh čudovitih izkušenj sem se odločila, da želim delati »čez lužo«. Prošnjo sem dala v več držav, in od teh, ki so mi odgovorile, se mi je zdelo, da bo Slovenija najboljša izbira zame in za mojo družino. Slovenija je stabilna država, blizu zahodne Evrope, in ko sem iskala podatke o njej na svetovnem spletu in v knjižnici, sem dobila vtis, da so v Sloveniji prijazni in gostoljubni ljudje. Vesela sem, da so se moje domneve uresničile.

Podpisala sem enoletno pogodbo z Ministrstvom za šolstvo in šport. Če bo mogoče, bomo pogodbo podaljšali še za eno leto, kar si zelo želim. Potem, spet v dogovoru z Ministrstvom, lahko ostanem še eno leto v Sloveniji, vendar moram zamenjati šolo in najverjetneje tudi regijo. No, da odgovorim na vprašanje, ostati nemeravam dve leti. Ne morem še reči, kaj bo potem, odvisno od možnosti.

Kaj ste delali v ZDA?

Na državni univerzi v Ohio sem bila akademska svetovalka študentom, bodočim inženirjem. Bila sem odgovorna za te študente, ki so se šolali v 16-ih različnih inženirskih programih. Urejala sem tudi podatkovno bazo za fakulteto in pisala demografska in statistična poročila o naših študentih.

Ali vam je všeč nova služba, poklic jezikovne asistentke?

Ja, zelo. Uživam v delu z učenci in učitelji.

Ali je velika razlika v načinu življenja med Slovenijo in ZDA?

Seveda. Ampak o tem ne morem zdaj govoriti podrobno. Na splošno pa mislim, da v Združenih državah vse zglada večje, večja je raznolikost in življenje je bolj udobno. Na drugi strani pa to pomeni, da je več prometa, več onesnaževanja, več kriminala in ljudje so manj fizično aktivni. Obe državi imata dobre in slabe strani in vesela sem, da imam priložnost živeti tukaj.

Ali so ameriške vasi podobne Colu?

Ne, niso. Amerika je v primerjavi s Slovenijo mlada država, mesta in kraji so stari okrog 200 let (razen v Novi Angliji). Večina mest je bila zgrajenih po točno določenem sistemu. Hišo so oštevilčene tako, da jih je mogoče hitro najti. Na primer: hiša št. 402 na ulici Franklin bo na enaki poziciji kot hiša št. 402 na ulici Harrison. Ker so naše hiše zgrajene v glavnem iz lesa, seveda ne zdržijo toliko časa kot hiše pri vas.

Je slovenska hrana boljša kot ameriška?

Slovenska hrana je prav gotovo bolj zdrava in boljša za vas kot ameriška. Toda, ker sprašujete, katera mi je ljubša, moram reči,

da ameriška. Jaz sem že leta navajena na ameriško hrano, tukaj sem pa komaj 3 mesece!

Toda sladoled je zagotovo boljši tukaj v Sloveniji.

Ali imate velike težave, ko greste nakupovat?

Imam težave, a ne morem reči, da so to velike težave. Ko kupujem, moram s sabo vzeti slovensko angleški slovar, sicer lahko včasih samo ugibam o vsebini. Ker moramo jesti, smo se besed za hrano naučili hitreje kot drugo besedišče. Če odraščam v Ameriki, si enostavno predstavljam, da vsak razume nekaj osnovnega angleškega besedišča. Zato sem bila kar malo presenečena, ko sem ugotovila, da mnogo ljudi tukaj ne govori angleško. Je pa res, da zdaj razumem, kako se počutijo učenci, ko se učijo tujega jezika.

Vemo, da imate sedemletnega sina. Ali ima v naši slovenski šoli velike probleme?

Ne, nima. Mislim, da če bi dali kateregakoli sedemletnika skupaj z drugimi desetimi sedemletniki v sobo in bi vsak govoril svoj jezik, bi že našli način, da bi se igrali in imeli lepo. Majhne otroke ne skrbi, če delajo napake. Za selitev v

Slovenijo smo se odločili zato, ker poznamo njegovo osebnost. Če bi bil plahega značaja in imel strah pred tujci, ga ne bi silili v tako stresno situacijo. A šola mu je všeč in želi ostati še eno leto.

Kako se počutite na naši šoli?

Col je čudovit, tudi šola se lahko kosa z vsako šolo v Evropi in Ameriki, mnoge celo presega.

Ni se bilo lahko odločiti za novo službo v drugi deželi. In kaj bi storila, če tukaj ne bi bila srečna? Preden sem stopila na letalo, sem vedela, da temu verjetno ne bo tako. Mentorske učiteljice so se zelo trudile, da me seznanijo o tem, kaj me čaka tukaj. Odgovorile so na vsa moja vprašanja, tako da sem čutila, da sem zaželjena, preden sem prišla v Slovenijo. Srečanje s colskimi učenci mi je res v veliko veselje. Veselim se dneva, ki ga preživim z vami, in učim se vaše kulture in jezika, kot se, upam, tudi vi učite od mene. Srečna sem, da sem tukaj.

Hvala lepa za odgovore!

Spraševali so in odgovore zapisali po slovensko:

MOJCA Bizjak, MARKO Srebot in VESNA Škvarč

Od "Guka" do "Gorskega Uglednega Krajana"

Franc Černigoj

To razmišljanje je nastalo kot prispevek za Slovenski slavistični kongres, ki je bil na Bledu v začetku oktobra 2003. Tam je bilo tudi prebrano ter objavljeno v spremljajočem zborniku predavanj. Tema letošnjega srečanja slovenskih slavistov je bila 'Perspektive slovenistike ob vključevanju v Evropsko zvezo'. Ker je vsebina prispevka tesno povezana z našimi kraji, ga ponatiskujemo v Colskem časniku...

*Gorjen, Gorjen -
pod mizo storjen,*

*na pieči kršen,
gleda ku sršen!*

(Ljudska iz Lokavca)

In še:

PRAMATI – GORA!

KAMEN in VODO si rodila. Vodo iz očesa, kamen iz srca.

Z očesom zreš v svet, s kamnom ostajaš doma.

Otroci kamna in vode smo Gorjani...

Najprej moram obrazložiti naslov. In če hočem to storiti, moram povedati, od kod prihajam in kdo sem. Torej: prihajam z **Gore** in sem **Guk**. S tiste Gore, ki se strmo dviga nad Zgornjo Vipavsko dolino; od ostalega sveta jo na zahodu loči visoki Čaven, na vzhodu pa mogočni Nanos. Planotasti svet 'od Čavnica do Nanosa', kot poje ljudska pesem.

Tu živijo in dihajo vasi in vasice: Predmeja, Otlica, Kovk, Gozd, Žagolič, Malo Polje, Križna Gora, Mrzli Log, Strmec, Kanji Dol, Javornik, Vodice, Hrušica, Trševje, Podkraj, Višnje, Col, Bela in Sanabor. Zadnja je že skoraj v **Deželi**, kakor Gorjani rečemo Vipavski dolini, vendar spadajo Sanaborci v colsko faro in se bolj ozirajo gor, v skalne rebri, kot po strugi Bele dol, zato so tudi oni ujeti v čarni krog Gore. Namenoma sem jih vse naštel, zaradi njih klenih imen in zvena le-teh. Ko jih poudarjeno izgovarjam, je kot glasba, se mi zdi. In vsa so slovenska, razen Cola, a še to je že tako dolgo z nami, da je prav tako naše kot, denimo, germanizmi v ljudskih pesmih.

Spodaj, pod to Goro, pa živijo **Ipavci**: tako rečemo **Gorjani** ljudem iz Dežele. To so že od zmerom visoki ljudje, tudi če so morda nizke rasti. Na Gorjane so gledali zviška, kot bi bili oni nad nami. Zanje smo bili dobri kvečjemu kot skoraj zastoj delovna sila. Pravili so nam **Guki**, kar naj bi pomenilo, da smo 'zabiti, trdi, komaj še ljudje'. To nam še vedno sporoča tale anekdotica, ki se ji sicer danes smejemo tako Gorjani kot Ipavci:

Zavedni visoki Ajdovki se srečata na Placu v Ajdovščini, pred trgovino.

"Kej je v bitegi dosti ljudi?" vpraša tista, ki je noter namenjena.

"Nobenga človeka," odgovori ta, "sam dva Gorjana..."

Tak odnos je Gorjane seveda bolel. Posebno hudo je bilo gorjanski mladeži, ki je hodila v Deželo v šolo. Bil je čas, ko je bilo zasmehovanje in podcenjevanje tako hudo, da je ta in oni Gorjanček v stiski zatajil svojo Goro. Ni bil redke tisti dijaček z Gore, ki se je sramoval svoje trde gorjanske besede in se trudil govoriti 'knjižno' slovensko. Poznam Gorjane, ki so zapustili Goro kot otroci in imajo danes sedemdeset in več let, torej so skoraj vse svoje življenje živeli drugod, in so gorjanščino skorajda pozabili. A zdaj, na stara leta, se je le-ta silovito prebudila v njih. Hlastajo za besedami iz svojega otroštva, veselijo se njih barve in duha ter se radostijo kot otroci. Ni jih več sram, nasprotno, javno naznanjajo, da so Gorjani, govorijo in celo pišejo v gorjanščini. Ob besedi 'GUK' se sicer še zdrznejo, vendar se takoj sproščeno nasmehnejo. Saj poznajo tudi tisto domisljico, ko je nekdo v tej zmerljivki odkril pravi pomen: **GUK** ni nič drugega, kot dolga stoletja nerazbrana kratica za **Gorskega Uglednega Krajana**... Gorjani smo se pač zavedli svoje vrednosti in lepote ter bogastva gorjanščine. Naše besede so nam začele zveneti in dišati po naši Gori. Marsikdo od starejših se je šele v poznih letih zavedel, da jih je vse življenje nosil s sabo, ko je, ne da bi vedel, v svet s sabo odnesel svojo Goro, njen krušljivi kamen, skale, skripe in špile; skrle, skrile, grublje in škarpe, škole in školče, kamnitne griče in orlovce; robé in rebre in ključe v rebreh; gore nad Goro, brege in bregove, griče in hribe in vrhove, skuke, kuke in čela, kuclje in šunike; doline in dolince, jame in jačke, grape, kotlje, luknje in badnje, ledenice in brezna, rupe, loze in drage; griže in seče, laze, lazje in podlaze, korenine, meje in predmeje in mejice; kale, depla, kaliče, škvavnice in káplce; rovne in ravnice; staniša, zgojine in razgojne, ritkovša in jančerijske; ogenjce in... gorske zime in burje

in mornike, poledenele gole trše in breste; zástavo nad Kozjimi stenami, Medvedjim vrham, Sortežem, Obrekovco in Oblim vrham; zimske večere, vedance, cuprance, može in žene brez glav; spomine, bele žene in škopnike; spake Kulake, hudiče in hudičke...; in od mlade luči presijano veliko noč ter čarobne božične večere...

Sam sem toliko mlajši, da v tistih letih, ko sem se spustil z Gore v šolo v Deželo, nasprotja med Gorjani in Ipacvi niso bila več tako smrtno resna in so počasi začela dobivati folkloristično-anekdotične odtenke. Vendar sem tudi sam šel skozi proces odtujevanja od Gore in njenega ponovnega odkrivanja, kar mi je bilo morda lažje, ker imam v sebi, da rad poslušam pripovedovanja. Že otroka 'so me bila sama uha', kot bi rekli na Gori. Od malega so vame sedala pripovedovanja starejših, predvsem Toneta Černigoja, rancega soseda s Predmeje. Ta možakar je pripovedoval od jutra do večera in še kasno v noč vsakemu, ki ga je tel poslušati. Ob večerih je redno prihajal sem od njih hiše, ves majhen, okrogel in dobrodušen, se usedel na svoj stalni stol v kuhinji ob zidu in začel praviti. Ni ga motilo, da smo domači delali vsak svoje delo, se vmes, kot da ga ni, pogovarjali svoje stvari, kakor tudi nas ni motilo, da je bil on tam in nam pravil in pravil. Nasprotno, če je kak večer umanjkal, nam je manjkal.

No, in prav ti večeri so bili z mano tudi takrat, ko je unajni svet vdrl vame z vso svojo nasilnostjo, da me je na videz napolnil do roba in še čez.

A ko sem se pred skoraj tremi desetletji vrnil na Goro, na Col sem namreč prišel poučevati materni jezik, sta se v meni zganila rodna Gora in moje lastno otroštvo. Na novo so mi oboje pomagali odkrivati moji učenci, z njihovo pomočjo so se mi v podobi najraznovrstnejšega ljudskega besednega izročila odprli mnogi izviri gorjanskega duha. Stekali so se vame in se z leti stekli v knjižne zbirke: **Javorov hudič** (pravljice, pripovedke, bajke, legende), **Nace ima dolge tace** (otroške ljudske pesmi, nagajivke, zmerljivke, imranke, spraševanke, izštevank...), **Mož in čemerika**, s podnaslovom *Žalostne in vesele z Gore in iz Dežele (anekdote)*, **Znamenje na Gori** (ozadja vseh znamenj od Hrušice do srede Trnovskega gozda, s križem in zvezdo zaznamovanih) ter **Cin-cin-cin Cene** (najbolj drobne in najbolj naše otroške pesmice, igrice v verzih, igrice v ritmiziranih dialogih, ki se tudi pojejo, prstne igrice, 'dotikalnice' in druge najmanjše igre ter izštevank, ki vse povezujejo).

Vse te knjige so priča o bogatem duhovnem in iskrikem življenju Gorjanov iz prejšnjih časov. Danes se seveda vprašamo, ali so to le mrtve priče nekdanjega duhovnega in materialnega bivanja Gorjanov na straneh naštetih knjig ali še živijo med ljudmi, morda celo med mladimi.

Kot učitelj sem v desetletjih prišel do prepričanja, največ prav v zadnjih letih, ko se naše življenje iz dneva v dan korenito spreminja, da so vsa ta besedila še živa, vendar v veliki meri na način speče Trnjulčice. Večina otrok jih od doma v sebi sicer skorajda ne prinaša več, saj so tudi na Gori mlade družine večinoma take, da sta oba starša zaposlena, vendar se mnogi z njimi srečajo v šoli, preverjajo njihov izvor v domačem okolju in jih z leti spoznavajo za svoje. Učiteljice na razredni stopnji Naceta in Javorovega hudiča s pridom vpletajo v pouk – Naceta v prvih treh razredih predvsem kot neizčrpen vir igrice in nagajivih pesmic, Javorovega hudiča pa v 4. razredu kot branje za bralno značko, sam pa sem po desetletjih poučevanja prišel do spoznanja, da dozorel učitelj pri pouku ne sme biti ujetnik nobenega učnega načrta. Preprosto, pri pouku si moraš za otroke vzeti čas. Nobene stvari jim ne smeš na silo ubijati v glavo, z njimi se moraš igrati in v tem iskreno uživati, kar otroci takoj instinktivno začutijo in ti voljno sledijo. Nevsiljivo moraš v njih odkrivati njih same, se jim iskreno čuditi in jih spoštovati. In v okviru takega pouka trosim vanje tisto, kar sem v desetletjih zbral v svojih knjigah. Pravzaprav jim le vračam, kar so mi

zanje njihovi stari starši z zaupanjem izročili v varstvo. Na colski šoli, v učilnici slovenščine, na odprti polici potrpežljivo čakajo druga ob drugi Javorov hudič, Nace s svojimi dolgimi tacami, Mož in čemerika in Znamenje na Gori, kmalu pa se jim bo pridružil še Cene s svojim zvončkom. Otroci jih pogosto jemljejo v roke in jih znova in znova odkrivajo. Vsaka generacija posebej. Prebirajo jih tudi doma, saj na Gori skorajda ni hiše, kjer ne bi imeli vsaj ene od teh knjig.

Tako, vidite, sem se iz zasmehovanega Guka olevil v Gorskega uglednega krajana, sam nase ponosen, z zavestjo svoje vrednosti v sebi. Tak grem kdaj na Rob Gore in zrem na Deželo pod sabo. Vendar pa – če povem po resnici: tudi sam sem se, kot mnogi drugi Gorjani, preselil v Deželo... A to je bilo še v času, ko smo Gorjani Goro fizično zapuščali. Danes se nanjo vračamo. Dotaknil se bom še enega pojava, tokrat bolj jezikovnega, ki pa odpira več vprašanj. V mojih mladih letih smo na Gori stari staršem rekli 'stara mama' in 'stari tata'; ali tudi na kratko 'mati' in 'očanc'. V zadnjih desetletjih pa sta od zahoda v Deželo, v zadnjem času tudi na Goro, začela svoj pohod 'nono' in 'nona'.

Spomladi so me povabili na osnovno šolo v Ajdovščini, da tako kot že nekaj let zapovrstjo četrtrim razredom predstavim svoje knjige. Pogovor je nanesel tudi na stare starše in vprašal sem jih, kako jim rečejo doma. 'Zmagala sta' seveda 'nono' in 'nona', približno tretjina učencev pa se je spomnila, da so na domovih svojih staršev slišali tudi 'stari tata' ali 'stara mama'. Povedal sem jim, da sta 'nono' in 'nona' italijanski besedi, pa me je eden od učencev zavrnil: "Kaj me briga, če sta italijanski, meni sta lepši." In sem mu seveda razložil, da je to čisto njegova stvar, le dobro je vedeti, da besedi nista naši. Sam pri sebi pa sem se vprašal: Kako bi zavestno, vendar nevsiljivo in nenasilno, zaustavili pohod 'none' in 'nonota'? In sem se zdrznil – zakaj pa bi ju zaustavljali? Morda vidim strahove, ki jih ni? Seveda vem: prodiranja tujih besed v naš jezik z nobenim jezikovnim ali katerim drugim zakonom ne moremo zaustaviti. V jeziku s silo ne pridemo nikamor. Kot posamezniki jih lahko zavestno preslišimo in v komunikaciji z njihovimi uporabniki uporabljamo naše besede. Vztrajno, iz dneva v dan, iz leta v leto. Otrokom hkrati odpiramo oči in ušesa za vse naše. Za vse tisto, zaradi česar smo mi mi, kar nas dela nas. Kasneje, ko odrastejo, se bodo znali sami odločati.

Še enega pojava se bom dotaknil, ki je morda povezan tudi s prodorom 'nonota' in 'none' na naše ozemlje: rojevanja številnih društev 'za ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine', kakor lahko preberemo celo v polnih imenih nekaterih od njih. Skorajda ni malo večjega kraja, govorim za ožje območje Gore in Zgornje Vipavske doline, da ne bi v njem delovalo podobno društvo. Kot braniki klijejo tudi iz občutka podzavestne ogroženosti najnovejšega tipa – globalizacije. Ne vem točno, kaj ta beseda pomeni, a ko jo zaslišim ali preberem, se mi naježi koža kot pred nečim neznanim in grozečim.

Eno od pomembnih dejavnosti v teh društvih je tudi zbiranje in zapisovanje ter tiskanje najrazličnejšega ljudskega izročila. Nekatera so se celo 'specializirala' – glede na to, kaj je bilo v preteklosti značilno za določen kraj. Vendar, vsaka dejavnost iz prejšnjih časov je povezana z jezikovnim ljudskim izročilom, bodisi pripovednim ali pesniškim (spominjanja, prepletena s pravljicnimi, pesniškimi in drugimi elementi ljudskega besednega izročila). Tako v številnih zbornikih, ki jih izdajajo ta društva, najdemo tudi ljudsko besedno bogastvo.

Naj navedem kot primer društvo 'Gora', katerega član sem tudi sam, ki je ob 400-letnici naselitve Gore (2001) izdalo obsežen zbornik *Mati Gora* (550 strani velikega formata), v katerem je štirideset in več avtorjev v več kot šestdeset tehtnih

in obširnih prispevkih 'obdelalo' Goro od naselitve do danes in še naprej v jutrišnji dan, z vseh mogočih zornih kotov. Pomemben del tudi tega zbornika je vsakršno besedno ljudsko izročilo, bodisi spleteno v samostojne enote ali organsko vpleteno v vse ostale prispevke.

Na konec svojega razpredanja bom pripel še nekaj misli iz predgovora k izboru ljudskih otroških pesmi z območja 'od Čavna tja do Nanosa'. To je **Cin-cin-cin-Cene**, ki sem ga že zgoraj omenil in bo letos izšel pri Goriški Mohorjevi družbi. Menim, da sodijo sem...

Vsa besedilca v **Cin-cin-cin-Cenetu** imajo skupno tudi to, da lahko oživijo le v dvoje:

Med mamo/tatom in otrokom.

Med materjo/očancem ter smrkavčkom.

Med varuško/vzgojiteljico in malčkom.

Vzklijejo le v tisti rodovitni toploti, ki jo telo daje telesu in bitji dveh src.

Večina besedil v tej knjižici je v tej ali oni različici razširjena po vsej Gori, nekatera tudi ponekod drugod po Sloveniji. Morda se bo kdo vprašal: Kaj je tisto, zaradi česar so naša, če pa so tudi drugje? Prav to, da so bila zapisana pri nas, od Čavna tja do Nanosa, da živijo med našimi ljudmi. In še, tiste drobne drugačnosti, ki jih ne najdemo v nobeni drugi različici, jih delajo naše. In seveda tudi to, da jih maramo, da jih imamo za svoje.

Take knjižice, kot sta *Nace!* in *Cin-cin-cin Cene*, so nekaj vredne tudi zato, ker se tudi z njimi upiramo uniformiranosti, ki jo prinašata s sabo čas ter aktualno formalno-pravno vključevanje v Evropo. A mi smo, kar pač smo. Že od nekdaj v Evropi in hkrati sami svoji. Povejmo to tudi najmlajšim – seveda na njihov način. Naj shranijo vase, v sveženj svojega podspomina,

praspomin na svoje korenine, na zemljo in kamen, kjer so pognale.

Saj zdaj, ko bomo skorajda vsi Evropejci kmalu v isti gospodarsko-politični združbi, je še toliko bolj pomembno, da se vsak dan znova zavemo, kdo smo in od kod. Celotne evropske države si na moč prizadevajo, da bi bile v svetu razpoznavne. Če oni to počnejo, veliki in močni, si moramo manjši še bolj prizadevati, da bomo v brezdušni enakosti med enakimi drugačni.

Tako, *Cene*: zdaj pa le steci za Nacetom tudi tja, kamor sonce lega spat, tja proti našemu morju in Furlaniji...

Saj Furlanka že dviga krila, lepo vreme boš imel na poti²...

In čisto na koncu še tole:

Na Krasu so pred desetletji, ko so obnavljali hiše, mnogo kamnitega bogastva (portali, okenski okviri, podporniki gankov, zidani dimniki, kamniti tlaki v kraških kuhinjah...) zavrgli. Še huje, del tega duha v kamnu so celo razbili in zabetonirali v temelje novih hiš, del pa so ga zasuli v kraških vrtačah z odpadnim materialom. Danes niso redki, ki brskajo po teh smetiščih, izkopavajo že davno obdelane kamne izpod kupov navlake in jim z ljubeznijo čistijo kamnite obraze...

Na Gori so stara lesena orodja, lepo rezljana, pred desetletji, ko so obnavljali hiše, metali v ogenj ali zasipali z odpadnim materialom. Danes jih, tista, na čudežen način rešena, s podstrešij in iz prahu nosijo v bivalne prostore in jih loščijo do sijaja.

Gorjani pa smo iz Gukov postali gorski ugledni krajani in smo ponosni na svoje neizmerno besedno ljudsko bogastvo...

²Na Gori živi pregovor: »Ko Furlanka dvigne krilo, se zvremeni!«, kar pomeni, da se vreme izboljša, ko se na zahodu (nad Furlanijo), zjasni.

BAR 10

Leban Damijana s.p.

Tel.: 05/366-8300

Ne ozirajmo se nazaj.

**Ponesimo v novo leto dobre in lepe stvari,
tudi z božičnim blagoslovom!**

V OREŠJU NOV ZID IN KAPELICA SV. ŠTEFANA

Obred blagoslovitve je opravil škof Jurij Bizjak

Peter Vidmar

Gradnja "škarpe" v začetni fazi. Glavni arhitekt in avtor članka Peter v elementu. Material za kapelico je pobiral kar iz podirajoče Tekelnove hiše. Medtem ko je škof blagoslavljal kapelico, se je pred Tomaževo štalo kuhala polenta. Del ekipe gradbenikov, pred končnim izdelkom.

(Foto: Arhiv Štefan Pregelj in Lucijan Trošt)

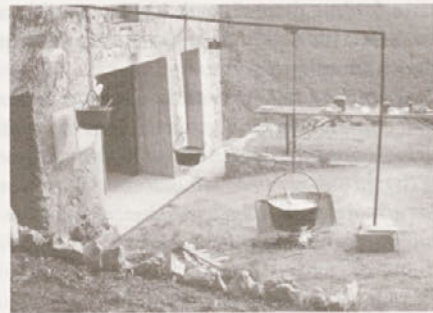
Smo v času, ko je v modi, da se rušijo zidovi in stolpnice. Zrušili so berlinski zid, sesuli so stolpnice v New Yorku. Pri nas v Orešju pa smo se odločili, da ne bomo rušili, pač pa sezidali novo »škarpo« na Lajštu. Tako so v maju na pobudo Štefana Preglja zaropotali stroji in izkopalni temelje za nov zid. Gradnja »škarpe« je potekala neprekinjeno dva tedna pod vodstvom križnogorskih mojstrov Doreta in Henrika. Da je zid tako hito rasel, je pripomoglo še deset drugih delavcev.

V zid, ki meri v višino 1,5m, dolg pa je 62 m, je bilo vgrajenega preko sto ton kamenja in prav toliko betona. Pri gradnji nas je spremljalo toplo, če ne že kar prevročje vreme. Ker gre pot po Lajštu malo naokoli, se zid približno na polovici razlomi. Tu zavije pot k Joškovim, zato je Štefan predlagal, da bi, po stari krščanski navadi, nekje v zidu postavili znamenje. Tako je prišlo do ideje, da bi v zid postavili kapelico s kipom sv. Štefana.

S to rešitvijo so bile ubite tri muhe na en mah. Sv. Štefan je zavetnik investitorja, bil je tudi kamenjan, kapelica pa estetsko izniči prelom »škarpe«.

Bolj ko se je delo bližalo koncu, več je bilo govora o tem, kako bomo zaključek del proslavili. Na dan državnosti smo se zbrali ob svečanem odprtju škarpe in blagoslovu znamenja, ki smo ga vgradili v zid. Vabilu se je z veseljem odzval naš rojak g. škof Jurij Bizjak, ki je v farni cerkvi daroval mašo za domovino, zatem pa je na Lajštu blagoslovil kapelico. Slovesnost so sklenili pevci z vedno lepo Marija skoz življenje..

Po stari oreški navadi se vse slovesnosti končajo na Tomaževi štali. Tudi tokrat se nismo izneverili tradiciji. Ob polenti iz kotla, jagnjetini in žlahtni kapljici se je praznik nadaljeval proti jutranjim uram.

Zadnje čase se veliko sliši o tem, da se ponekod spet gradi zidove, ki bodo ljudi ločevali, ne pa jim koristili, tako kot zid v Lajštu. Ob tem se mi postavlja vprašanje, od kod denar za take zidove, za škarpo v Orešju pa se denarja ne da dobiti.

Če se boste kdaj odpravili v Orešje, se za hip ozrite v znamenje v zidu in si recite: Sveti Štefan, prosí za nas.

KRIŽI NA KRIŽNI GORI

Nov prispevek za knjigo Znamenje na Gori

Franc Černigoj

Kobilca... Ena od križnogorskih domačij. Njen početak je zavil v temo ljudskega pozabljenja in iskre spominjanja. Potopljen noter v 18. stoletje. Ko je tja gor pribežal mladenič, ki ni hotel služiti cesarju. Na skritem, gor v bregu, si je postavil bajto. Izkrčil svet za njivico. Škofovka so jo poimenovali in še danes ji pravijo tako. Bojda - morebiti se je nesrečni begunec pisal Škof. Tega ne vemo. Stari ljudje pa so vedeli povedati, da so mladeniča orožniki prijeli in ga na silo vtaknili v vojaško suknjo. Izgubil se je v svet, Škofovka pa je ostala, kot pač ostajajo njive, ki jih zapustijo ljudje, ko jih vase zvabi svet. Gozd jih vzame nazaj vase... Od kod in kdaj so na Kobilco prišli Bizjaki, se ne ve. Tudi tega ne, zakaj so kraju zrekli Kobilca. Menda zaradi

Kobilski trije, Cirila, Ivan in Andrica, pred Kobilškim znamenjem, v Lazih pod Kobilco. September 2003. (Foto: Arhiv Franc Černigoj)

uleknjenega sedla med hriboma nad domačijo, ki je podobno konjskemu hrbtu. Morebiti. Kdo bi vedel. Kamen, vzidan v štirno ob stari kobilški hiši, ima vklesano letnico 1824. Vendar so Bizjaki za Križno Goro zagotovo prišli že dosti prej.

O znamenju, ki od letošnjega septembra dalje stoji v Lazih pod Kobilco, sem kanil nekaj povedati. Čemu, zakaj prav tam in komu v spomin...

Na starih vojaških kartah, s katerih so naš svet razbirali še Italijani, in verjetno pred njimi Avstrijci, je na Kobilci vrisano

znamenje. Gor v bregu nad sedanjim je stalo. »Kaj če bi ga obnovili?« je vzklikala misel v sedanjem kobilškem gospodarju Ivanu. »In mu vdahnili še novo vsebino iz preteklih dogodkov?«

Ker Kobilca ima svojo zgodovino, svetlo in temno, jok in smeh, klice radostnih otrok in krike v ognju umirajočih... Otroci s Kobilce so umirali daleč v tujem svetu in otroci tujih staršev so umirali na Kobilci. O vsem tem naj priča novo znamenje...

Prva svetovna vojska. Prvi, ki je v tej svetovni moriji padel iz črnovrške fare, je bil s Kobilce. Janez. V Galiciji prhnijo njegove kosti...

Leto 1922. Pozna jesen. Vse je že varno pod streho, seno, listje, pridelki. Kobilca je pripravljena na dolgo zimo, na sneženja, burjo in snežne zamete. Spat so se že spravili domači, ko je v štali zagorelo. Ogenj je vzplamtel tako silovito, da gospodar, ki je v spodnjem perilu planil v štalo, ni mogel rešiti niti glave živine. Vseh osem jih je zgorelo. Gospodinja Micka je butnila iz postelje in zgrabila malo sedemletno lhanco. A ogenj je že zajel lesene stopnice in ji odrezal pot na prosto. Planila je k oknu in klicala na pomaganje. Ta čas, ko so brezglavo iskali lestev, je od dima in vročine izgubila zavest in omahnila v prostor. Našli so lestev, potegnili mater iz goreče hiše, Ihance pa niso videli. Nezavestno ženo so prinesli k Tagurenemu Žgavcu, jo močili z vodo in ji noge zavili v tople odeje. »Kje je Ihanca?« je dahnila, ko je prišla k sebi. »V Kališe so jo nesli,« so ji rekli. Niso ji hoteli povedati.

V ognju domače hiše so zoglenele otrokove kosti.

Druga svetovna vojska. Mladi gospodar Martin je bil partizan. Vrtinci vojne so ga zanesli daleč na jug. V desantu na Drvar, ko so reševali Tita, je zadelo tudi njega. V Bosni ginejo njegove kosti...

Druga svetovna vojska gre h koncu. Zadnja nemška ofenziva. 17. april 1945. Na Kobilci in pri Tagurenemu Žgavcu v spopadu z domobranci padeta dva partizana. Blizu novega znamenja je bil pokopan tisti, ki je padel na Kobilci. Po vojski so ju prekopali v Črni Vrh.

V Lazih se reče kraju pod Kobilco, kjer je novo znamenje. Že tretje, v zadnjih letih postavljeno in blagoslovljeno za Križno Goro.

Prvo so v juniju 1999. leta postavili sosedje Kališki.

DOL OZRI SE, BOG!
ČLOVEK BIVA TOD...

Tako je vžgano v les tega znamenja. Drugo je bilo blagoslovljeno v letu 2002, konec avgusta. Na Črteži, med Joškom

Blagoslov Kališkega znamenja. Blagoslovil ga je tedanji črnovrški župnik Albert Štrancar. Junij 1999. (Foto: Arhiv Franc Černigoj)

in Kalarjem. Ruski partizan, še ne dvajsetleten, je bil pokopan na tistem mestu.

LE KDO JE JOKAL ZA
TABO,
MLADENIČ IZ DALJNE
DEŽELE?

BOG VE, BOG VE, BOG
VE...

Tako je vžgano v trdo akacijevino. Znamenje je posvečeno vsem neznanim vojakom, ki so kdajkoli umrli v teh širnih gozdovih.

Na znamenju v Lazih pod Kobilco pa piše:

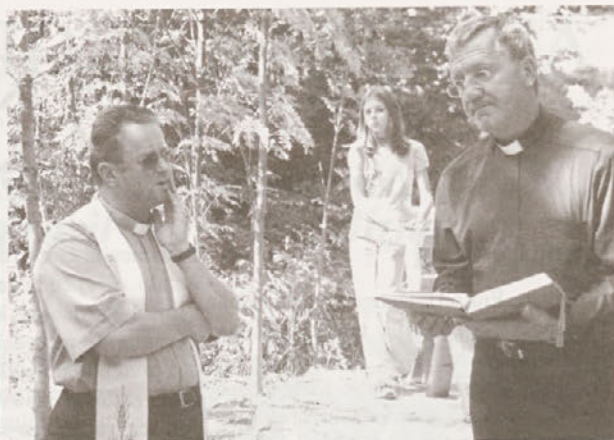
TA SVET JE KOBILCA:
POVSOD TOD OKROG.

TU SMO JAZ IN TI.
VSE VIDI LE BOG...

Vmes je v les vrezan Križani. Človek Bog. Napis je večpomenski. Beremo ga lahko vzporedno ali navpično...

Vsa tri, v zadnjih letih za Križno Goro postavljena znamenja, je izrezljal Franc Rupnik - Kališki, ki pozna dušo lesa in zna lesu vdihniti svojo dušo. Po Križni Gori je posejal seme svojega duha.

Slika levo: Bogdan Vidmar iz Orešja blagoslavlja grob neznanega ruskega mladeniča... Avgust 2002. Slika desno: Srečko Vončina ter Alojz Šinkovec, župnika v Črnem Vrhu in na Colu, ob blagoslovitvi znamenja v Lazah pod Kobilco. September 2003 (Foto: Arhiv Franc Černigoj. Avtor vseh štirih fotografij je Urh Černigoj)

COLSKI ČASNIK 2003

Izdajata društvi Trilek in Štirlek

Glavni urednik: Lucijan Trošt

Člani uredništva: Simon Škvarč, Silvan Praček, Janez Kovšca, Matjaž Bizjak, Matjaž Bajec, Matjaž Hladnik, Tanja Hladnik, Mitja Benčina, Ana Tratnik

Lektor: Franc Černigoj

naslovnica: Andrej Trošt

tehnično urejanje: Andrej in Lucijan Trošt

Tisk: GK Grafika, naklada 250 izvodov

16. številka Colskega časnika; datum izida: 31.12.2003. Izdajo so finančno podprli: OŠ Col in KS Col.

STORITVE S KMETIJSKO IN GOZDARSKO MEHANIZACIJO TER PLUŽENJE CEST

LEON AMBROŽIČ S.P.
SANABOR 5, 5271 VIPAVA
GSM: 041/756731

Prevozi, gradbena mehanizacija

▣ Kobal ▣

KOBAL IVAN s.p.

Višnje 5a, 5273 Col
tel.:05/36 68 187, gsm.:041/703 131

Col

1639

gostilna
tratinik
col

Obiščite nas!

telefon: (05)36 68 610, (041)616 825

odprto od 11. do 22. ure, četrtek zaprto

St

Inna

